

PROJEKT – SIERPIEŃ 2021 (WYŁOŻENIE DO PUBLICZNEGO WGLĄDU)

WÓJT GMINY GOŚCIERADÓW

Załącznik Nr 1

do uchwały Nr ...../..../21 Rady Gminy

Gościeradów z dnia ..... 2021 r.

Tekst ujednolicony

STUDIUM

**UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY GOŚCIERADÓW**

TEKST STUDIUM

*wraz ze zmianą Nr II Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego Gminy Gościeradów*

*wraz ze zmianą Nr III Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego Gminy Gościeradów*

CZĘŚĆ I

**UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GOŚCIERADÓW**

SPIS TREŚCI

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE	4
INFORMACJE WPROWADZAJĄCE	4
CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GOŚCIERADÓW.....	11
1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	11
1.1. Ogólna charakterystyka gminy	11
1.2. Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów	12
1.3. Stan prawny gruntów	13
1.4. Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów	14
1.5. Stan zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy	14
2. STAN ŚRODOWISKA, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	17
2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego	17
2.1.1. Rzeźba terenu	18
2.1.2. Budowa geologiczna	19
2.1.3. Wody powierzchniowe	19
2.1.4. Wody podziemne	20
2.1.5. Gleby	21
2.1.6. Surowce mineralne	23
2.1.7. Klimat	23
2.1.8. Fauna i flora	25
2.2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna	34
2.3. Zagrożenia i degradacja środowiska	35
3. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	36
3.1. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody	36
3.2. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie wód	39
4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	40
4.1. Rys historyczny Gminy Gościeradów	41
4.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego	42
4.3. Zagrożenia dla środowiska kulturowego	60
5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA	63
5.1. Potencjał demograficzny	63
5.2. Ruch migracyjny	67
5.3. Struktury wieku i płci	68
5.4. Bezrobocie	69
5.5. Rynek pracy	70
5.6. Gospodarka mieszkaniowa	70
5.7. Edukacja	72
5.8. Ochrona zdrowia	74
5.9. Bezpieczeństwo publiczne	74
5.10. Kultura	75
5.11. Działalność gospodarcza	75
6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY, W TYM ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CEŁÓW PUBLICZNYCH	77
6.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego.....	77
6.1.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego	77
6.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020.....	80
6.1.3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2012-2023	80
6.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego	82
6.2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2007 - 2015 roku.....	82
6.2.2. Strategia Rozwoju Gminy Gościeradów na lata 2007 – 2015	83
6.3. <i>Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy.....</i>	<i>84</i>

6.3.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.....	84
6.3.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.....	87
6.3.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.....	91
6.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	91
6.4.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę uwzględniające uwarunkowania ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i demograficzne.....	91
6.4.2. Chłonność inwestycyjna obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.....	99
6.4.3. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.....	102
6.4.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz istniejącej chłonności inwestycyjnej.....	105
6.4.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.....	106
6.4.6. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych...	108
7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	110
8. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	111
8.1. Komunikacja i transport.....	111
8.1.1. Transport drogowy	111
8.2. Zaopatrzenie w wodę, oprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie	112
8.3. Energetyka, gazownictwo i ciepłownictwo.....	114
8.4. Telekomunikacja i telefonia komórkowa.....	116
8.5. Gospodarka odpadami	116
9. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	118
10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN I ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH.....	119
11. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	120
SPIS RYSUNKÓW	122

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów zostało opracowane na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, 645, 1318, z 2014 r. Nr 0 poz. 379),
- art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647, 951, 1445, z 2013 r. poz. 21, 405, 1238, 1446, z 2014 r. Nr 0 poz. 379),
- Uchwała Nr XVII/87/12 Rady Gminy Gościeradów z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gościeradów,
- *Uchwała Nr XXII/139/16 r. Rady Gminy Gościeradów z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia II zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gościeradów,*
- **Uchwała Nr XVIII/100/2020 r. Rady Gminy Gościeradów z dnia 13 sierpnia 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia III zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gościeradów,**
- **Uchwała Nr XXIII/133/2021 r. Rady Gminy Gościeradów z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia III zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gościeradów.**

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów przyjęło uchwałą Nr III/17/02 Rady Gminy Gościeradów z dnia 27 grudnia 2002 r. W zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej Gminy Gościeradów uznano, iż dokument wymaga aktualizacji i dostosowania zapisów studium do obowiązujących przepisów prawa. W dniu 31 maja 2012 roku Rada Gminy Gościeradów podjęła uchwałę Nr XVII/87/12 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Gościeradów”. Aktualizując treść studium wprowadzono nowe dane, a jednocześnie w znacznej części wykorzystano informacje i dane statystyczne z lat ubiegłych. Umożliwiło to dokonanie oceny zmian badanych zjawisk we wskazanych przedziałach czasowych. Dokonując zmian w dotychczas obowiązującym studium Gminy Gościeradów uwzględniając wszelkie uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy, przeredagowano część tekstową i graficzną dla uzyskania jednorodności i spójności całego dokumentu.

Biorąc pod uwagę *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r.* mówiące o formie ujednoliconej projektu studium z wyróżnieniem projektowanej zmiany

stwierdzono, że aktualna zmiana studium nie polega na uzupełnieniu studium o pojedyncze ustalenia, a na kompletnej aktualizacji ustaleń i danych statystycznych, dlatego zrezygnowano z wyróżniania wprowadzonych zmian.

Ileokroć mowa będzie o Studium, rozumieć przez to należyć będzie zmianę urzędowego dokumentu, przyjętego uchwałą Nr III/17/02 Rady Gminy w Gościeradowie z dnia 27 grudnia 2002 r. Aktualny dokument jest tekstem jednolitym Studium uwzględniającym uwarunkowania i kierunki rozwoju Gminy Gościeradów.

Zmiana Nr II Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gościeradów została zainicjowana Uchwałą Nr XXII/139/16 Rady Gościeradów z dnia 26 grudnia 2016 roku, w sprawie przystąpienia do sporządzenia II zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów”, uchwalonego Uchwałą Nr XXXV/182/14 Rady Gminy Gościeradów z dnia 18 września 2014 r.

Zmiana Nr II studium dotyczy aktualizacji kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, polegającej na wyznaczeniu na rysunku studium:

- 1) nowych obszarów lokalizacji zabudowy produkcyjno-usługowej w obrębach Gościeradów Folwark oraz Wólka Gościeradowska, w tym związanych z potrzebą rozbudowy istniejącego zakładu produkcyjnego (produkcja stolarki drzwiowej) zlokalizowanego w miejscowości Gościeradów Folwark (ERKADO Zbigniew Kozłowski),*
- 2) nowych obszarów lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej w miejscowościach Gościeradów Folwark, Gościeradów oraz Wólka Gościeradowska, w tym stanowiących zaplecze socjalne oraz mieszkaniowe dla pracowników przedsiębiorstwa ERKADO,*
- 3) terenów na potrzeby powiększenia istniejącego cmentarza w obrębie Gościeradów Plebański.*

Ustalenia tekstowe i graficzne dotyczące zmiany Nr II Studium opracowane zostały zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w zakresie niezbędnym dla określenia nowych terenów rozwojowych oraz zasad ich zabudowy i zagospodarowania. Ze względu na ograniczony zasięg przestrzenny obszaru przedmiotowej zmiany, nie wystąpiła pełna problematyka ustaleń wymaganych do uregulowania w zmianie Nr II Studium.

Mając na uwadze potrzebę uzyskania jednolitego tekstu opracowania, dotychczasowy tekst studium, został uzupełniony o zapisy dotyczące zmiany Nr II, które dla odróżnienia zostały zapisane czcionką Times New Roman 11, kursywą, kolorem czerwonym.

Zmiana Nr III Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gościeradów została zainicjowana Uchwałami Rady Gminy Gościeradów Nr XVIII/100/2020 z dnia 13 sierpnia 2020 roku oraz Nr XXIII/133/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia III zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów”, uchwalonego Uchwałą Nr XXXV/182/14 Rady Gminy Gościeradów z dnia 18 września 2014 r., zmienionego uchwałą Nr XXXVI/234/2018 z dnia 24 maja 2018 r.

Zmiana Nr III studium dotyczy aktualizacji kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, polegającej na wyznaczeniu na rysunku studium:

- 1) obszarów lokalizacji zabudowy produkcyjno-usługowej w obrębie Gościeradów Folwark, związanych z rozbudową istniejącego zakładu produkcyjnego,
- 2) obszarów lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej w obrębie Gościeradów Folwark, stanowiących kontynuację rozbudowy istniejącego osiedla mieszkaniowego,
- 3) lokalizacji planowanej oczyszczalni ścieków w obrębie Gościeradów Plebański oraz ujęcia wód podziemnych w obrębie Gościeradów,
- 4) obszarów udokumentowanych złóż kopalin.

Ustalenia tekstowe i graficzne dotyczące zmiany Nr III Studium opracowane zostały zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w zakresie niezbędnym dla określenia nowych terenów rozwojowych oraz zasad ich zabudowy i zagospodarowania. Ze względu na ograniczony zasięg przestrzenny obszaru przedmiotowej zmiany, nie wystąpiła pełna problematyka ustaleń wymaganych do uregulowania w zmianie Nr III Studium.

Mając na uwadze potrzebę uzyskania jednolitego tekstu opracowania, dotychczasowy tekst studium został uzupełniony o zapisy dotyczące zmiany Nr III, które dla odróżnienia zostały zapisane czcionką Times New Roman 12, pogrubieniem, kolorem fioletowym.

ZESPÓŁ AUTORSKI

STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów, uchwalone Uchwałą Nr III/17/02 Rady Gminy Gościeradów z dnia 27 grudnia 2002 r.

opracowane przez:

PRACOWNIA URBANISTYCZNO - ARCHITEKTONICZNA

20-077 Lublin, ul. Jasna 6,
tel/fax: 081 532 42 22

Zespół w składzie:

mgr Teodozja Giza
mgr Emilia Niećko
mgr Jacek Babuchowski
mgr Andrzej Pawłowski
mgr inż. Irena Majerowska
mgr inż. Ewa Roszczewska
Krystyna Bartosiewicz

ZMIANA Studium

Uchwała Nr XVII/87/12 Rady Gminy Gościeradów z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów.

opracowane przez:

„EDITIO” Sp. z o.o.

ul. Powstańców Wielkopolskich 66, 85-090 Bydgoszcz,
tel. kom.: + 48 721 617 410, fax.: +48 56 475 48 26
www.editio.info.pl, e-mail: m.pelc@editio.info.pl

Zespół w składzie:

główny projektant

mgr Rafał Łucki
wpis nr G-271/2010 na listę POIU

asystenci głównego projektanta:

mgr Marcin Pelc
mgr Anna Pilżys-Gezela
mgr inż. Agata Piórkowska

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania *Studium* jest aktualizacja uwarunkowań i wyznaczenie aktualnych kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów. Obowiązujące dotychczas „*Studium*” uchwalono pod koniec 2002 roku. Od tego czasu nastąpiły zmiany zarówno w strukturze przestrzennej gminy, jak i jej sytuacji społecznej oraz gospodarczej. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczeniu infrastruktury technicznej i społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej.

Ustalenia *Studium* winny być rozumiane, jako świadome działanie władz Gminy Gościeradów, zmierzające do optymalnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych gminy w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków jego rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni gminy winny być reguły określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy, społeczny i kulturowy, który harmonizuje z uwarunkowaniami przyrodniczymi ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Zakres przestrzenny *Studium* obejmuje cały obszar Gminy Gościeradów w granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem opracowania była inwentaryzacja oraz aktualizacja uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz infrastruktury technicznej i społecznej.

Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz rozpatrzenie wniosków do *Studium*.

Ostatnim etapem było wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego Gminy Gościeradów.

Zmiana *Studium* uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów polega w znacznej mierze na aktualizacji ustaleń w części tekstowej i graficznej w dostosowaniu do obowiązujących uwarunkowań prawnych i programowych. Uwzględniając cel zmiany *Studium*, a także wnioski społeczności lokalnej, podmiotów gospodarczych, instytucji i organów rządowych i samorządowych, wyznacza się nowe obszary pod zainwestowanie oraz wprowadza inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym oraz ponadlokalnym oraz zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego i programach rządowych.

Zmiana Studium składa się z następujących części :

- 1) tekstu studium, stanowiący **załącznik nr 1** do uchwały i składający się z trzech części:
  - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów,
  - kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów,
  - uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium,
- 2) rysunku studium w skali 1:25 000, stanowiący **załącznik nr 2** do uchwały,
- 3) rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium, stanowiące **załącznik Nr 3** do uchwały.

Zmiana Nr II Studium składa się z następujących części :

- 1) ujednolicony tekst i rysunek studium – uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów, stanowiące **załącznik nr 1** do uchwały,*
- 2) ujednolicony tekst i rysunek studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów, stanowiące **załącznik nr 2** do uchwały,*
- 3) uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium, stanowiące **załącznik nr 3** do uchwały,*
- 4) rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium, stanowiące **załącznik Nr 4** do uchwały.*

Zmiana Nr III Studium składa się z następujących części :

- 1) ujednolicony tekst i rysunek studium – uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów, stanowiące załącznik nr 1 do uchwały,**
- 2) ujednolicony tekst i rysunek studium – kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów, stanowiące załącznik nr 2 do uchwały,**
- 3) uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium, stanowiące załącznik nr 3 do uchwały,**
- 4) rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu zmiany Studium, stanowiące załącznik Nr 4 do uchwały,**
- 5) dane przestrzenne aktu planowania przestrzennego, stanowiące załącznik Nr 5 do uchwały.**

CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GOŚCIERADÓW

1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

1.1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Gościeradów leży w południowo – zachodniej części Wyżyny Lubelskiej, w przeważającej części na pograniczu subregionu zwanego Wzniesieniami Urzędowskimi. Południowa część gminy położona jest na Równinie Biłgorajskiej, zaliczanej do tzw. Kotliny Sandomierskiej. Powierzchnia geodezyjna gminy (stan na rok 2012) liczy 15 926 ha, co stanowi 15,8 % powierzchni powiatu kraśnickiego, oraz 0,63 % powierzchni województwa lubelskiego.

Administracyjnie Gmina Gościeradów stanowi jedną z 10-ciu gmin powiatu kraśnickiego i graniczy:

- od północy - z Gminą Dzierzkowice,
- od zachodu - z Gminą Annapol,
- od wschodu - z Gminą Zaklików i Gminą Trzydnik Duży,
- od południa - z Gminą Radomyśl nad Sanem.

Budowa geologiczna ma charakter dwudzielny. Obszar południowej, szerokiej strefy krawędziowej Wyżyny Lubelskiej, wchodzi w obręb nieckiej lubelskiej wypełnionej miąższami oraz zróżnicowanymi genetycznie i litologicznie osadami paleozoicznymi i mezozoicznymi. Dominującymi skałami tuż pod powierzchnią są tutaj wapienie jurajskie oraz opoki i margle z górnej kredy i trzeciorzędu. Osady najmłodsze, czwartorzędowe, reprezentują gliny zwałowe, piaszczyste osady wodnolodowcowe oraz lessy.

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

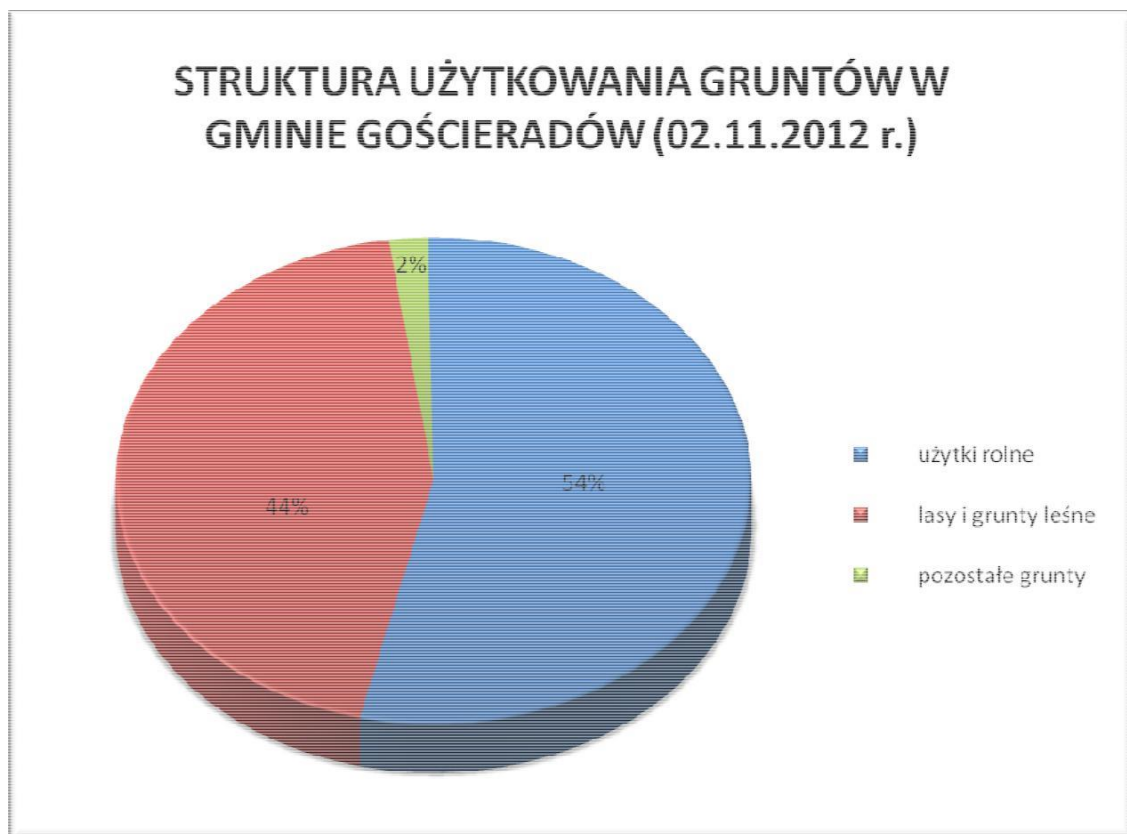
Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów (stan na rok 02.11.2012).

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Użytki rolne	8629	54
Lasy i grunty leśne	6926	44
Pozostałe grunty	371	2
RAZEM	15 926	100

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Na ogólną powierzchnię gruntów w gminie (15 926 ha) składają się użytki rolne zajmujące 8629 ha (czyli 54% całości), lasy i grunty leśne – 6926 ha (44%), pozostałe grunty i nieużytki – zajmujące razem 371 ha (2%). Gmina ma więc charakter rolniczy.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

1.2. Struktura użytkowania i przeznaczenie terenów

Według danych ze Starostwa Powiatowego w Kraśniku, Gmina Gościeradów obejmuje obszar 15 926 ha, w którym użytki rolne liczą 8 629 ha, grunty leśne 6 926 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 265 ha, pod wodami 36 ha, nieużytki 37 ha, użytki ekologiczne 31 ha, oraz grunty pod terenami różnymi 2 ha.

Tabela 2. Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni. Stan w dniu 02.11. 2012 r.

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia [ha]
Użytki rolne, w tym:	8629
- grunty orne	7593
- sady	74
- łąki i pastwiska	523
- grunty rolne zabudowane	273
- grunty pod stawami	152
- grunty pod rowami	14

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	6926
- lasy	6908
- grunty zadrzewione i zakrzewione	18
Grunty pod wodami w tym:	36
- powierzchniowymi płynącymi	24
- powierzchniowymi stojącymi	12
Grunty zabudowane i zurbanizowane	265
w tym tereny:	
- mieszkaniowe	23
- przemysłowe	5
- inne zabudowane	13
- zurbanizowane niezabudowane	0
- rekreacji i wypoczynku	8
- komunikacyjne:	
- drogi	216
- koleje	0
- inne	0
- użytki kopalne	0
Nieużytki	37
Tereny różne	2
Użytki ekologiczne	31
RAZEM POWIERZCHNIA GEODEZYJNA	15 926

Zródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kraśniku

1.3. Stan prawny gruntów

W Gminie Gościeradów większość (56%) zajmują grunty będące własnością osób fizycznych. Strukturę własności przedstawia poniższa tabela. Drugą, co do wielkości grupę, stanowią grunty Skarbu Państwa, która stanowi 43%. Niewielki udział w ogólnej powierzchni gminy zajmują grunty kościołów i powiatu (0,15% i 0,44%).

Tabela 3. Stan prawny gruntów (wg powierzchni ewidencyjnej) na dzień 02.11.2012 r.

<u>Wyszczególnienie gruntów</u>	<u>Powierzchnia w ha</u>	<u>Powierzchnia w %</u>
Grunty Skarbu Państwa	6849	43
Grunty gmin i zw. Międzygminnych	1	0
Grunty osób fizycznych	8915	56
Grunty spółdzielni	0	0,0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	24	0,15
Grunty powiatu	70	0,44
Pozostałe	67	0,42

Zródło: Opracowano na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kraśniku

1.4. Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów

Tabela 4. Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów Gminy Gościeradów według wybranych cech w roku 2010.

Lp.	Główne wskaźniki	Gmina Gościeradów
1.	Powierzchnia ogółem (km ²)	159
2.	Ludność (osoby)	7396
3.	Gęstość zaludnienia (osób/km ²)	46
4.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	20,9
5.	Ludność w wieku produkcyjnym (%)	60,9
6.	Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	18,2
7.	Kobiety na 100 mężczyzn	103
8.	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	34,1
9.	Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności	6,8
10.	Korzystający z gazu w % ogółu ludności	23,2
11.	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	9,1
12.	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	-
13.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	13,7
14.	Dochody budżetu na jednego mieszkańca w zł	2591,10
15.	Wydatki budżetu na jednego mieszkańca w zł	2906,92

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

1.5. Stan zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy

Na terenie Gminy Gościeradów sporządzono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, póź. 415 z dnia 25 sierpnia 1994 r.). Pierwsza zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Gościeradów była w 1996 r., a druga zmiana miała miejsce 28 sierpnia 1996 r. Funkcją wiodącą dla obowiązujących planów miejscowych są tereny leśne oraz zabudowa mieszkaniowa. Jej uzupełnieniem są funkcje usługowe i urządzenia infrastruktury technicznej.

Stan zagospodarowania w powiecie kraśnickim przedstawiają dane zestawione w tabelach poniżej:

Tabela 5. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 2011 r.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba planów	Powierzchnia gminy objęta planami miejscowymi (ha)
Powiat kraśnicki	12	24139
Miasto Kraśnik	2	10521
Gminy wiejskie - RAZEM	7	163
Kraśnik	1	26
Trzydnik Duży	1	1
Urzędów	5	136
Gminy miejsko-wiejskie - RAZEM	3	13455
Annopol	3	13455

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach” (2011 r.), Urząd Statystyczny w Lublinie

W powiecie kraśnickim miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, pokrywające łącznie 24139 ha obszaru powiatu, są sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Jednym z głównych narzędzi w kształtowaniu ładu przestrzennego, oprócz planów miejscowych, są decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Na podstawie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla terenów, które nie posiadają aktualnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, realizacja inwestycji jest możliwa po uzyskaniu w/w decyzji. Najwięcej wydanych decyzji (stan na 31 grudnia 2008 r.) o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz o ustaleniu warunków zabudowy w powiecie kraśnickim mają Gminy: Trzydnik Duży, Annopol, Gościeradów.

Tabela 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane na podstawie art. 50 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.).

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok	Liczba wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Liczba wydanych ostatecznych decyzji ogółem	Liczba wydanych ostatecznych decyzji odmownych
Powiat kraśnicki	2008	14	2	0

	2007	6	5	0
Gminy wiejskie - RAZEM	2008	8	7	0
	2007	4	3	0
Gościeradów	2008	3	2	0
	2007	2	1	0
Trzydnik Duży	2008	5	5	0
	2007	2	2	0
Wilkołaz	2008	0	0	0
	2007	0	0	0
Gminy miejskie - RAZEM	2008	6	6	0
	2007	2	2	0
Annopol	2008	6	6	0
	2007	2	2	0

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach” (stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny w Lublinie

Tabela 7. Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy wydane na podstawie art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok	Liczba wniosków o wydanie decyzji o ustaleniu warunków zabudowy	Liczba wydanych ostatecznych decyzji ogółem	Liczba wydanych ostatecznych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy mieszkaniowej	Liczba wydanych ostatecznych decyzji odmownych
Powiat kraśnicki	2008	154	135	77	0
	2007	135	118	57	5
Gminy wiejskie - RAZEM	2008	110	41	53	0
	2007	94	77	33	1
Gościeradów	2008	58	39	27	0
	2007	54	37	16	1
Trzydnik Duży	2008	50	50	25	0
	2007	40	40	17	0
Wilkołaz	2008	2	2	1	0
	2007	0	0	0	0
Gminy miejskie - RAZEM	2008	44	44	24	0
	2007	41	41	24	4
Annopol	2008	44	44	24	0
	2007	41	41	24	4

Źródło: „Planowanie przestrzenne w gminach”(stan w dniu 31.12.2008 r.), Urząd Statystyczny w Lublinie

W kolejnych latach (2009-03.10.2012) nastąpił niewielki wzrost wśród działań inwestycyjnych w gminie, co widać na załączonej tabeli poniżej.

Tabela 8. Wydane decyzje lokalizacyjne

Rok wydania	Decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego	Decyzje o warunkach zabudowy
2009	1	56
2010	4	59
2011	1	46
do 03.10.2012	5	66

Źródło: Opracowano na podstawie danych z Urzędu Gminy w Gościeradowie.

2. STAN ŚRODOWISKA, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

Głównym celem przyjętym w „studium” zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Gościeradów jest wytyczenie w polityce przestrzennej kierunków rozwoju zgodnych z zasadą "zrównoważonego rozwoju", co w myśl obowiązującej ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska - rozumiane jest jako rozwój społeczno – gospodarczy, w którym, w celu równoważenia szans korzystania z zasobów i walorów środowiska naturalnego przez obecne i przyszłe pokolenia – następuje proces łączenia działań gospodarczych, społecznych i politycznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz zachowania ciągłości procesów przyrodniczych. Jako podstawową zasadę przyjęto stworzenie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi środowiska i ochronę unikalnych wartości krajobrazowych omawianego terenu.

Politykę przestrzenną wynikającą z uwarunkowań i dyspozycji środowiska zostało przedstawione w „studium” na tle powiązań przyrodniczo – funkcjonalnych gminy z terenami otaczającymi w skali województwa i kraju, w tym koncepcji krajowej sieci ekologicznej (EKONET - POLSKA). Dotyczy to głównie istniejących i przesądzonych planistycznie uwarunkowań i ustaleń w zakresie kształtowania ekologicznego systemu obszarów chronionych, w tym głównych jego ogniw jak obszary węzłowe, korytarze i ciągi ekologiczne.

Cały teren gminy charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością i bogactwem zasobów przyrodniczych o stosunkowo niewielkim stopniu przekształcenia szaty roślinnej. Ze względu na węzłowe położenie gminy w układzie przyrodniczym kraju i regionu oraz duże walory przyrodniczo – krajobrazowe – ochrona tych wartości należy do priorytetowych celów polityki przestrzennej.

W zakresie ochrony środowiska zarówno na terenie gminy obowiązują zasady prowadzenia polityki ekologicznej zgodnej z założeniami polityki krajowej, wojewódzkiej i lokalnej w oparciu o obowiązujące ustawy i przepisy szczegółowe, bądź zarządzenia dotyczące:

- a) ochrony i kształtowania terenów leśnych;
- b) ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ujęć wody;
- c) ochrony gleb;
- d) ochrony przyrody;
- e) ochrony dóbr kultury.

2.1.1. Rzeźba terenu

Znaczną część Gminy Gościeradów (północną i środkową) obejmuje lekko falista wierzchowina Wzniesień Urzędowskich opadająca generalnie do doliny Tuczyna. Wierzchowinę centralnej części gminy tworzą margle i opoki, które częściowo znajdują się na powierzchni, częściowo zaś przykryte neoplejstocenijskimi piaskami i glinami deluwialnymi; sporadycznie występują też płyty lessów oraz plejstocenijskich piasków i żwirów wodnolodowcowych. W okolicach Kolonii Gościeradów i Gościeradowa, poza turońskimi (okres kredowy) opokami i marglami, na powierzchni występują mioceńskie zlepieńce, magle, wapienie i piaskowce. W okolicach Księżomierzy i Aleksandrowa ponad trzeciorzędowymi (głównie mioceńskimi) osadami zalegają czapy plejstocenijskiego lessu i pylasto-piaszczystych osadów lessopodobnych.

Niewielki fragment, położony na północ od Księżomierzy i rozcięty suchymi dolinami oraz formami erozji wąwozowej, należy do dorzecza Wyżnicy (prawego dopływu Wisły). Główną oś hydrograficzną interesującego nas terenu stanowi prawy dopływ Sanny - rzeka Tuczyń (z niewielkim dopływem Partyzant). Wzniesienia Urzędowskie, podobnie zresztą jak całą Wyżynę Lubelską charakteryzuje bardzo rzadka sieć wód powierzchniowych. Najwyższe wysokości bezwzględne (ponad 270 m n.p.m.) osiąga, nadbudowana pokrywą lessową strefa krawędziowa Wyżyny Lubelskiej między Salominem, a Szczecynem (w południowo-wschodnią część gminy). Obszar ten jest również silnie urzeźbiony wąwozami lessowymi noszącymi nazwę Szczeczkie Doły. Poza tym większe deniwelacje terenu, dochodzące do około 50 - 60 metrów przebiegają wzdłuż doliny Tuczyna. Mocno urzeźbione są również, pokryte lessem i rozcięte formami erozyjnymi (wąwozami i głębszymi dolinami) okolice Suchodołów i Liśnika Dużego. Na tym obszarze dominuje krajobraz pagórkowaty.

Wyraźny kontrast pod względem ukształtowania terenu w stosunku do lekko falistej i słabo rozciętej, poza sąsiedztwem doliny rzeki Tuczyń (z pagórkowatym krajobrazem), wierzchowiny Wzniesień Urzędowskich, stanowi południowy fragment gminy Gościeradów, położony na monotonnej i urozmaiconej jedynie formami wydmowymi (powstałymi i przemodelowanymi na przełomie plejstocenu i holocenu) Równinie Biłgorajskiej. Ten mezoregion Kotliny Sandomierskiej

wyróżnia także większa gęstość wód powierzchniowych. Sieć hydrograficzną tworzą tu rzeki Sanna i Karasiówka wraz z mniejszymi dopływami oraz kompleks stawów hodowlanych znajdujący się na południe od Wólki Szczeckiej.

Najniżej położony punkt - 144,2 m n.p.m. znajduje się na Równinie Biłgorajskiej, na południowo-zachodniej granicy gminy w pobliżu wsi Kosin.

2.1.2. Budowa geologiczna

Większa część gminy położona jest w obszarze południowej części krawędzi Wyżyny Lubelskiej. Południowo – zachodni fragment Wyżyny Lubelskiej leży na pograniczu głównych jednostek geologiczno – tektonicznych Polski i prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej oraz fałdowej Europy zachodniej.

Niecka lubelska wypełniona jest miąższami i zróżnicowanymi litologicznie osadami paleozoicznymi i mezozoicznymi. Występuje tu izoklinalne położenie warstw jury i kredy budujących strukturalną krawędź Wyżyny Lubelskiej.

Skąły jurajskie występują w okolicach Salomina i Gościeradowa. Wschodnie margle i opoki górnej kredy i dolnego trzeciorzędu przebiegają na przemian pasami na północny – wschód od linii Gościeradów – Zdziechowice i są związane z niszczeniem podniesionego zrębu świętokrzyskiego oraz spłyceniem stopniowo napelnianego zbiornika sedymentacyjnego. Obszar Równiny Biłgorajskiej, do której należy niewielka południowa część gminy, pokryty jest polodowcowymi madami, mułkami i piaskami ze żwirami, na których położone są wydymowe utwory piaszczyste. Doliny rzek pokrywają osady mułkowo – piaszczyste.

2.1.3. Wody powierzchniowe

A) Rzeki

Gmina położona jest w dorzeczu Sanny i jej prawobrzeżnych dopływów Tuczyzna i Karasiówki. Sieć rzeczna tej części Lubelszczyzny jest najrzadsza w regionie. W systemie podziału hydrograficznego za główną rzekę należy uznać Sannę (prawobrzeżny dopływ Wisły), przepływającą przez tereny leśne gminy na odcinku ok. 2 km. Na 8 km biegu rzeki (od ujścia) przyjmuje Karasiówkę, a na 6,8 km rzekę Tuczyn. Najważniejszą rzeką gminy jest Tuczyn. W gminie brak jest naturalnych zbiorników wód powierzchniowych.

B) Źródła

Źródła w Gminie Gościeradów mają związek z dolinami rzecznyymi. Najliczniej występują źródła podzboczowe i dolinne. Większość źródeł ma małą wydajność. Największe źródło o wydajności 42,5 l/s występuje w Mniszku-Łanach oraz Gościeradowie Plebańskim – 2,1 l/s i 1,5 l/s. Źródła w Łanach uznano za pomnik przyrody nieożywionej. Jest to źródło o stałej temperaturze

zimą i latem od 10,2 do 10,3⁰C i licznych gejzerkach wybijających się ponad lustro wody, niespotykane na Wyżynie Lubelskiej i Rostoczu.

C) Stawy

Na terenie gminy znajdują się kompleksy stawów „Zawólcze” (o powierzchni ok. 150 ha), na południe od wsi Szczecyn i Wólki Szczeckiej, mniejsze stawy w dolinie Tuczyzna - w rejonie Liśnika Dużego (ok. 15,22 ha i 1, 50 ha), Wólki Gościeradowskiej (2,00 ha), Gościeradowa (2,67 ha i 1,10 ha), Łanów i Mniszka oraz małe zbiorniki wodne na pozostałym obszarze gminy (sadzawki, oczka wodne), służące celom hodowlanym, rekreacyjnym i ekologicznym.

2.1.4. Wody podziemne

Wody podziemne występują w utworach jurajskich, kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Głębokości zwierciadła wody podziemnej wahają się od kilku metrów do 60 m w partiach wierzchowin (Kamienna Góra). Średnie głębokości wynoszą 20 m. Stwierdza się również schodowe ułożenie zwierciadła wody wskazujące na szczelinowo – warstwowy system krążenia wód. Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z dolinami rzecznyymi oraz z częścią gminy leżącą w obrębie Niziny Sandomierskiej.

Zwierciadło wody układa się zgodnie z hipsometrią, obniża się w kierunku dolin rzecznych, a najpłycej występuje w południowo-zachodniej części gminy, w pobliżu granicy. Wodonośne są utwory piaszczyste, a swobodne zwierciadło wody występuje na niewielkich głębokościach (2-5 m). Wahania poziomu zwierciadła wód podziemnych są uwarunkowane dużą zmiennością wielkością zasilania atmosferycznego, sięgają nawet 2,5 m. Najwyższe stany notuje się wiosną, zaś najniższe jesienią. Źródła w łącznej liczbie ok. 15 (ich ilość jest zmienna w zależności od zasilania atmosferycznego) występują głównie w dolinach rzecznych. Dominują źródła podzboczowe i dolinne, miejscami (Mniszek-Łany) wody wypływające z kilku szczelin tworzą źródła warstwowo-kontaktowe, związane z występowaniem warstw skalnych o różnej przepuszczalności.

Północny fragment gminy znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 o nazwie Niecka Lubelska GZWP.

Na obszarze gminy wyróżniono 3 systemy zaopatrzenia w wodę: grupowy, lokalny, indywidualny. Źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód głębinowych służące zbiorczemu zaopatrzeniu ludności w wodę oraz ujęcia lokalne i indywidualne, głównie studnie kopane.

Długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie wynosi 41,1 km, a liczba osób korzystające z sieci wodociągowej – 2491 mieszkańców. Stopień zwodociągowania gminy wynosi ok. 34%. Eksploatowane są trzy wodociągi grupowe: Aleksandrów, Kol. Gościeradów – Salomin, Suchodoły, Liśnik Duży.

Sieć wodociągowa funkcjonująca w Gościeradowie Folwark zasilana jest w wodę z ujęcia zlokalizowanego na terenie sąsiedniej Gminy Annapol, natomiast wodociąg w miejscowości Marynopol zasilany jest z ujęcia położonego na obszarze Gminy Trzydnik Duży.

Wodociąg wiejski w Aleksandrowie

Zaopatruje w wodę miejscowości: Aleksandrów, Kolonia Księżomierz, Księżomierz Kościelna, Księżomierz Dzierzkowska, Księżomierz Gościeradowska. Ujęcie wody dla potrzeb wodociągu wiejskiego w Aleksandrowie zlokalizowane jest w środkowej części wsi, w otoczeniu pól uprawnych i plantacji, w odległości ok. 100 m

Wodociąg grupowy Kolonia Gościeradów – Salomin

Wodociąg grupowy zaopatruje w wodę wsie: Gościeradów – Kolonia, Sadki – Leśniczówka i Salomin. Ujęcie wody dla potrzeb wodociągu zlokalizowane jest w południowej części Kol. Gościeradów, na południe od zabudowy zagrodowej, na skraju miejscowości, w bezpośrednim sąsiedztwie dużego kompleksu leśnego rozdzielającego wsie Kol. Gościeradów i Salomin. Przedmiotowy wodociąg powstał poprzez połączenie dwóch lokalnych wodociągów wiejskich w Salominie i Kolonii Gościeradów.

Wodociąg wiejski Suchodoły

Wodociąg wiejski Suchodoły zaopatruje w wodę wieś Suchodoły, Liśnik Duży, Liśnik Duży-Kolonie i część Wólki Gościeradowskiej. Ujęcie wody zlokalizowane jest po wschodniej stronie drogi przebiegającej przez wieś Suchodoły Kolonia I, w otoczeniu zabudowy zagrodowej i pól uprawnych.

Na terenie gminy funkcjonują również lokalne i indywidualne studnia wiercone:

- ujęcie wody os. POM Gościeradów,
- ujęcie wody Domu Pomocy Społecznej,
- ujęcie wody po byłym PGR i Zespole Szkół w Wólce Gościeradowskiej,
- ujęcie wody po Szkole Podstawowej w Marynopolu,
- ujęcie wody Szkoły Podstawowej w Liśniku Dużym,
- ujęcie wody w Szkole Podstawowej w Szczecynie.

2.1.5. Gleby

Na terenie gminy występuje duże zróżnicowanie pokrywy glebowej. Wynika ono z różnorodności przypowierzchniowych utworów geologicznych tworzących skałę macierzystą gleb. W północno – zachodniej części gminy dominują gleby brunatne, a w centralnej części przeważają gleby rędziny. W południowo – nizinnej części gminy panują gleby rdzawe.

Na wschód od doliny rzeki Tuczyń dominują gleby płowe w kompleksie z glebami brunatnymi wylugowanymi, wytworzone z lessów i utworów lessopodobnych. Posiadają one najbardziej korzystne właściwości fizyczne i wodne oraz odznaczają się największą produktywnością, ale są podatne na erozję wodną.

Na zachód od doliny Tuczyńa dominują bielice wykształcone z piasków słabogliniastych i gliniastych.

Na rozległych poziomach wierzchowinowych i ich zboczach przeważają rędziny, najczęściej wytworzone z wapieni i margli kredowych, rzadziej (Kamienna Góra) z wapieni mioceńskich. Na Równinie Biłgorajskiej panują gleby bielcowe wytworzone z piasków luźnych, zaś w dolinach rzecznych występują mady, które ze względu na silne spiaszczenie odznaczają się niską przydatnością rolniczą.

Pod względem bonitacyjnym, największą powierzchnię zajmują gleby w klasie trzeciej i czwartej. Wartość najlepszych z nich, gleb lessowych obniża duża podatność na erozję.

Tabela 9. Grunty orne wg klas bonitacyjnych w Gminie Gościeradów

Klasa	Grunty orne [ha]	Powierzchnia gminy [%]
I	-	-
II	63	0
IIIa	1 595	21
IIIb	1 347	17
IVa	1 314	17
IVb	1 314	17
V	1 374	18
VI	817	10
VI Rz	-	-
Razem	7 593	100

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu gminy w Gościeradowie.

Najwyższy procentowy udział w strukturze gruntów stanowią gleby klasy IIIa. W dalszej kolejności, na podobnym poziomie gleby klasy V i IVa, następnie IVb.

Użytki rolne stanowią 54 % ogólnej powierzchni gminy. Duże znaczenia dla rozwoju rolnictwa, oprócz ukształtowania powierzchni terenu i klimatu, ma również jakość gleb.

Największym zagrożeniem dla gleb jest erozja. Erozją wodną powierzchniową jest objęte 15% obszaru gminy, podobny procent zagrożonych gruntów kwalifikuje się do zabiegów przeciwozyjnych. Gmina objęta jest drugim stopniem pilności ochrony przeciwozyjnej. Pierwszy stopień pilności ochrony dotyczy erozji wąwozowej, zagrożone są nią tereny 27,6% obszaru gminy.

2.1.6. Surowce mineralne

Gmina nie należy do obszarów bardzo zasobnych w surowce mineralne. W granicach studium występują następujące kopaliny: wapienie rafowe, opoki, margle kredowe, piaski budowlane, ily.

Najważniejszym surowcem są fosforyty, udokumentowane złoża „Gościeradów” położone między Gościeradowem, a Marynopolą o miąższości od 80 – 130 cm, aktualnie nie jest eksploatowane ze względów ekonomicznych.

Surowce węglanowe reprezentowane są przez wapienie rafowe oraz opoki i margle kredowe. W złożu „Książomierz – Mniszek na powierzchni 429 ha² stwierdzono występowanie osadów kredy górnej o olbrzymich zasobach perspektywicznych.

Surowce ilaste występują w postaci ilów trzeciorzędowych i lessów. Iły zostały wstępnie rozpoznane w rejonie Szczecyna na powierzchni około 60 ha. Lessy dominują w północnej części gminy i są eksploatowane dla potrzeb polowych cegielni.

Kruszywo naturalne w postaci piasków budowlanych występuje w różnych kompleksach stratygraficznych. Na terenie gminy udokumentowano trzy złoża, znajdujące się w Liśniku Dużym-Kolonii.

2.1.7. Klimat

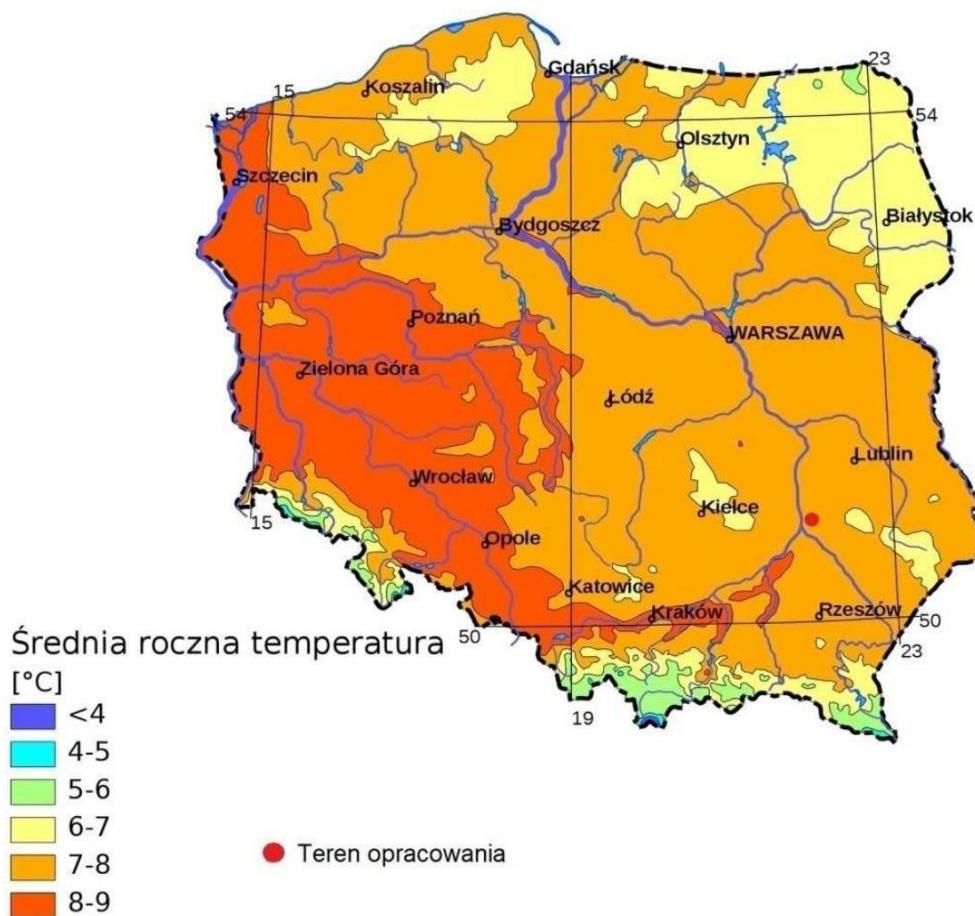
Na obszarze Gminy Gościeradów dominuje typ klimatu umiarkowano-kontynentalny, kształtowany przez masy powietrza polarno-morskiego.

Temperatury:

średnia temperatura roku → 7,8 °C;

najzimniejszy miesiąc (styczeń) → - 2,8 °C

najcieplejszy miesiąc (lipiec) → +18,8 °C

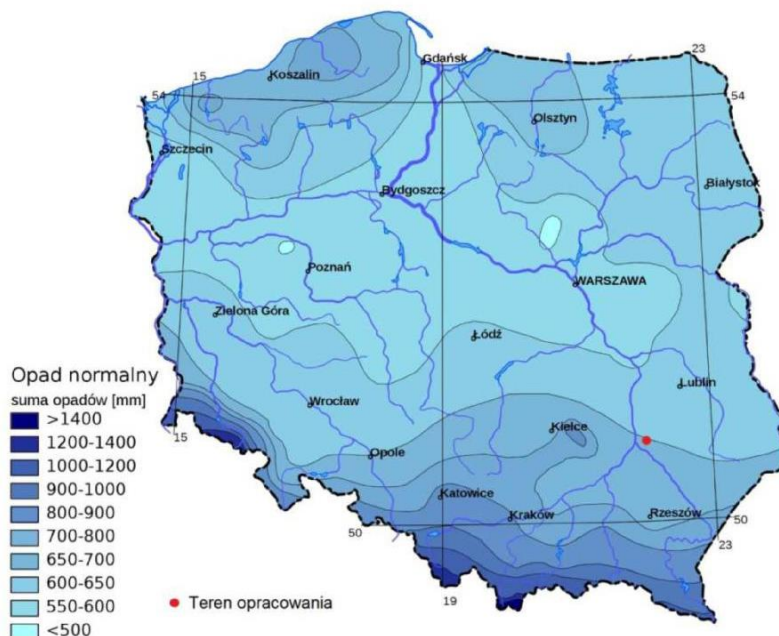
Rysunek 1. Średnie roczne temperatura dla terenu opracowania na tle Polski

Źródło: www.wikipedia.org

Długość okresu wegetacyjnego wynosi 218 dni, natomiast okres bezprzymrozkowy to 180 dni. Przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie. W gminie notuje się niewielką ilość opadów. Średnia roczna ilość opadów wynosi 520 mm, zanotowano charakterystyczne dla tego obszaru częste opady gradowe. Trwałość okrywy śniegowej określana jest na około 60 dni.

Gmina wyróżnia się jedną z największych ilości dni z optymalną dla człowieka temperaturą powietrza (43 dni) i najdłuższym na Lubelszczyźnie okresem lata (średnio 102 dni). Łagodność klimatu sprzyja intensywnym uprawom sadowniczym i warzywniczym. Na podkreślenie zasługuje również przewaga typów pogody wyżowej, bardzo korzystnej dla człowieka. Suma opadów rocznych wynosi około 520 mm, a najwyższe opady przypadają na miesiące letnie.

Rysunek 2. Średnie roczne opady dla terenu opracowania na tle Polski

Źródło: www.wikipedia.org

2.1.8. Fauna i flora

Na terenie Gminy Gościeradów występuje 80 zespołów i zbiorowisk roślinnych. 28 gatunków flory jest objętych ścisłą ochroną prawną, 11 gatunków ochroną częściową, natomiast 10 należy do lokalnie rzadkich. Rzadkie i chronione gatunki roślin występują niemal wyłącznie w lasach na terenie całej Gminy Gościeradów.

Dla fauny, ogromne znaczenie mają lasy o dużej powierzchni leśnej, występujące na terenie gminy. W części północnej przeważają ptaki typowe dla grądów, natomiast w części południowej, gdzie dominują bory, bogactwo gatunkowe jest mniejsze. Do interesujących gatunków leśnych należą ptaki z grupy drapieżnych. W granicach czterech obwodów łowieckich zaobserwowano: jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny, bażanty, kaczki (informacje z Nadleśnictwa Gościeradów). Na uwagę zasługuje liczne występowanie borsuka na terenie leśnictwa Salomin.

W odniesieniu do ptaków na wyróżnienie zasługują dwa obszary:

1. rejon Kamiennej Góry, gdzie unikatowość siedlisk sprawia, że kilka gatunków występuje tu na jedyńskich stanowiskach w gminie,
2. stawy Zawólcze, stanowiący największy w gminie biotop ptaków wodno-błotnych.

Ponadto zwraca uwagę miejsce gniazdowania czapli siwej w rejonie Wólki Szczeckiej.

Do najbardziej interesujących zbiorowisk roślinnych zalicza się roślinność kserotermiczna. Zawiera ona wiele gatunków rzadkich i chronionych. Występuje głównie na zboczach Kamiennej Góry.

Siedliska kserotermiczne powinny być wyłączone z użytkowania ornego i zalesień.

Tabela 10. Formy ochrony przyrody w Gminie Gościeradów

Forma ochrony przyrody	Opis	Miejsce występowania	Obowiązująca podstawa prawna, miejsce ogłoszenia aktu prawnego	Data utworzenia
Pomnik przyrody	2 lipy drobnolistne (obw. pnia 420-550 cm)	Szczecyn dz. nr ewid. 2968 - w pasie drogowym drogi powiatowej Nr 2712 Gościeradów – Wólka Szczeka	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna (obw. pnia 550 cm)	Księżomierz Dzierzkowska dz. nr ewid. 1012 – właściciel Majerowski Wiesław, przy drodze powiatowej Nr 2701 Wilkołaz – Urzędów – Dzierzkowice – Annopol	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	14 lip drobnolistnych (obw. pnia 320-520 cm) i 1 grab (obw. pnia 280 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 184 – w pasie drogowym drogi krajowej Nr 74 klasy GP na odcinku Annopol – Kraśnik	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna o 3 pniach (obw. pnia 380 cm, 220 cm, 230 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	37 lip drobnolistnych (obw. pnia 200-500 cm) i 2 klony zwyczajne (obw. pnia 190-270 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 68, 71/1, 87, – pozostałość dawnej drogi dojazdowej do pałacu, w parku podworskim	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	4 lipy drobnolistne (obw. pnia 195-450 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 73/6 teren OSP	-	-
Pomnik przyrody	2 jesiony wyniosłe (obw. pnia 360 cm i 310 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	Olsza czarna (obw. pnia 310 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (obw. pnia 472 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 377/1 – Nadleśnictwo Gościeradów, Leśnictwo Dąbrowa	-	-
Pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (obw. pnia 420 cm)	Księżomierz Dzierzkowska Nadleśnictwo Gościeradów, Leśnictwo Kotówka - oddz. 31a	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzckiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988

Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna (obw. pnia 345 cm)	Gościeradów Plebański dz. nr ewid. 459 – teren parafii rzymsko-katolickiej (na poł. zach. od kościoła)		
Pomnik przyrody	Zespół źródeł (pow. 0.05 ha) – pomnik przyrody nieożywionej	Łany dz. nr ewid. 458, 459	Zarządzenie Nr 34 Wojewody Tarnobrzskiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie uznania tworów przyrody za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Tarnob. z 1989 r. Nr 1, poz. 2)	30.12.1988
Rezerwat przyrody	Marynopol	Gościeradów	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 24 maja 1976 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	1976
Rezerwat przyrody	Doły Szczeckie	Gościeradów	Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 25 lipca 1997 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody	1997
Użytek ekologiczny	Obszar bagna	Gościeradów-Wółka Szczeka	Rozporządzenie Nr 145 Wojewody Lubelskiego z dnia 16 lipca 2002 r. w sprawie uznania obszarów za użytki ekologiczne na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2002 r. Nr 80, poz. 1702)	28.09.1995

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Gościeradowie.

Łączna ilość form objętych ochroną przyrody na terenie Gminy Gościeradów wynosi 25% powierzchni powiatu. Stanowi to nieco więcej niż średnio w województwie (23%), ale znacznie mniej niż średnio w kraju. (ok. 33%).

Na potrzeby dokładnego zobrazowania istniejącego stanu środowiska wyodrębniono strefy (jednostki) funkcjonalno-przestrzenne tzn. makrokompleksy krajobrazowe, w części odpowiadające tzw. zintegrowanym krajobrazom ekologicznym.

Zasady zagospodarowania przestrzennego stref uwzględniają ich charakter i fizjonomię, chłonność środowiska przyrodniczego, a także uwarunkowania kulturowe oraz ochrony przyrody i krajobrazu.

Wydzielono 17 jednostek funkcjonalno-przestrzennych:

Strefa I – Aleksandrów,

Strefa II – Księżomierz,

Strefa III - Lasy: Gościeradowski i Dąbrowa,

Strefa IV - Gościeradów – Folwark,

Strefa V - Las Zaborze,

Strefa VI - Suchodoły – Liśnik,

Strefa VII - Wólka Gościeradowska – pola,

Strefa VIII - Dolina Tuczyzna: Liśnik Mały - Wólka Gościeradowska Strefa IX – Gościeradów,

Strefa X - Dolina Tuczyzna: Gościeradów – Mniszek,

Strefa XI - Pagóry Gościeradowskie,

Strefa XII - Lasy: Marynopolski i Salomiński,

Strefa XIII - Szczeckie Doły,

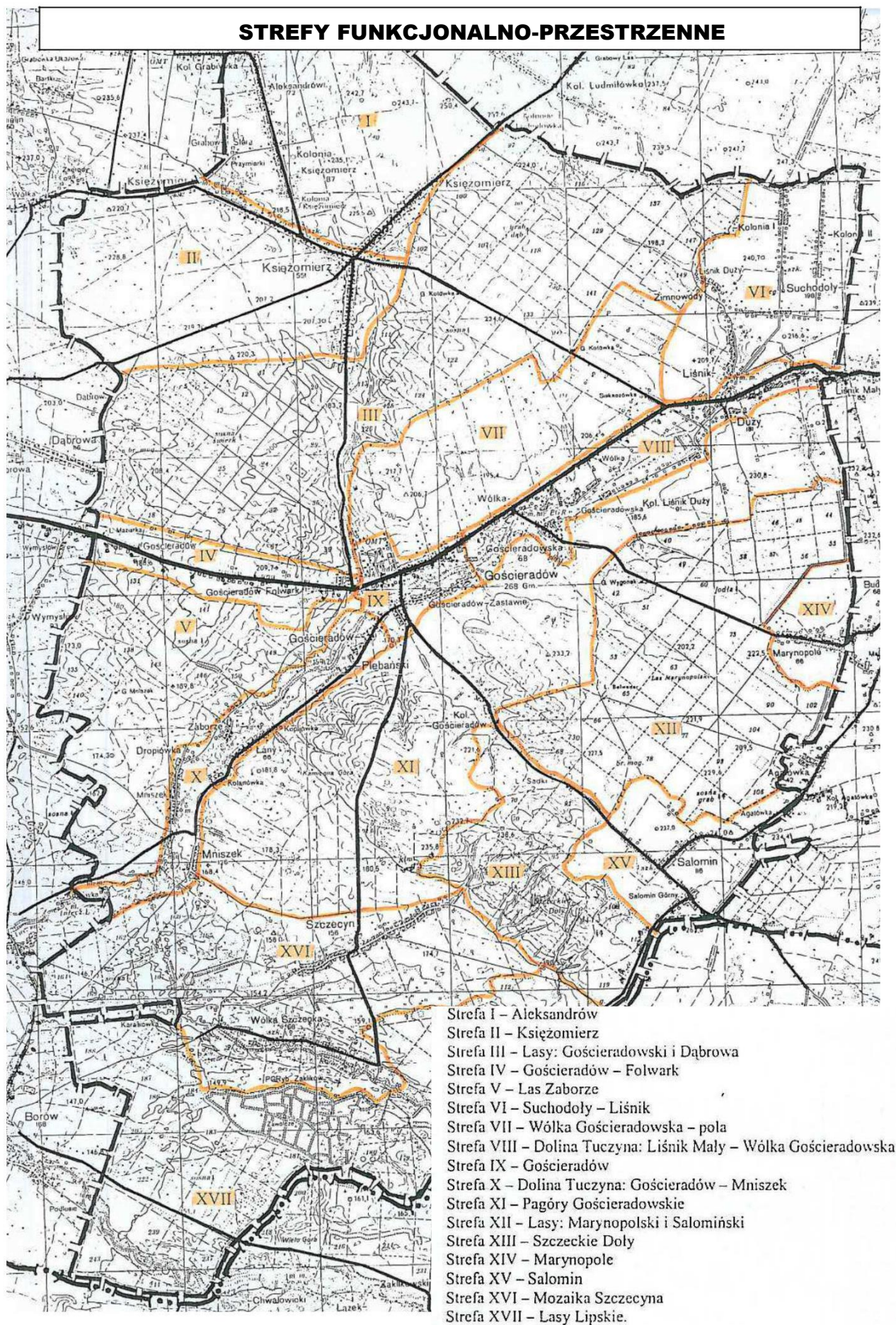
Strefa XIV – Marynopolie,

Strefa XV – Salomin,

Strefa XVI - Mozaika Szczecyna,

Strefa XVII - Lasy Lipskie.

Strefa I - Aleksandrów

Strefa I – Aleksandrów to silnie falisty płaskowyż lessowy rozcięty, należącymi do systemu dolinnego Wyżnicy.

Charakteryzuje się harmonijnym krajobrazem rolniczym z uporządkowaną zabudową rozwijającą się głównie w układzie pasmowym (Aleksandrów, Kol. Księżomierz, Księżomierz) i skupionym (Aleksandrów - Osada), tylko miejscami - kolonijnym (Doły). Północno-zachodnią część strefy zajmuje las państwowy o drzewostanie grądowym, rosnący na siedlisku lasu świeżego, uznany za glebochronny.

Na obszarze strefy występują zarówno przeciętne walory przyrodnicze (z wyjątkiem kompleksu leśnego ze stanowiskami roślin chronionych i pomnikowym dębem szypułkowym koło gajówki Zasłocze) jak i wysokie walory krajobrazowe.

Obowiązuje zakaz wchodzenia z zabudową w otwarte przestrzenie polne.

Strefa II - Księżomierz

Strefa II – Księżomierz stanowi lekko falisty płaskowyż o charakterze zrównania wierzchowinowego, dość słabo rozcięty dolinkami denudacyjnymi o łagodnych zboczach.

Występuje tu harmonijny krajobraz rolniczy z zabudową rozwijającą się w sposób zdyscyplinowany w układzie pasmowym.

Strefę występują małe walory przyrodnicze, dość dużych krajobrazowych (otwarte tereny rolne pozbawione zabudowy) i wysokich wartościach kulturowych (zachowana historyczna sieć dróg wiejskich z tzw. Gościńcem Rachowskim na czele).

Na terenie omawianej strefy niezbędna jest ochrona przed zabudową eksponowanych widokowo terenów rolnych. Wskazana jest fitomelioracja agroekosystemów w układzie gniazdowym, prowadząca do zagęszczenia sieci remiz śródpolnych.

Strefa III - Lasy: Gościeradowski i Dąbrowa

Strefa III - Lasy: Gościeradowski i Dąbrowa stanowi zwarty kompleks lasów państwowych porastających falisty płaskowyż rozcięty głębokimi, w górnych częściach suchymi, dolinami uchodzącymi do doliny Tuczyna.

Drzewostany mieszane dębowo-sosnowe, miejscami jodłowe, rosnące na siedliskach lasu mieszanego świeżego i lasu świeżego, a w zachodniej części lasu Dąbrowa drzewostany sosnowe, rosnące na silnie zwydmionych siedliskach boru mieszanego świeżego.

Strefa o wysokich walorach przyrodniczych, w części zachodniej (obejmującej Las Dąbrowa) - o wybitnych. Uzasadnieniem takiej oceny jest unikatowość siedlisk przyrodniczych (i związana z nimi duża liczba stanowisk roślin rzadkich i chronionych).

W krajowym systemie obszarów chronionych kompleksowi leśnemu przyznano funkcję korytarza ekologicznego pomiędzy projektowanym Gościeradzkim PK a istniejącym Kraśnickim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Ustala się zachowanie struktury geomorfologicznej wydm i utrzymanie charakterystycznych dla tutejszych siedlisk zbiorowisk roślinnych. Obowiązuje prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planem urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Gościeradów.

Penetracja turystyczna kompleksu wyłącznie po wyznaczonych szlakach.

Strefa IV - Gościeradów - Folwark

Strefa obejmuje lukę w zwartym kompleksie leśnym rozdzielającą las Dąbrowę od Lasu Zaborze. Luka wykorzystywana jest przez drogę krajową nr 74 i zabudowę rozwijającą się w kierunku zachodnim od strony Gościeradowa.

Strefa ta wskutek użytkowania rolniczego jest pozbawiona walorów przyrodniczych, ale odznacza się dużymi walorami krajobrazowymi (efektowna aleja lipowa w pasie drogowym, w części o statusie pomnika przyrody, ekspozycja widokowa na strefy brzegowe lasu) i posiada szczególne znaczenie w funkcjonowaniu Systemu Przyrodniczego Gminy (zachodnia część strefy współtworzy korytarz ekologiczny).

Strefa V - Las Zaborze

Strefa V - Las Zaborze stanowi zwarty kompleks lasów państwowych porastających falisty płaskowyż, przechodzący w kierunku południowym w strefę krawędziową Wyżyny Lubelskiej.

Występują tu drzewostany mieszane, sosnowo-dębowe z udziałem modrzewia rosnące na siedlisku lasu mieszanego świeżego, bardzo atrakcyjne dla rekreacji, również ze względu na bliskie sąsiedztwo z malowniczą doliną Tuczyna.

Na wschodnich i zachodnich obrzeżach kompleksu występują liczne stanowiska roślin chronionych.

Strefa VI - Suchodoły - Liśnik

Strefa obejmuje silnie falisty bezleśny płaskowyż, odznaczający się dużym urozmaicheniem rzeźby, typowym dla krajobrazu lessowego (liczne wąwozy, głębokie i płaskodenne dolinki rzeczne, dolinki nieckowate, stanowiące inicjalną formę wąwozów, wymoki itp.)

Panuje tu dość harmonijny krajobraz rolniczy z szybko zagęszczającą się zabudową pasmową (Suchodoły, Kolonia I), rządową (Kolonia II), skupioną (Liśnik Duży) i w formie ulicówki.

Strefa ta pozbawiona jest walorów przyrodniczych.

Strefa VII - Wólka Gościeradowska - pola

Strefa obejmuje skłon płaskowyżu nachylony ku dolinie Tuczyzna, miejscami rozcięty wąwozami i suchymi dolinkami. Polna struktura ekologiczna urozmaicona jest bogatą zielenią śródpolną, w wielu miejscach skupioną w zagajnikach i niewielkich laskach utrwalających wąwozy.

Strefa VIII - Dolina Tuczyzna: Liśnik Mały - Wólka Gościeradowska

Strefa obejmuje sześciokilometrowej długości odcinek doliny rzecznej wciętej w wierzchowinę na głębokości ok. 30m.

W granice strefy wchodzi oprócz dna doliny, jej strefy zboczowe, z reguły zajęte przez pasmową zabudowę, niekiedy bardzo intensywną (Liśnik Duży, Wólka Gościeradowska). W strukturze ekologicznej gminy strefa ta jest traktowana jako rzeczno-łąkowa strefa ekologiczna, ale w skali ponadlokalnej uznawana jest za korytarz ekologiczny. Dno doliny zajęte jest z reguły przez zmeliorowane użytki zielone, a w Kolonii Liśnik Duży, również przez kilkunastohektarowy kompleks stawów. W kilku miejscach w dno doliny wkracza zabudowa mieszkaniowa i usługowa. Pomimo częściowej degradacji doliny strefa odznacza się malowniczymi miejscami, bardzo efektownym wizualnie krajobrazem.

Sąsiedztwo tak różnych form zagospodarowania terenu jako wodno-łąkowe dno doliny i zwarty układ osadniczy wymaga szczególnych zabiegów harmonizujących przyrodę z działalnością gospodarczą. Na zdegradowanych odcinkach niezbędna jest rewaloryzacja urbanistyczna, a na całej długości doliny w strefie - rewaloryzacja biologiczna i sanitarna.

Strefa IX - Gościeradów

Strefa obejmuje gminny ośrodek administracyjno-usługowy w obszarze zwartej zabudowy skupiającej się u zbiegu drogi krajowej i czterech dróg powiatowych. Dolina jest niestety częściowo zdegradowana zabudową, która miejscami wkroczyła w dno doliny.

Sąsiedztwo tak diametralnie różnych form zagospodarowania terenu wymusza szczególną dbałość o ich wzajemne zharmonizowanie.

Strefa X - Dolina Tuczyzna: Gościeradów - Mniszek

Strefa obejmuje sześciokilometrowej długości odcinek doliny rzecznej wciętej w wierzchowinę na głębokość ok. 30 m.

W granice strefy wchodzi oprócz dna doliny, również te jej strefy zboczowe, które zajęte przez zabudowę pasmową (Gościeradów - Plebański, Łany, Dropiówka, Mniszek), negatywnie oddziałują na stan sanitarny rzeki i izolują ją od sąsiadujących z doliną ekosystemów polnych i leśnych. W strukturze ekologicznej gminy strefa ta jest traktowana jako rzeczno-łąkowa strefa ekologiczna, ale w skali ponadlokalnej jest uznawane za korytarz ekologiczny.

Strefa XI - Pagóry Gościeradowskie

Strefa obejmuje prawostronną wyżynną część zlewni Tuczyna zajęta przez ekosystemy polne. Rozciąga się ona od strefy zboczowej doliny Tuczyna w Liśniku Dużym, poprzez rejon Kamiennej Góry po krawędź Wyżyny Lubelskiej przebiegającej pomiędzy Szczecynem, a Mniszkiem.

Charakterystycznym rysem fizjonomii krajobrazu są wyraźnie wyodrębniające się z poziomu zrównania wierzchwinowego kopulaste pagóry sięgające wysokości 230 - 235 m n.p.m. Dużymi walorami przyrodniczymi z uwagi na unikatowe siedliska odznacza się Kamienna Góra, typowana do włączenia w granice ostoi siedliskowej „Doły Szczeckie” - jako części Sieci Ekologicznej NATURA. 2000. Funkcję glebochronną pełnią niewielkie lasy i zagajniki utrwalające młode formy erozyjne. Strefa jest bardzo atrakcyjna krajobrazowo (liczne punkty widokowe, strefa ekspozycji krajobrazowej wzdłuż drogi Szczecyn - Gościeradów) i z tego powodu, a także ze względu na osobliwości przyrody nieożywionej (Kamienna Góra) w całości została włączona w obszar projektowanego Gościeradowskiego PK.

Strefa XII - Lasy: Marynopolski i Salomiński

Środkowa i północna część zwartego kompleksu leśnego rozciągającego się od drogi Salomin - Gościeradów po granicę gminy w Liśniku Dużym. Na siedlisku lasu świeżego (w tym kompleksie dominującego) rozwija się drzewostan grądowy w odmianie małopolskiej z bukiem i jodłą, natomiast siedliska lasu mieszanego świeżego porastają lasy jodłowe lub mieszane drzewostany dębowo-sosnowe. Pod względem fitosocjologicznym odpowiadają one grądowi jodłowemu ubogiej serii subkontynentalnej grądu lub zdegradowanym formom dąbrowy świetlistej.

Szczególnie cenny pod względem przyrodniczym jest Las Marynopolski, w obrębie którego utworzono rezerwat przyrody „Marynopol”, chroniący drzewostan jodłowy i któremu w Systemie Przyrodniczym Gminy przyznano rangę obszaru węzłowego o randze krajowej. W tej części strefy liczne są również stanowiska roślin chronionych. Las Salomiński, nieco mniej wartościowy przyrodniczo, odznacza się, dzięki zwartości, dużym potencjałem ekologicznym, kwalifikującym go do rangi obszaru węzłowego o randze regionalnej. Strefa znajduje się w obszarze projektowanego Gościeradowskiego PK.

Strefa XIII - Szczeckie Doły

Strefa obejmuje rezerwat krajobrazowo-leśny „Szczeckie Doły” wraz z przylegającymi do niego od wschodu i zachodu lasami państwowymi. Przeważają tu czyste lub mieszane drzewostany, złożone głównie z buka i grabu. Na siedliskach lasu mieszanego świeżego występują tu dobrze wykształcone fitocenozy grądu w żyznej postaci z jaworem i uboższej - z dominacją buka oraz fitocenozy zdegenerowanego grądu bukowego. Głównym celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie gromadnego stanowiska buka zwyczajnego.

Rzeźba tereny, zarówno w obszarze rezerwatu, jak i w jego sąsiedztwie jest bardzo urozmaicona; najbardziej charakterystyczne są jary i wąwozy oraz studnie sufozyjne. Wyjątkowo liczne są stanowiska roślin rzadkich i chronionych.

Strefa znajduje się w obszarze projektowanego Gościeradowskiego PK.

W Systemie Przyrodniczym Gminy strefa ta jest traktowana, jako najcenniejsza pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, a sam rezerwat - jako projektowany tzw. Specjalny Obszar Ochrony, jest typowany do włączenia do Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Las w granicach rezerwatu posiada status lasu glebochronnego.

2.2. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo

Obszar Gminy Gościeradów posiada dość zróżnicowane walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Wyrażona wg punktacji IUNG wartość ogólnego wskaźnika wynosi 72,8 pkt. i kształtuje się nieco poniżej średniej dla województwa lubelskiego. Poziom wskaźnika powyżej – 70 pkt. pozwala zaliczać gminę pod względem przydatności do produkcji rolnej do jednostek administracyjnych posiadających dość korzystne warunki produkcji rolnej.

Typologia gleb

Na terenie gminy występuje duże zróżnicowanie pokrywy glebowej. Wynika ono z różnorodności przypowierzchniowych utworów geologicznych tworzących skałę macierzystą gleb. W północno-zachodniej części gminy dominują gleby brunatne, a w centralnej części przeważają gleby rędziny. W południowo-nizinnej części gminy panują gleby rdzawe.

Na wschód od doliny rzeki Tuczyń dominują gleby płowe w kompleksie z glebami brunatnymi wylugowanymi, wytworzone z lessów i utworów lessopodobnych. Posiadają one najbardziej korzystne właściwości fizyczne i wodne oraz odznaczają się największą produktywnością, ale są podatne na erozję wodną.

Na zachód od doliny Tuczyńa dominują bielice wykształcone z piasków słabogliniastych i gliniastych.

Na rozległych poziomach wierzchowinowych i ich zboczach przeważają rędziny, najczęściej wytworzone z wapieni i margli kredowych, rzadziej (Kamienna Góra) z wapieni mioceńskich.

Na Równinie Biłgorajskiej panują gleby bielicowe wytworzone z piasków luźnych, zaś w dolinach rzecznych występują mady, które ze względu na silne spiaszczenie odznaczają się niską przydatnością rolniczą.

Pod względem bonitacyjnym, największą powierzchnię zajmują gleby w klasie trzeciej i czwartej. Wartość najlepszych z nich, gleb lessowych obniża duża podatność na erozję.

Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych gminy wynosi: brak gruntów klasy I, II – 0,8%, IIIa – 21,0%, IIIb – 14,2%, IVa – 17,7%, IVb – 17,3%, V – 18,0%, VI – 10,76%, VIRz – 0%.

Leśnictwo

Lasy zajmują 44% ogólnej powierzchni Gminy Gościeradów, tj. 7011,6 ha. Obszar o powierzchni 862,2 ha stanowią lasy prywatne, natomiast pozostałe, administracyjne tereny leśne należą do Nadleśnictwa Gościeradów. Lesistość województwa lubelskiego (20,9%) i powiatu kraśnickiego (23,1%) cechuje się znacznie niższą lesistością w porównaniu z Gminą Gościeradów. Lesistość gminy wynosi 44% i jest najbardziej lesistą gminą powiatu kraśnickiego.

Kompleksy leśne charakteryzują się urozmaiconą linią brzegową ich stan zdrowotny i sanitarny jest na ogół dobry. Pod względem typologicznym siedliska lasów to przede wszystkim lasy mieszane, które zajmują większą część obszaru gminy oraz bory. Najmniejsze powierzchnie zajmuje łęg olchowy odpowiadający pod względem przyrodniczo-leśnym olsom i lasom łęgowym, występujący w dolinach rzek.

Gminę Gościeradów charakteryzują wysokie walory przyrodnicze, a na jej terenie występują obszary prawnie chronione według ustawy o ochronie przyrody.

2.3. Zagrożenia i degradacja środowiska

Podatność obszaru objętego opracowaniem na degradację naturogeniczną ogranicza się do fragmentów stoków i krawędzi użytkowanych jako grunty orne. Na tych terenach wystąpić mogą procesy erozyjno-denudacyjne o charakterze zmywu powierzchniowego. Większy obszar podatny jest na degradację antropogeniczną, uwarunkowaną charakterem litologicznym utworów powierzchniowych. Występujące na znacznej powierzchni gminy piaszczyste, łatwo przepuszczalne osady czwartorzędowe są podatne na infiltrację zanieczyszczeń do gleb, a następnie do wód podziemnych. Zagrożenie to uzależnione jest od intensywności i wielkości napływu zanieczyszczeń atmosferycznych, a także różnorodnych zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego i bytowego. Potencjalne zagrożenie stanowią: składowisko odpadów komunalnych w rejonie Księżomierzy oraz wylewiska, odpadów rolniczych.

Na stan sanitarny powietrza atmosferycznego tego obszaru wpływ ma lokalna emisja pyłów i gazów z indywidualnych palenisk domowych, małych kotłowni, zakładów produkcyjno-usługowych. Źródłem emisji spalin i uciążliwego hałasu są też środki transportu. W wyniku tych emisji nastąpiło niewielkie, silnie występujące pogorszenie stanu sanitarnego powietrza atmosferycznego. W celu poprawy stanu powietrza należy ograniczyć tzw. „niską emisję”, której źródłem są indywidualne gospodarstwa domowe oraz pojazdy samochodowe, wprowadzając w miejsce węgla paliwa „czyste” (gaz ziemny, olej opałowy).

Degradacja wód powierzchniowych przejawia się w postaci niekontrolowanych, „dzikich” zrzutów ścieków z terenów zabudowanych, trafiających do gruntu, rowów melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków.

W zakresie ochrony wód należy przeprowadzić następujące działania:

- inwentaryzacja i likwidacja „dzikich” punktów zrzutu ścieków,
- budowa sieci kanalizacyjnych zakończonych wysokosprawnymi oczyszczalniami ścieków, koniecznie z systemami redukcji związków azotu i fosforu,
- popularyzacja małych, przydomowych oczyszczalni na terenach o zabudowie rozproszonej.

3. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

W granicach Gminy Gościeradów znajdują się obiekty, tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody i ochronie wód.

3.1. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie przyrody

W granicach Gminy Gościeradów znajdują się występują tereny (lub ich fragmenty) objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z 2009 r., Dz. U Nr 151, poz. 1220 z późniejszymi zmianami):

- 12 pomników przyrody (łącznie z zespołem źródeł),
- 2 rezerваты przyrody („Marynopol” oraz „Doły Szczeckie”),
- 1 użytek ekologiczny,
- fragment Europejskiej Sieci Ekologicznej EECNET i sieci ekologicznej NATURA 2000.

Tabela 11. Formy ochrony przyrody w Gminie Gościeradów

Forma ochrony	Opis	Miejsce występowania przyrody
Pomnik przyrody	2 lipy drobnolistne (obw. pni 420-550 cm)	Szczecyn dz. nr ewid. 2968 - w pasie drogowym drogi powiatowej Nr 2712 Gościeradów – Wólka Szczeka
Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna (obw. pnia 550 cm)	Księżomierz Dzierzkowska dz. nr ewid. 1012 –właściciel Majerowski Wiesław, przy drodze powiatowej Nr 2701 Wilkołaz – Urzędów – Dzierzkowice – Annopol
Pomnik przyrody	14 lip drobnolistnych (obw. pni 320-520 cm) i 1 grab (obw. pnia 280 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 184 – w pasie drogowym drogi krajowej Nr 74 klasy GP na odcinku Annopol – Kraśnik
Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna o 3 pniach (obw. pni 380 cm, 220 cm, 230 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim
Pomnik przyrody	37 lip drobnolistnych (obw. pni. 200-500 cm) i 2 klony zwyczajne (obw. pni 190-270 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 68, 71/1, 87, – pozostałość dawnej drogi dojazdowej do pałacu, w parku podworskim
Pomnik przyrody	4 lipy drobnolistne (obw. pni 195-450 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 73/6 teren OSP
Pomnik przyrody	2 jesiony wyniosłe (obw. pni 360 cm i 310 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim
Pomnik przyrody	Olsza czarna (obw. pnia 310 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 87 – w parku podworskim
Pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (obw. pnia 472 cm)	Gościeradów Folwark dz. nr ewid. 377/1 – Nadleśnictwo Gościeradów, Leśnictwo Dąbrowa
Pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (obw. pnia 420 cm)	Księżomierz Dzierzkowska Nadleśnictwo Gościeradów, Leśnictwo Kotówka - oddz. 31a
Pomnik przyrody	Lipa drobnolistna (obw. pnia 345 cm)	Gościeradów Plebański dz. nr ewid. 459 – teren parafii rzymsko-katolickiej (na poł. zach. od kościoła)
Pomnik przyrody	Zespół źródeł (pow. 0.05 ha) – pomnik przyrody nieożywionej	Łany dz. nr ewid. 458, 459
Rezerwat przyrody	Marynopol	Gościeradów
Rezerwat przyrody	Doły Szczeckie	Gościeradów
Użytek ekologiczny	Obszar bagna	Gościeradów- Wólka Szczeka

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu gminy w Gościeradowie.

Europejska Sieć Ekologiczna EECONET i sieć ekologiczna NATURA 2000

Obszar Gminy Gościeradów charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością i bogactwem zasobów przyrody o stosunkowo niewielkim stopniu przekształcenia szaty roślinnej. O randze (europejskiej, krajowej) walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy, świadczy położenie w Krajowej Sieci Ekologicznej, stanowiącej fragment Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET i sieci ekologicznej NATURA 2000, które obejmują główne europejskie ostoje przyrody, a także usytuowanie w regionalnym systemie obszarów chronionych. Do wyznaczonych form ochrony w ramach programu NATURA 2000 na terenie Gminy Gościeradów należy obszar specjalnej ochrony ptaków OSO (Lasy Janowskie PLB060005).

Obszar specjalnej ochrony ptaków Lasy Janowskie PLB060005

Obszar zajmuje zachodnią i centralną część Równiny Biłgorajskiej. Położony jest pomiędzy dolinami Wisły i Sanu na zachodzie, doliną Bukowej na południu i krawędzią Wyżyny Lubelskiej i Rostocza na północy, wschodnia granica sięga po Frampol. Podłoże stanowią głównie piaski, rzadziej gliny polodowcowe. Zagłębienia bezodpływowe wypełnione są w dużej mierze torfami lub przekształcone w ekstensywnie użytkowane stawy hodowlane (ponad 150 stawów). Teren odwadniany jest przez szereg cieków, z których wiele ma tu obszary źródliskowe. Podstawową formą użytkowania terenu jest gospodarka leśna. Uroczyska Lasów Janowskich to zwarty obszar leśny o dużym stopniu naturalności i małej gęstości zaludnienia, z fragmentami starych drzewostanów o charakterze puszczańskim. Głównymi walorami siedliskowymi są tu bory jodłowe, bory bagienne i torfowiska. Ponadto na uwagę zasługują łągi olszowe wzdłuż licznych cieków oraz murawy napiaskowe i wrzosowiska zlokalizowane w zachodniej części obszaru (przede wszystkim na obszarze poligonów wojskowych) oraz śródleśne łąki.

Zidentyfikowanych zostało tu 23 rodzaje siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, zajmujące w sumie około 18% powierzchni obszaru. Jest to również ważna ostoja flory i fauny. Stwierdzono tu występowanie 19 gatunków zwierząt i 2 gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Poza tym w obszarze występują liczne populacje innych rzadkich i chronionych w Polsce taksonów.

Ponadto zgodnie z Decyzją Wykonawczej Komisji z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia szóstego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana, jako dokument nr C(2012) 8135) (2013/23/UE) na terenie Gminy Gościeradów odnotowano dwa takie obszary:

1. Gościeradów PLH060007

Obszar leży na wysokości 156-247 m n.p.m. i obejmuje fragment falistej wierzchowiny lessowej na Wyżynie Lubelskiej. Budują ją wapienie, gezy i opoki płytko zalegające, miejscami

wychodzące na powierzchnię. Oslaniają je w części wschodniej - pokrywa lessowa, a w części zachodniej - wydmy i pola piasków przewianych. Lasy liściaste i mieszane z przewagą zbiorowiska dąbrowy świetlistej zajmują 99% powierzchni. Jest to jeden z najlepiej zachowanych na Lubelszczyźnie płatów dąbrowy świetlistej - siedliska z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Stwierdzono tutaj występowanie 4 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Towarzyszy im bogata roślinność reprezentowana m.in. przez gatunki chronione dyrektywą siedliskową, a także znajdujące się pod prawną ochroną w Polsce np: buławnik wielokwiatowy, pluskwica europejska, naparstnica zwyczajna, lilia złotogłów, gnieźnik leśny, podkolan biały, parzydło leśne.

2. Szczecyn PLH060083

Obszar leży na wysokości 158–273 m n.p.m. i składa się z 4 enklaw w kompleksie lasów na pograniczu Wzniesień Urzędowskich (Wyżyna Lubelska) i Kotliny Sandomierskiej. Obejmuje lasy porastające bogato urzeźbioną strefę wierzchwinową zbudowaną z wapieni, gez i opok kredowych, pokrytych lessami lub zwietrzeliną skał podłoża i strefę krawędziową Wyżyny Lubelskiej rozciętą dolinami denudacyjnymi i erozyjnymi w pokrywie lessowej. Przeważają gleby płowe i brunatne wytworzone z lessów i utworów lessopodobnych. Na wapieniach i marglach kredowych powstały rędziny.

Prawie 100% powierzchni obszaru zajmują lasy grądowe - z bukiem i z jodłą - obydwa gatunki mają tu kresowe stanowiska na północno-wschodniej granicy zasięgu oraz dąbrowy ciepłolubnej z dużym udziałem storczykowatych (las koło Baraków). Pozostałe formy użytkowania (łąki, dawne kamieniołomy, a obecnie zarośla i murawy kserotermiczne, sieć komunikacyjna) zajmują 1%.

Obszar chroni siedliska grądowe i jedno z dwóch potwierdzonych stanowisk pachnicy dębowej na Wyżynie Lubelskiej.

3.2. Tereny podlegające ochronie na podstawie przepisów o ochronie wód

Obszary ochrony wód podziemnych

Wokół ujęć wód podziemnych służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych istnieje określony ustawą Prawo wodne, obowiązek ustanawiania stref ochronnych. Składają się one z terenów ochrony bezpośredniej (przy studniach wierconych – od 8 do 10 m licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody), oraz terenów ochrony pośredniej. Na terenach ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenach ochrony pośredniej mogą być zabronione pewne czynności i roboty, powodujące zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub ograniczenie wydajności ujęcia. W przypadkach uzasadnionych warunkami hydrogeologicznymi można odstąpić od wyznaczania terenów ochrony pośredniej.

Wszystkie ujęcia wody, które dostarczają wodę pitną do wodociągów gminnych mają wyznaczoną strefę ochrony bezpośredniej ujęcia zamykającą się w granicach działki.

Na terenie gminy znajdują się 4 ujęcia wody, przedstawione poniżej:

- w miejscowości Aleksandrów (2 studnie głębinowe) – dla wodociągu Aleksandrów – Księżomierz,
- w miejscowości Gościeradów-Kolonia (2 studnie głębinowe) – dla wodociągu Gościeradów-Kolonia – Salomin,
- w miejscowości Suchodoły (2 studnie głębinowe) – dla wodociągu Suchodoły oraz wodociągu Liśnik Duży, Liśnik Duży-Kolonia – Wólka Gościeradowska,
- w miejscowości Gościeradów Folwark (2 studnie głębinowe) – dla wodociągu Gościeradów Folwark Osiedle POM,
- wodociąg funkcjonujący w miejscowości Gościeradów Folwark zasilany jest z ujęcia zlokalizowanego na terenie Gminy Annapol,
- wodociąg funkcjonujący w miejscowości Marynopol zasilany jest z ujęcia zlokalizowanego na terenie Gminy Trzydnik Duży.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568, z późniejszymi zmianami, w tym zmianą z dnia 18 marca 2010 r. – Dz.U. 2010 nr 75 poz. 474, Nr 130, poz. 871.) - to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

4.1. Rys historyczny Gminy Gościeradów

Pierwsze wzmianki o Gościeradowie (Gosciradic) znajdują się w dokumencie z 1198 roku, który sporządził patriarcha kościoła Zmartwychwstania w Jerozolimie wraz z kapitułą. Inną ważną informacją o istnieniu Gościeradowa w I połowie XIII wieku jest treść zawarta w Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego: około 1241 r. Tatarzy zniszczyli kościół w Gościeradowie, który narażany był wówczas na najazdy ruskie, litewskie i tatarskie. Przez kolejne lata panowała stagnacja w rozwoju Gościeradowa, aż do momentu stabilizacji społecznej i politycznej za Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego. Gościeradów położony jest na szlaku handlowym prowadzącym od przeprawy w Zawichoście w kierunku Lublina, a dalej na Ruś.

Nazwa Gościeradów nie ma konkretnej historii, ustalono, że najwłaściwsze byłaby nazwa Gościeradów, gdyż zamieszkiwali tu członkowie Małopolskiego rodu Gościeradowskich herbu Bogoria, którego siedzibą był Gościeradów (akta Ziem Urzędowskich 1436 r.).

Gościeradów omijany był przez większe wydarzenia historyczne, na wyróżnienie zasługuje natomiast wiodący przez tereny Gościeradowa szlak handlowy ze Wschodu do Sandomierza i Krakowa. W czasie II Wojny Światowej na omawianym terenie walczyły oddziały Armii Krajowej, Armii Ludowej, Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich, ku czci walk w 1992 r. został odsłonięty Pomnik Pamięci Narodowej.

4.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego

Na terenie Gminy Gościeradów występują następujące zabytki:

- ❖ zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych „A”,
- ❖ zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji,
- ❖ zabytki archeologiczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji.

Jako wartości kulturowe mające wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej Gminy

Gościeradów uznano:

- zespoły pałacowe, dworskie i folwarczne (np. w Wólce Gościeradowskiej i Gościeradowie),
- obiekty sakralne, reprezentowane przede wszystkim przez Zespół Kościołów Parafialnych w Gościeradowie, kaplice cmentarne, liczne kapliczki i krzyże przydrożne oraz cmentarze,
- stanowiska archeologiczne.

Tabela 12. Wykaz Zabytków Wpisanych Do Rejestru „A” Zabytków Nieruchomych Woj. Lub. – Gmina Gościeradów.

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Data powstania	Nr rejestru
1.	Kościół parafialny pw. św. Stanisława BM i Jana Chrzciciela	Gościeradów Plebański	pocz. XX w.	A/360
2.	Zespół pałacowy: pałac, spichlerz, łuk triumfalny, kapliczka parkowa, park, brama wjazdowa w parku pałacowym wraz z gruntem pod obiektem budowlanym zlokalizowana na dz. geodez. Nr 67	Gościeradów Folwark	koń. VIII w.	A/412
3.	Cmentarz z I wojny światowej	Gościeradów Folwark	XX w.	A/282
4.	Dzwonnica i otoczenie dawnego kościoła parafialnego w granicach cmentarza kościelnego	Księżomierz Kościelna	przełom XIX/XX w.	A/288
5.	Cmentarz wojenny z II wojny światowej – mogiła zbiorowa partyzantów NSZ	Salomin Dolny	XX w.	A/539
6.	Zbiorowa mogiła mieszkańców wsi z 1944 r.	Szczecyn	XX w.	A/362
7.	Zespół folwarczny: budynek mieszkalny i otaczająca zieleń w granic. grodzienia	Wólka Gościeradowska	pocz. XX w.	A/286

Źródło: Sporządzono na podstawie danych zamieszczonych na stronie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie.

Architektura rezydencjalna i folwarczna

Zespół Pałacowo - Parkowy Prażmowskich

Gościeradów szczyci się piękną, zabytkową budowlą, jest nią położony przy ważnej arterii komunikacyjnej okazały pałac Prażmowskich, potem Suchodolskich. Pałac wzniesiony został pod koniec XVIII wieku (ok. 1781 - 1790) przez starostę mszczonowskiego Eligiusza Prażmowskiego -

znakomitego w epoce panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego muzyka - skrzypka, w stylu klasycystycznym w miejscu poprzedniego dworu.

Dwukondygnacyjny pałac murowany z cegły jest otynkowany. Budowla złożona jest na planie prostokąta. W elewacji frontowej znajdują się dwa silnie wysunięte ryzality boczne. Dookoła pałacu zachował się dobrze utrzymany stary park. Nieopodal znajduje się piękny murowany spichlerz z 1780 r., łuk triumfalny z około 1820 r., kapliczka i wazon na postumencie. Obiekty po okresowych remontach przetrwały w dobrym stanie do dziś.

Fot. 1 Elewacja frontowa (wschodnia) pałacu w Gościeradowie

Od 29 sierpnia 1979 r. znajduje się tu Dom Pomocy Społecznej im. Hrabiego Eligiusza Suchodolskiego. Przebywa w nim kilka dziesięcioro wychowanków w wieku od 4 do 36 lat z upośledzeniem umysłowym. Przeszkolony personel prowadzi z wychowankami zajęcia z zakresu fizykoterapii, muzykoterapii, hydroterapii i hipoterapii.

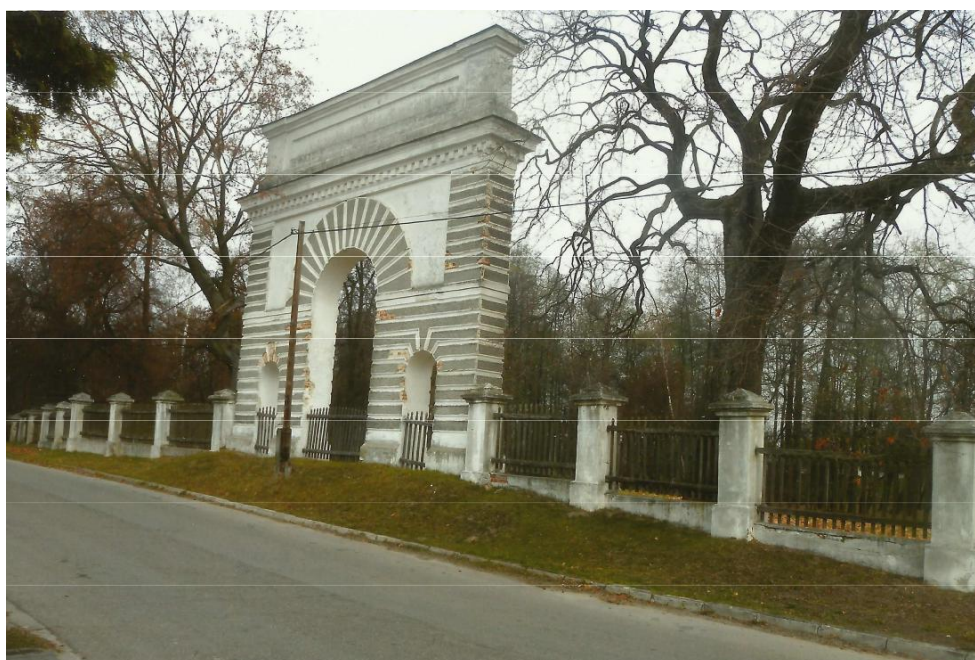
Na północ od pałacu znajduje się, pochodzący z końca XVIII stulecia, murowany spichlerz. Budynek wzniesiony został na planie prostokąt. Spichlerz jest nieotynkowany (czerwona cegła) za wyjątkiem detali architektonicznych: obramień otworów okiennych, wjazdowych i drzwiowych oraz środkowej partii budynku z dwiema półkolumnami na wysokich cokołach. Spichlerz był kilkakrotnie restaurowany i częściowo przebudowany po roku 1953, kiedy to został podwyższony przez dobudowanie półpiętra. Dach dwuspadowy pokryty jest gontem. Wcześniej w spichlerzu znajdowała się stacja skupu tytoniu, a obecnie Ośrodek dla Dzieci Niepełnosprawnych przy Domu Pomocy Społecznej im. hr. Eligiusza Suchodolskiego w Gościeradowie. Teren przed budynkiem jest estetycznie zagospodarowany z podjazdami wybrukowanymi prefabrykowaną kostką.

Fot. 2 Dawny spichlerz

Łuk triumfalny od zachodu zamyka aleję biegnącą przez park w osi całej kompozycji. Klasycystyczny, murowany i otynkowany (dolna część rustykowana) łuk powstał zapewne ok. 1820 r. Budowla posiada trzy zamknięte półkolistę przejścia, przy czym środkowe jest wyższe i szersze. Łuk zwieńczony jest murem attykowym z belkowaniem.

Fot. 3 Łuk triumfalny

W północno-zachodniej części parku znajduje się murowana z cegły (otynkowana) klasycystyczna kapliczka. W niszy umieszczona została współczesna figura Matki Boskiej. Kapliczka

przykryta jest dwuspadowym daszkiem, z niewielkim pazdurem, pobitym czerwoną dachówką. Całość odnowiono i utrzymano w bardzo dobrym stanie. Przed kapliczką znajduje się niewielki, prostokątny placik o nawierzchni ułożonej z prefabrykowanej kostki.

Fot. 4 Kapliczka w parku gościeradowskim

Na północny wschód od pałacu na przełomie XIX i XX wieku wzniesiono neogotycką bramę wjazdową. W zwieńczeniu murowanej z czerwonej cegły bramy widnieje prostokątna tablica z napisem: „RES SACRA MISER dobra Gościeradów Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności ofiarowane przez ś.p. hrabiego Eligiusza Suchodolskiego”. Korony murów i dwie, ośmioboczne wieżyczki bramy wjazdowej pokryte są blachą. Brama utrzymana jest w dobrym stanie.

Fot. 5 Neogotycka brama wjazdowa do pałacu w Gościeradowie

Zespół zabudowy folwarcznej w Wólce Gościeradowskiej położony jest na lewym zboczu doliny Tuczyna, po obu stronach drogi wiodącej do Marynopola.

Po lewej stronie wspomnianej drogi znajduje się budynek mieszkalny, pochodzący z początku XX wieku, który pierwotnie pełnił rolę siedziby służb leśnych zajmujących się administrowaniem i pielęgnacją lasów wchodzących w skład majątku Gościeradów. Wcześniej budynek użytkowany był przez Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Rolno - Przemysłowe w Nisku (obecnie obiektem administruje zespół szkół). Nazywany „dworem” drewniany, parterowy budynek posiada od strony północnej węższą i niższą przybudówkę. Obiekt posiada dwuspadowy dach pobity eternitem. Od strony drogi asymetrycznie usytuowany jest ganek, przykryty niższym dachem dwuspadowym.

Po drugiej stronie drogi znajdują się budynki gospodarcze dawnego zespołu folwarcznego oraz czworak. Czworak drewniany, z zewnątrz tynkowany, pochodzi zapewne z pierwszej połowy XIX stulecia. Parterowy budynek pokryty jest dwuspadowym dachem pobitym eternitem.

Fot. 6 Dawny czworak w Wólce Gościeradowskiej

W sąsiedztwie, od strony południowo - wschodniej, znajdują się budynki gospodarcze - obora i stajnia, pochodzące prawdopodobnie z pierwszej połowy XIX wieku. Dawna stajnia jest murowana z kamienia (uzupełniana cegłą), otynkowana oraz podpiwniczona. Stajnia pokryta jest dwuspadowym dachem obecnie pobitym eternitem. Równolegle do stajni, a prostopadle w stosunku do drogi wiodącej do Marynopola stoi dawna obora dworska. Obiekt jest murowany częściowo z kamienia, otynkowany, częściowo drewniany o konstrukcji słupowej. Podobnie jak stajnia, również dawna obora dworska jest podpiwniczona (sklepienie kolebkowo - krzyżowe).

Architektura sakralna i kapliczki

Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Stanisława bp w Gościeradowie Plebańskim.

Dzisiejszy kościół, neogotycki, murowany (czerwona cegła), wzniesiony został w latach 1908 - 1920 według projektu Józefa Piusa Dziekońskiego. Kościół posiada dwie wieże: wyższą z dzwonami nad wejściem głównym od strony południowo - wschodniej i drugą niższą z sygnaturką między nawą główną, a prezbiterium. Dachy świątyni pokryte są blachą. Wyposażenie z poprzedniej świątyni gościeradowskiej częściowo zostało ofiarowane pod koniec lat 50-tych XX wieku do nowej parafii w Grabówce. Oddano między innymi 3 ołtarze drewniane. Zachowane na miejscu zostały: antepedium kurdybanowe z pierwszej połowy XVIII wieku, barokowa chrzcielnica z czarnego marmuru z drugiej połowy XVIII stulecia oraz rzeźby i obrazy - według tradycji malowane przez Tomasza Danielewicza (I połowa XIX w.), a także drzwi dwuskrzydłowe, obustronnie malowane (z rozebranej kaplicy cmentarnej) ze scenami: Golgoty, św. Genowefy na puszczy, św. Pawła Pustelnika i przedstawieniem Kościoła św. Magdaleny.

Obok kościoła, od strony południowo-zachodniej, stoi drewniana plebania. Budynek posiada dach dwuspadowy, kryty blachą. Obiekt jest zadbane.

Zespół kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP w Księżomierzy

Na początku XVII wieku w miejscu zwanym „Zjawieniem”, gdzie miało dojść do objawień Matki Boskiej Płaczącej (koniec XVI w.), wzniesiona została murowana kapliczka, która w roku 1626 została przemianowana przez biskupa krakowskiego na kościół filialny parafii Dzierzkowice. Kaplica ta została zniszczona około XVIII wieku. Na miejscu położonym po lewej stronie drogi z Księżomierzy do Annopola (przy Kolonii Grabówka), stoi metalowy krzyż, grota z figurą Matki Boskiej i kamienny ołtarz. Teren ten wyznacza pierwsze miejsce grzebalne w Księżomierzy - dawny cmentarz przykościelny (funkcjonujący wokół kaplicy). Cmentarz ten figuruje w ewidencji obiektów zabytkowych Gminy Gościeradów.

W 1998 roku obok spalonej świątyni wzniesiony został obecny, nowy, murowany kościół. Po starym kościółku pozostał dawny cmentarz przykościelny ogrodzony płotem z metalowych prętów z podmurówką i słupami (na planie kwadratu) z czerwonej cegły.

W obrębie podmurówki spalonego kościoła urządzona została rabata kwiatowa. W centralnej części rabaty znajduje się wykonana przez księdza prałata Tadeusza Brzyskiego wierna makieta drewnianej świątyni. We wschodniej części dawnego cmentarza przykościelnego stoi kamienna grota (z polodowcowych głazów narzutowych pochodzenia skandynawskiego) z figurą Matki Boskiej i św. Bernadety, w narożu południowo-wschodnim stoi kapliczka - konfesjonał z figurą św. Michała, zaś w południowo-zachodnim narożu znajduje się zadaszony, drewniany ołtarz polowy. W otoczeniu spalonego kościoła pozostały jedynie pnie 7 starych lip, które zostały ścięte po pożarze. Cały teren jest dobrze utrzymany i zadbany. Cmentarz przykościelny ogrodzony jest płotem z metalowych prętów i murowanych, nietynkowanych (czerwona cegła) słupów.

Pomiędzy dawnym cmentarzem przykościelnym, a nowym kościołem stoi zabytkowa dzwonnica, bez określonego stylu pochodząca z drugiej połowy XIX lub początku XX wieku.

W odrestaurowanej dzwonnicy znajdują się 3 arkadowe otwory, w których mieszczą się 3 dzwony wykonane w roku 1949 przez H. Wojtkowskiego w Węgrowie. W oskarpowanej, przyziemnej partii dzwonnicy symetrycznie rozmieszczone są dwie arkadowe wnęki. Na dzwonnicy znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Kapliczki i krzyże

Na terenie gminy znajduje się kilka (spośród kilkudziesięciu) kapliczek przydrożnych i krzyży, które zasługują na szczególną uwagę. Akcentują one granice zabudowy wsi, skrzyżowania dróg, upamiętniają tragiczne wydarzenia (np. epidemie, miejsca zabójstw, wypadków). Stanowią one nie tylko przejaw kultu religijnego, ale również służą podtrzymaniu miejscowych tradycji i są elementem małej architektury wzmacniającym zachowanie tożsamości wsi.

Ważnym elementem architektonicznym w krajobrazie Gościeradowa Plebańskiego jest stojąca na centralnym skrzyżowaniu dróg przed kościołem parafialnym kapliczka św. Jana Nepomucena. Wzniesiona w 1728 roku z fundacji Krzysztofa Andrzeja Szembek opata mogińskiego, biskupa poznańskiego, późniejszego arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa Polski.

Wewnątrz murowanej kaplicy znajduje się kamienna, barokowa rzeźb św. Jana Nepomucena. Pod figurą na płycinie wyryto napis (nieczytelny) z datą „1728” oraz herb Szembek - biskupa Krzysztofa Szembek. Kapliczka wymaga renowacji (spękane tynki, łuszcząca się farba).

Fot. 7 Kapliczka św. Jana Nepomucena z 1728 roku oraz budynek wikarówki w Gościeradowie Plebańskim

Również na głównym skrzyżowaniu w Księżomierzy stoi kapliczka św. Jana Nepomucena pochodząca z XIX wieku. Figurka umieszczona jest w drewnianej kapliczce, przykrytej trójsпадowym dachem, pobitym blachą.

Fot. 8 Kapliczka św. Jana Nepomucena w Księżomierzy

Na uwagę zasługuje kamienna, neogotycka kapliczka z figurą Matki Boskiej, pochodząca prawdopodobnie z przełomu XIX i XX stulecia we wsi Mniszek. Kapliczka usytuowana jest przy skrzyżowaniu dróg w północnej części Mniszka zwanej „Stroną”. Kapliczka ogrodzona jest niskim, metalowym płotkiem. Obiekt jest dobrze utrzymany.

Podobna w formie kamienna, neogotycka kapliczka z figurą Matki Boskiej stoi w południowej części Mniszka - Strony. Kapliczka otoczona jest drewnianym płotkiem. Obiekt jest zadbany, postuluje się wpisanie kapliczki do ewidencji zabytków Gminy Gościeradów.

Interesująca drewniana kapliczka z figurą Chrystusa Frasobliwego znajduje się w Kolanówce przy drodze Mniszek - Gościeradów Plebański. Kapliczka umieszczona jest na niewysokim słupie otoczonym drewnianym płotkiem.

Fot. 9 Ludowa kapliczka w Kolanówce przy drodze Mniszek-Gościeradów Plebański

Wykaz zabytków nieruchomych (niewpisanych do rejestru zabytków) znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków

Gościeradów Ukazowy

1. Budynek dawnego Urzędu Gminy
2. Schron bojowy (typu Regelbau 514)

Gościeradów Folwark:

1. Brama wjazdowa w Zespole Pałacowo-Parkowym
2. Budynek dawnej kostnicy w Zespole Pałacowo-Parkowym
3. Wazon na postumencie (kapliczka) w Zespole Pałacowo-Parkowym
4. Budynek mieszkalny nr 2
5. Dom dawny czworak
6. Leśniczówka nr 1
7. Budynek posterunku policji
8. Mogiła zbiorowa z I wojny światowej oficerów armii austriackiej

Gościeradów Plebański:

1. Stara część cmentarza parafialnego
2. Mauzoleum – kaplica hr. E. Suchodolskiego
3. Grobowiec rodziny Suchodolskich
4. Kapliczka św. Jana Nepomucena

Księżomierz Dzierzkowska

1. Budynek szkoły (obecnie przedszkole)
2. Lipa z kapliczką

Księżomierz Gościeradowska

1. Kopiec upamiętniający uczestników Powstania Styczniowego i odzyskanie niepodległości
2. Kapliczka św. Jana Nepomucena

Księżomierz Kolonia:

1. Kapliczka przy cmentarzu parafialnym

Księżomierz Kościelna:

1. Dawny cmentarz przykościelny „Zjawienie”
2. „Zjawienie”- miejsce kultu Matki Bożej Księżomierskiej

Liśnik Duży:

1. Mogiła zbiorowa żydowska

Łany:

1. Kapliczka przydrożna

Marynopol:

1. Mogiła wojenna

Mniszek:

1. Kapliczka przydrożna
2. Kapliczka przydrożna

Salomin Dolny:

1. Kapliczka przydrożna

Szczecyn:

1. Mogiła partyzantów NSZ
2. Kapliczka przydrożna
3. Krzyż przydrożny

Wólka Gościeradowska:

1. Spichlerz

Sporządzono na podstawie wykazu gminnej ewidencji zatwierdzonej LWKZ.

Fot. 10 Cmentarzu z okresu I wojny światowej w Gościeradowie Folwarku

Fot. 11 Mogiła żołnierzy NSZ w Lesie Salomińskim

Fot. 12 Zespół kościoła parafialnego w Gościeradowie widziany od strony św. Jana Nepomucena

Stanowiska archeologiczne:

Na terenie gminy zlokalizowano dużo stanowisk archeologicznych. Największą ilość stanowią ślady osadnictwa, następnie obozowiska, pracownie, osady i cmentarze. Stanowiska archeologiczne występują na obszarze większości wsi. Najliczniej reprezentowany jest okres pradziejowy, później epoka kamienna, epoka brązu oraz wczesnego brązu.

W gminie nie ma stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków. Na najważniejszych stanowiskach, wskazanych w badaniach AZP należałoby przeprowadzić powierzchniową inwentaryzację i ewentualne badania sondażowe, które dopomogłyby sprecyzować dalsze działania. Wyjątkowo liczne zabytki archeologiczne w obszarze gminy, nieposiadające własnych form terenowych, mogą stanowić atrakcję turystyczną, poprzez rekonstrukcję najbardziej interesujących stanowisk w formie plenerowej ekspozycji.

Stanowiska archeologiczne

NP.	MIEJSCOWOŚĆ*	GMINA	OBSZAR AZP	NR STAN. NA OBSZARZE	NR STAN. W MIEJSCOWOŚCI
1	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	18	1
2	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	19	2
3	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	26	3
4	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	27	4
5	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	37	5
6	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	38	6
7	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	39	7
8	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	44	8
9	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	45	9
10	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	46	10
11	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	47	11
12	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	48	12
13	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	49	13
14	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	53	14
15	Aleksandrów	Gościeradów	84 - 76	54	15
16	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	50	48
17	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	26	25
18	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	32	30
19	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	33	31
20	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	34	32
21	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	35	33
22	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	36	34
23	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	37	35
24	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	38	36
25	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	41	39
26	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	43	41
27	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	44	42
28	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	45	43

29	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	46	44
30	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	47	45
31	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	48	46
32	Gościeradów	Gościeradów	86 - 76	49	47
33	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	2	2
34	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	10	10
35	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	14	14
36	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	15	15
37	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	31	16
38	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	32	17
39	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	33	18
40	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	34	19
41	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	35	20
42	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	37	21
43	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	38	22
44	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	43	28
45	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	45	29
46	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	46	37
47	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	47	38
48	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	48	40
49	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	87	52
50	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	88	53
51	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	89	54
52	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	90	55
53	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	91	56
54	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	92	57
55	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	93	58
56	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	94	59
57	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	95	60
58	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	96	61
59	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	97	62
60	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	98	63
61	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	99	64
62	Gościeradów	Gościeradów	85 - 76	100	65
63	Gościeradów	Gościeradów	85 - 75	135	66
64	Gościeradów	Gościeradów	85 - 75	136	67
65	Gościeradów	Gościeradów	85 - 75	174	68
66	Gościeradów Folwark	Gościeradów	85 - 76	39	23
67	Gościeradów Folwark	Gościeradów	85 - 76	40	24
68	Gościeradów Kolonia	Gościeradów	86 - 76	27	1
69	Gościeradów Kolonia	Gościeradów	86 - 76	29	2
70	Gościeradów Kolonia	Gościeradów	86 - 76	30	3
71	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	41	26
72	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	42	27
73	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	49	43
74	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	50	49
75	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	51	50

76	Gościeradów Plebański	Gościeradów	85 - 76	52	51
77	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	18	1
78	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	19	2
79	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	20	3
80	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	21	4
81	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	26	5
82	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	27	6
83	Kolonia Liśnik	Gościeradów	85 - 76	28	7
84	Mniszek / Kosin	Gościeradów	86 - 75	35	27
85	Księżomierz	Gościeradów	85 - 76	53	1
86	Księżomierz	Gościeradów	85 - 76	54	2
87	Księżomierz	Gościeradów	85 - 76	55	3
88	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	2	4
89	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	3	5
90	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	4	6
91	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	5	7
92	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	6	8
93	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	7	9
94	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	8	10
95	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	15	11
96	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	16	12
97	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	17	13
98	Księżomierz	Gościeradów	84 - 76	29	14
99	Księżomierz Kolonia	Gościeradów	84 - 76	20	1
100	Księżomierz Kolonia	Gościeradów	84 - 76	21	2
101	Księżomierz Kolonia	Gościeradów	84 - 76	22	3
102	Księżomierz Kolonia	Gościeradów	84 - 76	56	4
103	Księżomierz Kolonia	Gościeradów	84 - 76	57	5
104	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	2	1
105	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	3	2
106	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	4	3
107	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	5	4
108	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	9	5
109	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	10	6
110	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	11	7
111	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	12	8
112	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	13	9
113	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	14	10
114	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 77	22	14
115	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 76	24	15
116	Liśnik Duży	Gościeradów	85 - 76	25	16
117	Księżomierz / Ludmiłówka	Gościeradów	84 - 76	60	9
118	Łany	Gościeradów	86 - 76	14	4
119	Łany	Gościeradów	86 - 76	15	5
120	Łany	Gościeradów	86 - 76	16	6
121	Łany	Gościeradów	86 - 76	20	7
122	Łany	Gościeradów	86 - 76	21	8

123	Łany	Gościeradów	86 - 76	24	12
124	Łany	Gościeradów	86 - 76	25	11
125	Łany	Gościeradów	86 - 76	28	9
126	Łany	Gościeradów	86 - 76	40	10
127	Łany	Gościeradów	86 - 75	62	1
128	Łany	Gościeradów	86 - 75	75	2
129	Mniszek	Gościeradów	86 - 76	2	2
130	Mniszek	Gościeradów	86 - 76	3	3
131	Mniszek	Gościeradów	86 - 76	17	30
132	Mniszek	Gościeradów	86 - 76	18	31
133	Mniszek	Gościeradów	86 - 76	19	32
134	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	39	10
135	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	40	12
136	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	63	14
137	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	64	13
138	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	65	15
139	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	66	1
140	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	67	2
141	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	68	3
142	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	69	4
143	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	70	5
144	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	71	6
145	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	72	7
146	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	73	8
147	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	74	9
148	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	76	11
149	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	85	16
150	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	86	17
151	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	87	18
152	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	88	19
153	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	89	20
154	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	90	21
155	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	91	22
156	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	92	23
157	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	93	24
158	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	94	25
159	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	95	26
160	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	96	27
161	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	102	28
162	Mniszek	Gościeradów	86 - 75	103	29
163	Salomin	Gościeradów	86 - 76	22	1
164	Salomin	Gościeradów	86 - 76	23	2
165	Książomierz / Sucha Wólka	Gościeradów	85 - 75	129	7
166	Książomierz / Sucha Wólka	Gościeradów	85 - 75	134	12
167	Książomierz / Sucha Wólka	Gościeradów	84 - 75	6	5
168	Książomierz / Sucha Wólka	Gościeradów	84 - 75	7	6
169	Suchodół	Gościeradów	84 - 77	18	1

170	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	4	2
171	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	5	3
172	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	6	4
173	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	7	5
174	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	8	6
175	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	9	7
176	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	10	8
177	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	11	9
178	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	12	10
179	Szczecyn	Gościeradów	86 - 76	13	11
180	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	86 - 76	31	40
181	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	86 - 76	39	41
182	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	86 - 76	42	42
183	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	16	1
184	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	17	2
185	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	22	3
186	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	23	4
187	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	29	5
188	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	30	6
189	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	36	7
190	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	44	11
191	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	56	8
192	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	57	9
193	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	58	10
194	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	59	12
195	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	60	13
196	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	61	14
197	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	62	15
198	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	63	16
199	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	64	17
200	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	65	18
201	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	66	19
202	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	67	20
203	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	68	21
204	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	69	22
205	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	70	23
206	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	71	24
207	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	72	25
208	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	73	26
209	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	74	27
210	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	75	28
211	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	76	29
212	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	77	30
213	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	78	31
214	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	79	32
215	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	80	33
216	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	81	34

217	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	82	35
218	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	83	36
219	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	84	37
220	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	85	38
221	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	86	39
222	Wólka Gościeradowska	Gościeradów	85 - 76	101	40
223	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	7	1
224	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	8	2
225	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	9	3
226	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	10	4
227	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	11	5
228	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	12	6
229	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	13	7
230	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	14	8
231	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	15	9
232	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	16	10
233	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	17	11
234	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	18	12
235	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	19	13
236	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	20	14
237	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	21	15
238	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	22	16
239	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	23	17
240	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	24	18
241	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	25	19
242	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	26	20
243	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	27	21
244	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	28	22
245	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	29	23
246	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	30	24
247	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	31	25
248	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	32	26
249	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	33	27
250	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	34	28
251	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	35	29
252	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	36	30
253	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	37	31
254	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	38	32
255	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	39	33
256	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	40	34
257	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	41	35
258	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	42	36
259	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	43	37
260	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	44	38
261	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	45	39
262	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	46	40
263	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	47	41

264	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	96	42
265	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	97	43
266	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	98	44
267	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	99	45
268	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	100	46
269	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	101	47
270	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	102	48
271	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	103	49
272	Wólka Szczeka	Gościeradów	87 - 76	104	50
273	Mniszek / Wymysłów/	Gościeradów	86 - 75	51	15
274	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	52	16
275	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	55	19
276	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	56	20
277	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	60	24
278	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	61	25
279	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	97	29
280	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	98	30
281	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	99	31
282	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	100	32
283	Mniszek / Wymysłów	Gościeradów	86 - 75	101	33

* W wykazie w ewidencji AZP mogą wystąpić różnice w aktualnie obowiązującym nazewnictwie miejscowości

Sporządzono na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie.

Kilka ze stanowisk wskazanych w materiałach archiwalnych AZP, jako znajdujące się w granicach Gminy Gościeradów, w rzeczywistości położonych jest w sąsiedniej gminie (np. Kosin-Kozłówka stanowisko nr 33 oraz Wólka Szczeka stanowiska: nr 34, nr 50 i nr 51). Z kolei w granicach gminy faktycznie znajdują się stanowiska zarejestrowane formalnie w innych gminach, jak np.: Sucha Wólka stanowiska nr 6, nr 7, nr 11 i nr 12 oraz Ludmiłówka – stanowisko nr 9.

4.3. Zagrożenia dla środowiska kulturowego

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia obiektów zabytkowych może doprowadzić szereg przyczyn, pochodzenia wewnętrznego, zewnętrznego i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej,
- brak użytkownika,
- wadliwa gospodarka (np. w przypadku parków dworskich niewłaściwe lokalizowanie i zakładanie boisk sportowych, parkingów, ujęć głębinowych wody itp.),
- nadmierna intensywność użytkowania,

- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane, np. polegające na zmianie wyglądu elewacji budynków – poprzez zmianę kształtu otworów okiennych i drzwiowych, wprowadzenie termoizolacji z jednoczesnym zniszczeniem oryginalnego detalu architektonicznego),
- niewłaściwa eksploatacja (np. użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu),
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb,
- niewłaściwa klasyfikacja geodezyjna gruntów parkowych, np. oznaczonych użytkowaniem Ls – lasy, lub B – zabudowa.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Do najważniejszych należą:

- działalność gospodarcza,
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.,
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód i zachwianie gospodarki wodnej.

Do przyczyn ogólnych, które powodują uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych należą:

- działanie czasu,
- klęski losowe, jak np. wichury trąby powietrzne, powodzie itp.,
- zmiany kierunków artystycznych,
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku itd.

Analiza przyrodniczo - kulturowa

O walorach krajobrazowych Gminy Gościeradów decyduje jej położenie na pograniczu zdecydowanie różniących się pod względem budowy geologicznej i rzeźby terenu Wzniesień Urzędowskich stanowiących południowo-zachodnią część Wyżyny Lubelskiej oraz Równiny Biłgorajskiej, należącej do Kotliny Chodelskiej. Oba te mezoregiony oddziela wyraźna krawędź morfologiczna o założeniach tektonicznych.

Dominanty krajobrazowo - architektoniczne, powiązania przestrzenno - krajobrazowe

Wyróżniające się w krajobrazie dominanty architektoniczne stanowią przede wszystkim bryły kościołów i to nie tylko zabytkowego - w Gościeradowie Plebańskim, ale również współczesnych świątyń w Szczecynie oraz w Księżomierzy.

Szczególnie czytelną w krajobrazie doliny Tuczyzna jest strzelista, wysoka wieża neogotyckiego kościoła parafialnego w Gościeradowie. Imponująco prezentuje się ta dominanta architektoniczna od strony południowej, ze wzniesień tworzących strefę krawędziową Wyżyny Lubelskiej i Kotliny Sandomierskiej. Samą bryłę kościoła w sezonie wegetacyjnym zasłania drzewostan otaczający świątynię. Ważnym elementem powiązań przestrzenno-krajobrazowych Gościeradowa Plebańskiego jest usytuowana przed zespołem kościoła parafialnego, a jednocześnie na skrzyżowaniu głównych dróg zadaszona, barokowa kapliczka św. Jana Nepomucena z 1728 r. Kościół i kapliczka stanowią kulisę - zamknięcie osi widokowej jaką jest droga biegnąca od strony Salomina i cmentarza parafialnego. Kapliczka określa południowo-wschodni zasięg granicy ochrony zewnętrznych powiązań widokowych wyznaczonej w ramach strefy ochrony konserwatorskiej (decyzja z dnia 27 maja 1986 r.). Wschodni zasięg tej granicy stanowi skrzyżowanie drogi do Gościeradowa Plebańskiego z drogą Kraśnik Annopol, północny zasięg określa granica ochrony zabytkowego założenia, zaś zachodni - skraj alei lipowej przy drodze wiodącej do Annopola.

Pałac w Gościeradowie, znajdujący się w otoczeniu zadrzewień parkowych, nie stanowi wyraźnej dominanty architektonicznej, a sam układ kompozycyjny zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego i jego wewnętrznych powiązań widokowych został już przedstawiony w pierwszej części opracowania. W południowej części gminy dominantą architektoniczną i to nie tylko w skali wioski Szczecyn, ale w szerszym zasięgu jest masywna wieża i bryła nowo wzniesionego kościoła.

Podobnie rolę dominanty w północnej części gminy, ale o lokalnym zasięgu, pełni kościół parafialny w Księżomierzy. Bryła kościoła widoczna jest od strony Kolonii Księżomierz i Aleksandrówki. Od strony zachodniej efekt dominanty tłumi ciąg wysokich zadrzewień topolowych.

Kaplica w Liśniku Dużym (usytuowana w dnie doliny) oraz kaplica w Marynopolu (nie wyróżniająca się kubaturą w zabudowie wsi) nie stanowią dominant architektonicznych.

W południowo-wschodniej części gminy w okolicach Salomina rolę subdominanty pełni wieża obserwacyjna o konstrukcji ażurowej, usytuowana na kulminacji terenu w kompleksie leśnym.

Strefy ekspozycji, punkty i ciągi widokowe

Strefy ekspozycji, punkty i ciągi widokowe na obszarze Gminy Gościeradów koncentrują się w zasadzie wzdłuż doliny Tuczyzna oraz strefy krawędzi Wyżyny Lubelskiej i Kotliny Sandomierskiej w okolicach Szczecyna. Większa część gminy charakteryzująca się wysoką lesistością oraz falistą i równinną rzeźbą nie obfituje w rozległe strefy ekspozycji oraz punkty i ciągi widokowe o dalekim zasięgu.

Niemniej, na szczególną uwagę zasługuje wspomniana już strefa krawędzi (o założeniach tektonicznych) Wyżyny Lubelskiej, dochodząca do 70 - 80 metrów wysokości względnej. Z kulminacji - Kamiennej Góry, roztacza się wspaniała, szeroka panorama na Kotlinę Sandomierską a także na krawędź Wyżyny Kielecko - Sandomierskiej w okolicach Zawichostu i Góry Pieprzowe (na północ od Sandomierza) i wreszcie na Góry Świętokrzyskie. Strefa ta, z lasami porastającymi Szczeckie Doły, jest niezwykle eksponowana z okolic Zawichostu. Dla tej strefy ekspozycji proponuje się, aby jakiegokolwiek projekty zmian stanu istniejącego, a w szczególności wprowadzania obiektów wielkokubaturowych (np.: zakładów przemysłowych), poprzedzone były ekspertyzą krajobrazową potwierdzającą bezkolizyjność w stosunku do ekspozycji biernej i czynnej. Ekspertyza ta winna szczególnie precyzyjnie określać warunki ekspozycji w stosunku do wyodrębniających się stref ciągów i punktów widokowych.

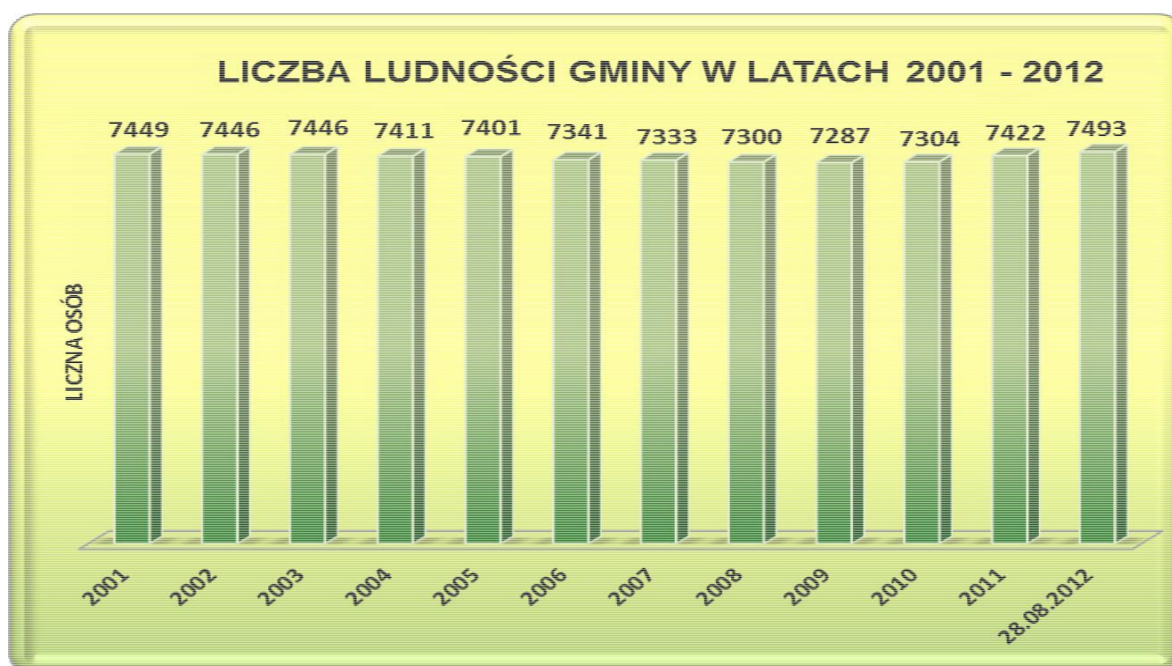
Poza drogą Gościeradów Plebański - Szczecyn, ważniejsze ciągi widokowe na dolinę rzeki Tuczyn stanowią odcinki dróg w Suchodołach, Kolonii Suchodoły, Liśnik Duży - Suchodoły oraz drogi Gościeradów - Annopol w Gościeradowie Folwarku.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

5.1. Potencjał demograficzny

Gmina Gościeradów liczy 7 493 mieszkańców (wg stanu na dzień 28.08.2012 r.) i jest to stan liczebny mieszkańców klasyfikujący gminę do najsilniej zaludnionych gmin powiatu kraśnickiego.

Zmianę liczby ludności w Gminie Gościeradów obrazuje wykres poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Gościeradów.

W analizowanym przedziale czasowym liczba ludności utrzymywała się na podobnym poziomie, a średnia ilość osób wynosiła 7376 mieszkańców. W 2009 roku zanotowano najmniejszą liczbę ludności gminy – 7 287 mieszkańców. Największą liczbę ludności odnotowano w 2001 r. – 7 449 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 46 osób/km². Dla powiatu kraśnickiego i województwa lubelskiego wskaźniki te wynoszą odpowiednio: 98 i 86 osoby/km². Ilość osób zameldowanych na pobyt stały w poszczególnych sołectwach Gminy Gościeradów wg stanu na dzień 28.08.2012 r. przedstawiono w tabeli poniżej.

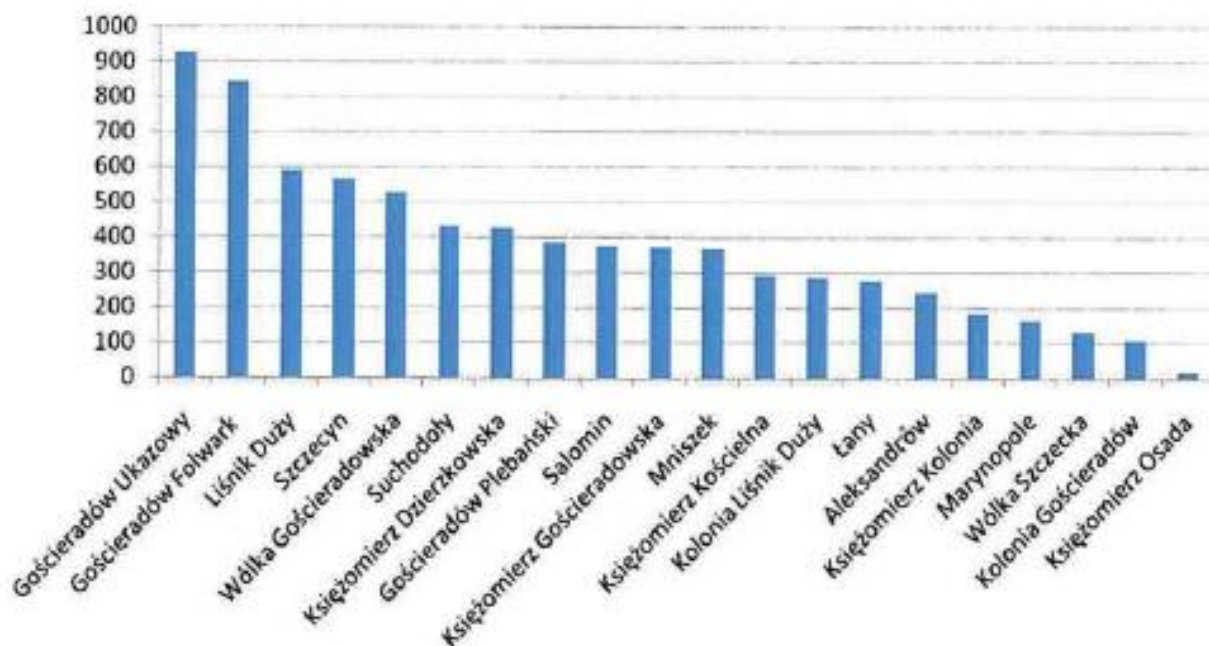
Tabela 13. Liczba mieszkańców Gminy Gościeradów wg sołectw

Lp.	NAZWA SOŁECTWA	LICZBA OSÓB
1.	Aleksandrów	244
2.	Gościeradów Folwark	841
3.	Kolonia Gościeradów	108
4.	Kolonia Liśnik Duży	283
5.	Gościeradów Plebański	386
6.	Gościeradów Ukazowy	925
7.	Księżomierz Dzierzkowska	428
8.	Księżomierz Gościeradowska	370
9.	Księżomierz Kolonia	183
10.	Księżomierz Kościelna	293
11.	Księżomierz Osada	16
12.	Liśnik Duży	591
13.	Łany	277
14.	Marynopol	164
15.	Mniszek	365
16.	Salomin	373
17.	Suchodoły	430
18.	Szczecyn	562
19.	Wólka Gościeradowska	525
20.	Wólka Szczeka	129
	RAZEM	7 493

Źródło: Urząd Gminy Gościeradowie; wg stanu na dzień 08.28.2012 r.

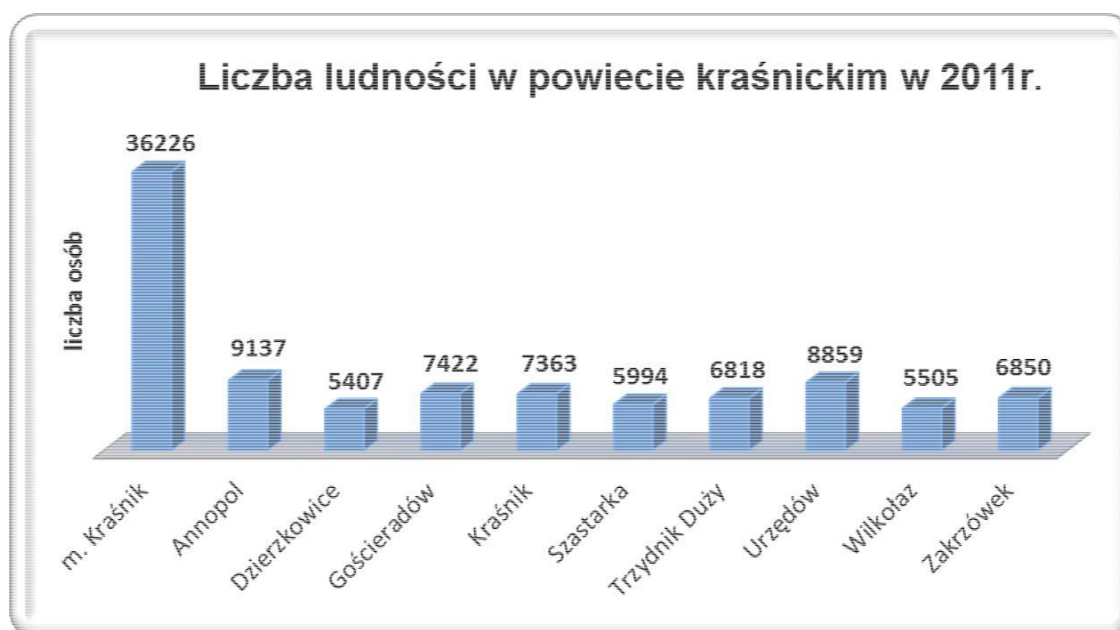
Najludniejszym sołectwem Gminy Gościeradów jest Gościeradów Ukazowy liczącym 925 osób, natomiast najmniej osób zamieszkuje sołectwo Księżomierz Osada - 16 osób.

LICZBA LUDNOŚCI GMINY WEDŁUG SOŁECTW

Źródło: Urząd Gminy Gościeradów; wg stanu na dzień 08.28.2012 r.

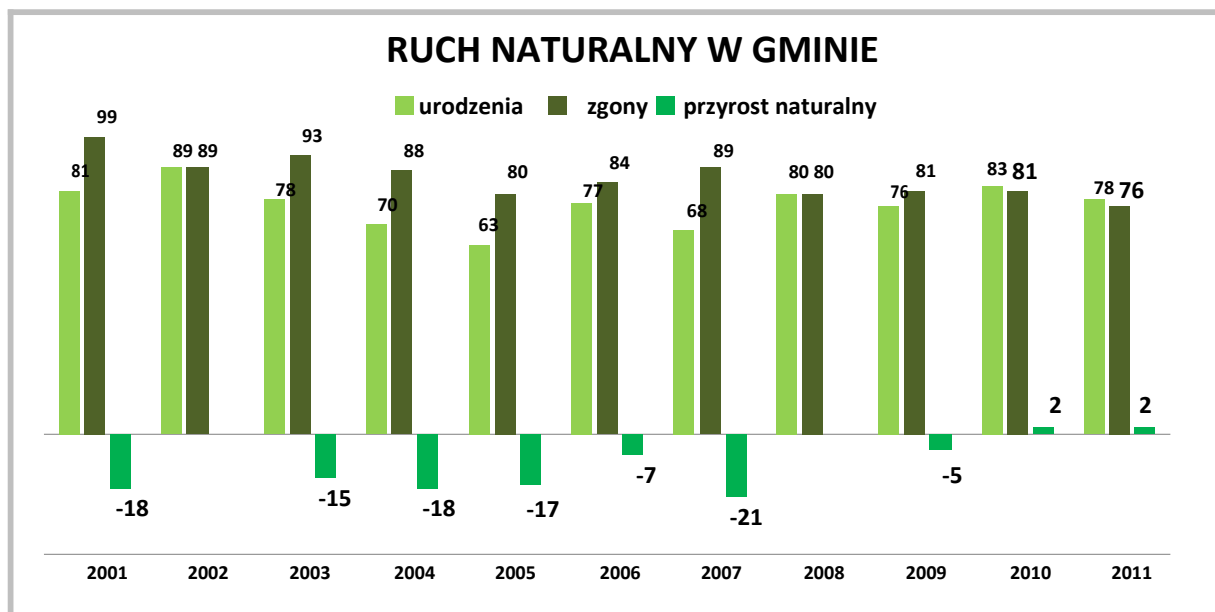
Pozycję Gminy Gościeradów na tle powiatu kraśnickiego pod względem liczby ludności ukazuje wykres poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Gościeradów.

Analizując liczbę ludności gmin wiejskich w powiecie kraśnickim, należy stwierdzić, że Gościeradów zajmuje trzecie miejsce.

W latach 2001 – 2011 ruch naturalny w Gminie Gościeradów kształtował się w następujący sposób:

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z danych przedstawionych na powyższym wykresie wynika, że w latach 2001 – 2011 w Gminie Gościeradów zazwyczaj więcej osób umierało niż się rodziło, co dawało ujemny przyrost naturalny. Jedynie w roku 2010 i 2011 przyrost naturalny wykazał saldo dodatnie.

Na tle powiatu kraśnickiego Gmina Gościeradów plasuje się na trzecim miejscu pod względem przyrostu naturalnego w 2011 roku. Stan ten ukazuje tabela poniżej.

Tabela 14. Przyrost naturalny w powiecie kraśnickim (stan 2011r.)

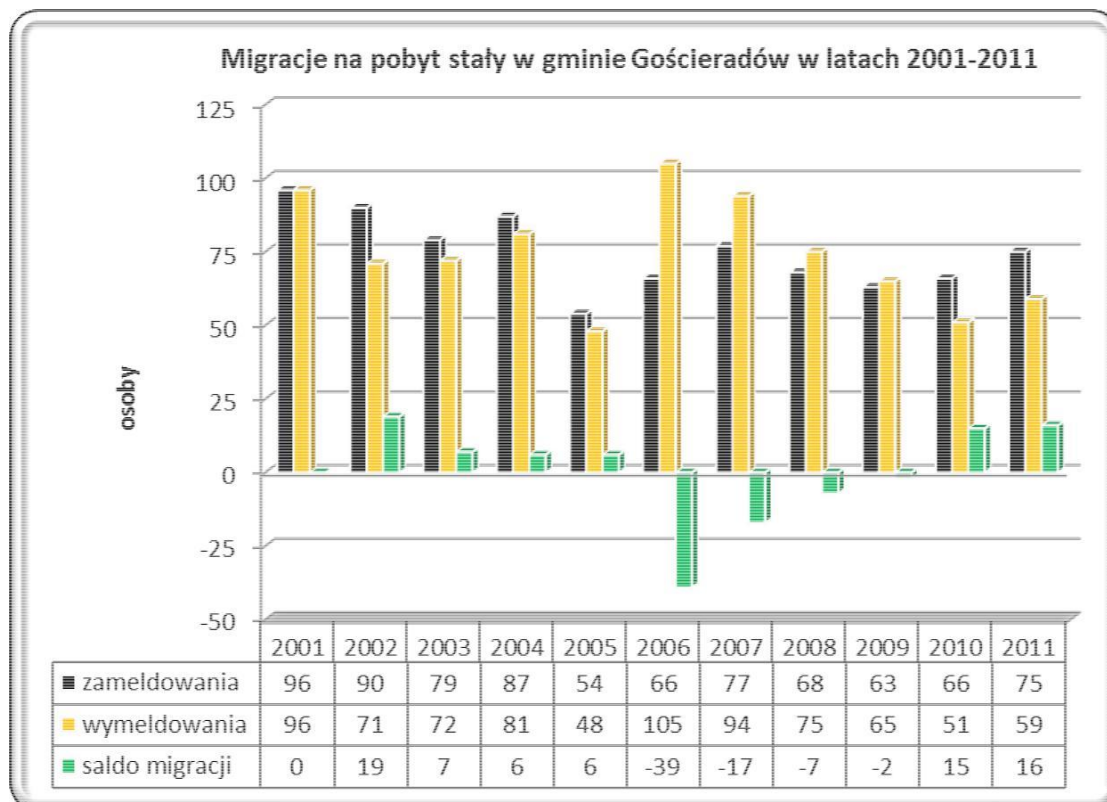
Gminy	Przyrost naturalny (os.)
m. Kraśnik	-20
Annopol	-37
Gościeradów	2
Dzierzkowice	-16
Kraśnik	7
Szastarka	-13
Trzydnik Duży	-12
Urzędów	-32
Wilkołaz	4
Zakrzówek	-11

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.2. Ruch migracyjny

Z demograficznego punktu widzenia istotne są wskaźniki salda migracji ludności. Jak wynika z poniższego zestawienia w tabeli, w Gminie Gościeradów, w latach 2001 – 2011 obserwuje się dodatnie saldo migracji, co jest nie typowe dla większości terenów wiejskich w kraju.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy Gościeradów.

W ciągu analizowanych 11 lat (2001-2011) na terenie gminy utrzymuje się dodatnie saldo migracji, za wyjątkiem roku 2006, 2007, 2008 i 2009 kiedy saldo wyniosło odpowiednio -39, -17, -7, -2. Największy wzrost liczby stałych mieszkańców w wyniku zmniejszenia odpływu ludności z terenu gminy wyniósł w roku 2001, saldo wyniosło wtedy 19 osoby. Jest to korzystne zjawisko demograficzne, gdyż świadczy o występowaniu w gminie korzystnych warunków sprzyjających osiedlaniu się ludności spoza granic administracyjnych gminy.

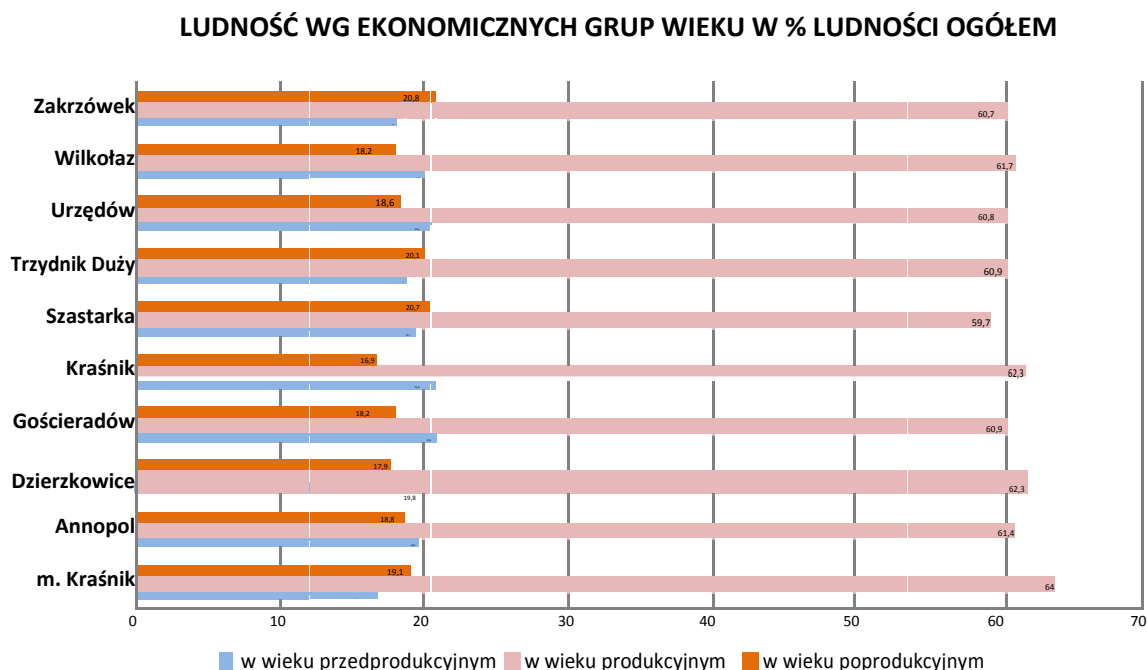
Zauważalną tendencją w województwie lubelskim jest suburbanizacja. Podstawową funkcją ośrodków gminnych pozostaje funkcja rolnicza, jednak wsie znajdujące się w strefie bezpośredniego oddziaływania Aglomeracji Lubelskiej oraz pozostałych większych miast, straciły część funkcji rolniczych na rzecz obszarów wielofunkcyjnych o charakterze podmiejskim, będąc zapleczem terenowym dla miast. Stąd też można wnioskować, że powodem dodatniego salda migracji w Gminie Gościeradów jest napływ ludności miejskiej z dużych ośrodków miejskich jakim jest Lublin.

Na przełomie badanych lat na terenie gminy dokonano 821 zameldowań i 817 wymeldowań. Ilość zameldowań i wymeldowań, która wynosiła w 2001 roku 96 osób zmniejszyła się do 2011 roku i wynosiła odpowiednio 75 i 59.

5.3. Struktury wieku i płci

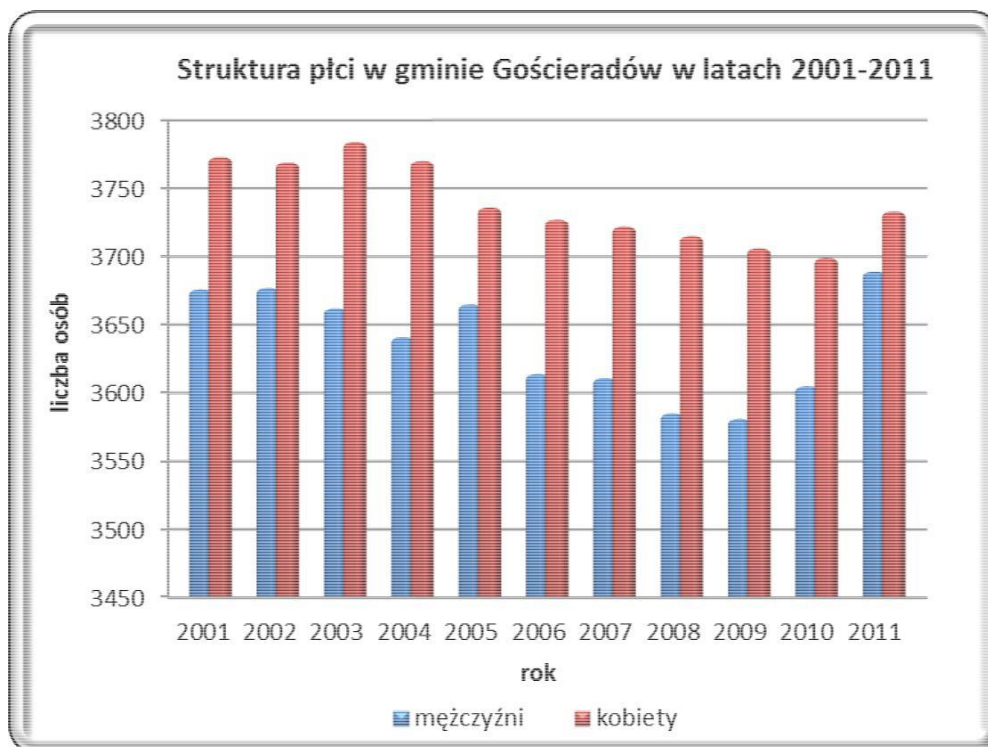
Gmina Gościeradów cechuje się stosunkowo młodą strukturą wieku. Udział grupy przedprodukcyjnej wynosi aż 20,8%, a poprodukcyjnej - tylko niespełna 18,2%. Są to wielkości wyróżniające się nawet na tle całego województwa. Udział grupy produkcyjnej wynosi ok. 60,9%. Analiza struktury wiekowej ludności Gminy Gościeradów w aspekcie ekonomicznych grup wieku wykazuje, że przeważająca część ludności gminy jest w wieku produkcyjnym, co uznać należy jako zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości rozwoju działów usługowych i produkcyjnych. Będzie to również powodować utrzymywanie presji na rynku pracy objawiającą się we wzroście konkurencyjności oraz podwyższaniu kwalifikacji pracowników.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w powiecie kraśnickim przedstawia wykres poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

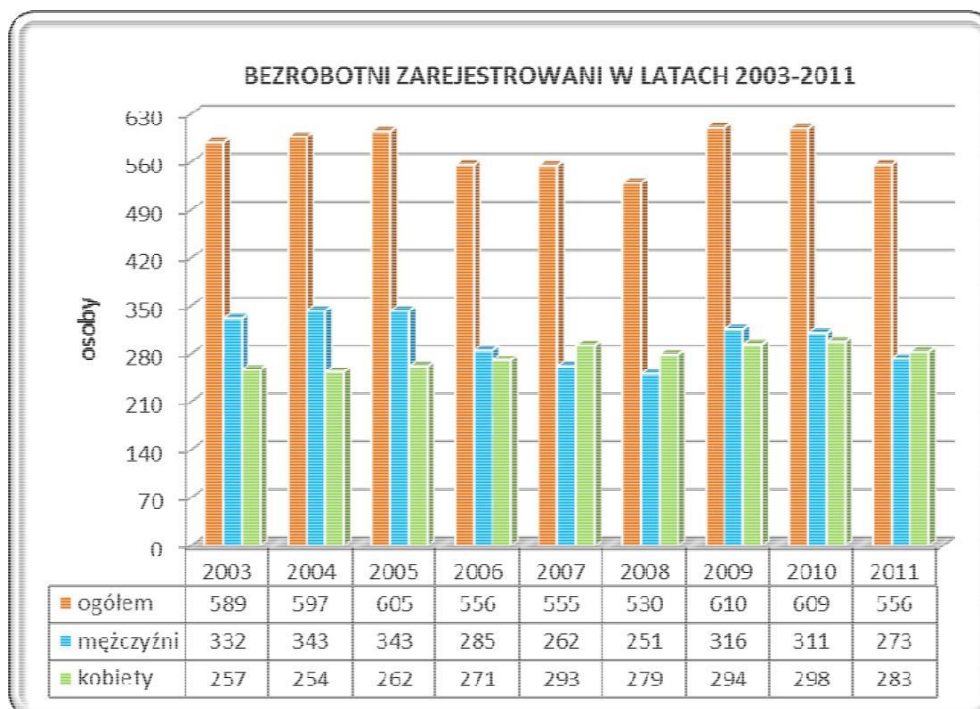
Cechą charakterystyczną regionu jest nierównowaga struktury płci. Największą dysproporcję odnotowano w 2003 r., kiedy to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn wynosiła 103,33. Wartość ta utrzymywała się na przełomie następnych lat, by do 2010 r. spaść do wartości 101,19. Strukturę płci w Gminie Gościeradów przedstawia wykres poniżej.

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

5.4. Bezrobocie

Liczba bezrobotnych w Gminie Gościeradów od roku 2003 zmniejszyła się do roku 2011 i wyniosła wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego 556 osób. Sytuację tą obrazuje wykres poniżej.

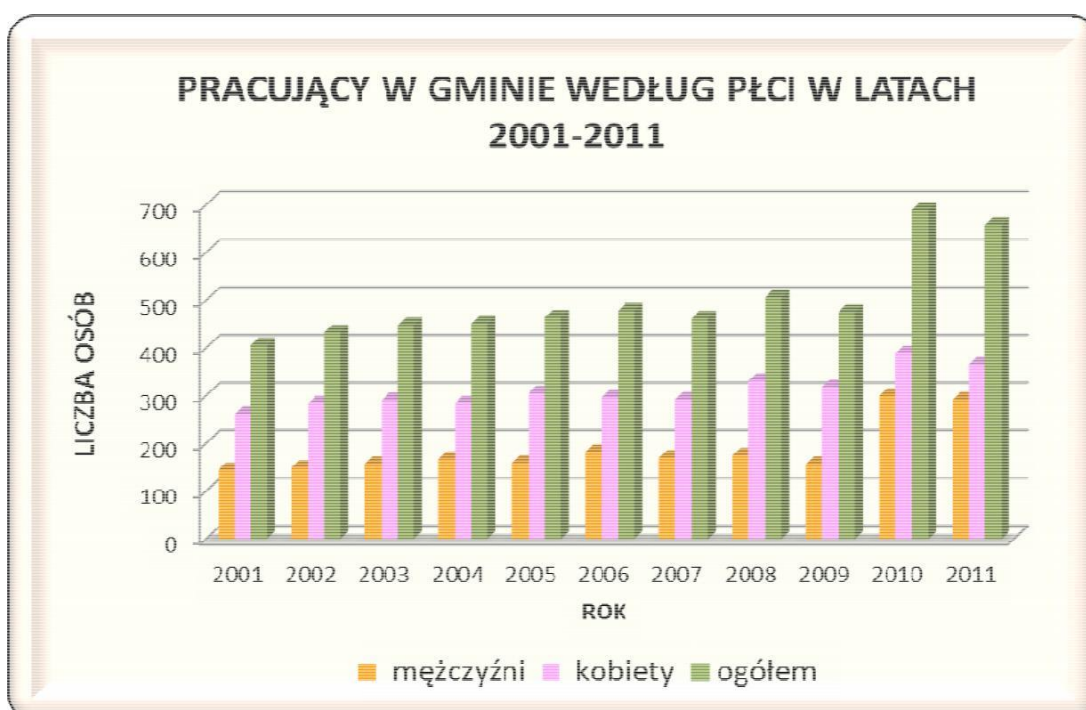

Źródło: Opracowano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Należy zauważyć, że zazwyczaj kobiety stanowiły mniejszość wśród ogólnej liczby bezrobotnych w gminie, jedynie wyjątkiem jest rok 2007, 2008 i 2011. Najmniejszą liczbę bezrobotnych w Gminie Gościeradów odnotowano w roku 2008, natomiast największą w 2009 roku, a w 2010 roku.

5.5. Rynek pracy

Według danych GUS liczba osób pracujących w Gminie Gościeradów od roku 2001 do 2011 znacznie wzrosła. Jedynie w latach 2007 i 2009 odnotowano nieznaczny spadek wielkości ludzi pracujących, co przedstawia wykres poniżej.

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.6. Gospodarka mieszkaniowa

Dane statystyczne dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy prezentuje poniższa tabela:

Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2001-2010

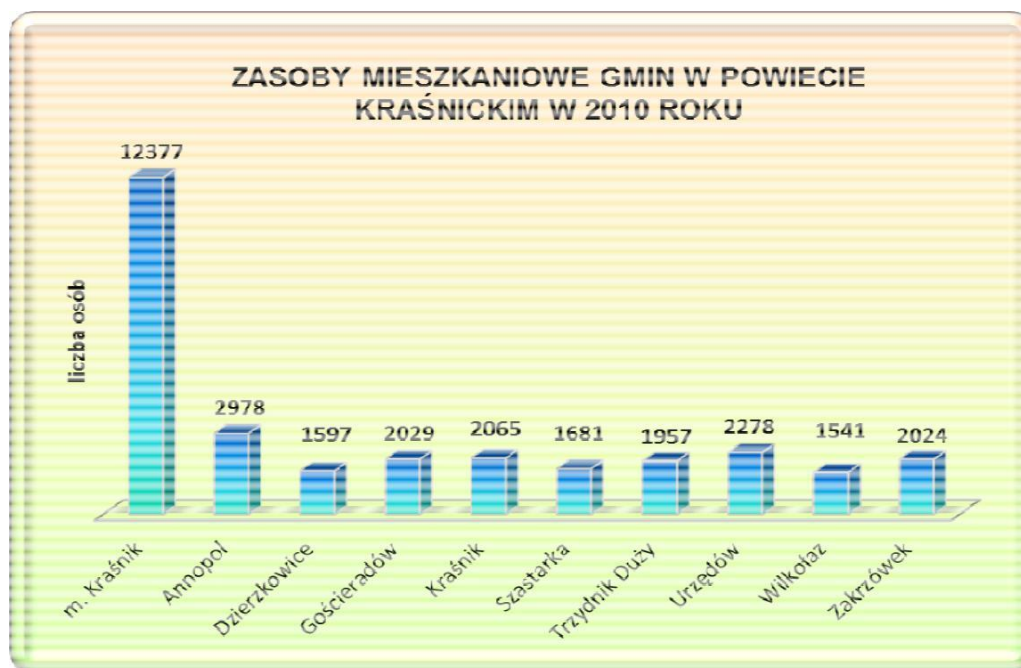
Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mieszkania	2085	2006	2006	2008	2012	2016	2022	2028	2029	2029
Izby	6933	7896	7896	7910	7938	7958	7995	8032	8037	8037
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	138794	185637	185637	185960	186525	186854	187854	188538	188623	188623

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Dane zestawione w tabeli ukazują, że od roku 2002 nastąpił nieznaczny wzrost liczby mieszkań. Świadczy to o wzroście liczby mieszkańców w gminie.

Gmina Gościeradów zajmuje czwartą pozycję wśród gmin w odniesieniu do liczby mieszkań, co jest również adekwatne do większej liczby mieszkańców w porównaniu do innych gmin.

Zasoby mieszkaniowe w powiecie kraśnickim ukazano na wykresie poniżej:

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Istniejące zasoby mieszkaniowe gminy są bardzo zróżnicowane pod względem zużycia technicznego. Istnieje wiele budynków nowych, kilkuletnich, w bardzo dobrym stanie technicznym, ale również są budynki kilkudziesięcioletnie poważnie wyeksploatowane i wymagające remontów.

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w latach 2003 - 2010:

Tabela 16. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w Gminie Gościeradów

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wodociąg (%)	31,0	31,1	31,3	31,6	31,6	31,8	33,3	33,3	34,1
Kanalizacja (%)	5,9	5,9	5,9	6,0	6,0	6,2	6,8	6,8	6,8
Gaz z sieci (%)	-	12,9	12,9	13,0	18,6	18,7	18,7	22,7	23,2

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 17. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w gminie Gościeradów na tle powiatu kraśnickiego w 2010 r

Mieszkania wyposażone w instalacje:	Powiat kraśnicki (%)	Gmina Gościeradów (%)
Wodociąg	80,1	69,7
Kanalizacja	60,9	61,5
Gaz z sieci	58,4	54,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań:	Powiat kraśnicki (m ²)	Gmina Gościeradów (m ²)
1 mieszkania	79,7	93,0
na 1 osobę	24,8	25,8

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

5.7. Edukacja

Na terenie Gminy Gościeradów znajduje się 5 publicznych szkół podstawowych w Gościeradowie, Księżomierzy, Liśniku Dużym, Mniszku i Szczecynie oraz filia w Suchodołach. W szkołach podstawowych kształci się 458 uczniów. Stan techniczny budynków szkolnych wskutek prowadzonych w ciągu ostatnich 5 lat kompleksowych remontów utrzymuje się na dobrym poziomie, podobnie poziom wyposażenia szkół. Od wielu lat gmina prowadzi systematyczną modernizację i rozbudowę obiektów szkolnych oraz urządzeń sportowych.

Wychowanie przedszkolne odbywa się w przedszkolu znajdującym się w Gościeradowie liczącym 77 miejsc oraz w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych (klasy zero).

Tabela 18. Charakterystyka szkół podstawowych w Gminie Gościeradów

Lp.	Nazwa szkoły /Miejscowość	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Liczba sal lekcyjnych	Powierzchnia sal gimnastycznych [m ²]
1.	Zespół Placówek Oświatowych w Gościeradowie Folwark	1808	16	200
2.	ZS/ Publiczna Szkoła Podstawowa w Księżomierzy, Księżomierz – Kolonia	1288	9	234
3.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Mniszku	284	8	79
4.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Szczecynie	743	10	-
5.	Zespół Szkół w Liśniku Dużym – Publiczna Szkoła Podstawowa w Liśniku Dużym	1256	9	67
6.	ZS w Liśniku Dużym – Publiczna Szkoła Podstawowa – filia Suchodoły	216	2	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Gminy

Tabela 19. Charakterystyka gimnazjów w Gminie Gościeradów

Lp.	Nazwa szkoły /Miejscowość	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Liczba sal lekcyjnych	Powierzchnia sal gimnastycznych [m ²]
1.	Zespół Szkół -Publiczne Gimnazjum w Księżomierzy, Księżomierz –Kolonja	143	10	234
2.	Zespół Szkół w Liśniku Dużym – Publiczne Gimnazjum w Liśniku Dużym	180	7	67
3.	Publiczne Gimnazjum w Wólce Gościeradowskiej	351	23	207

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Gminy

Tabela 20. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w latach 2001-2010

Rodzaj szkoły	Uczniowie									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podstawowa	701	702	678	670	651	617	543	507	494	458
Gimnazjum	370	326	347	324	324	311	321	328	316	297

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Jak widać w zestawieniu w tabeli powyżej, liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych od 2001 roku malała. Zjawisko to można tłumaczyć spadającą liczbą ludności.

Ważnymi wskaźnikami rozwoju szkolnictwa jest dostępność w placówkach szkolnych komputerów z dostępem do Internetu. W/w wskaźniki zostały zestawione w tabelach poniżej.

Tabela 21. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów

Jednostka terytorialna	Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych							
<u>Gmina Gościeradów</u>	80,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
<u>Powiat kraśnicki</u>	55,00	64,41	71,19	84,75	86,44	88,14	89,66	89,66
<u>Województwo lubelskie</u>	54,48	63,50	66,84	77,05	82,56	86,93	90,02	91,30
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<u>Gmina Gościeradów</u>	33,33	0	0	0	33,33	33,33	33,33	33,33
<u>Powiat kraśnicki</u>	60,00	60,00	60,00	70,00	65,00	85,00	80,00	76,19
<u>Województwo lubelskie</u>	71,04	72,46	72,79	75,95	76,11	83,22	83,02	82,37

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 22. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów

Jednostka terytorialna	Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych							
<u>Gmina Gościeradów</u>	29,18	25,64	29,57	10,26	8,76	6,11	5,95	5,52
<u>Powiat kraśnicki</u>	30,88	22,87	20,97	11,32	10,20	8,36	8,08	7,54
<u>Województwo lubelskie</u>	37,05	25,76	23,39	14,25	11,84	9,57	9,05	8,69
	gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych							
<u>Gmina Gościeradów</u>	34,70	0	0	0	32,10	23,43	22,57	21,21
<u>Powiat kraśnicki</u>	24,75	23,81	22,92	17,10	14,79	11,62	11,32	10,74
<u>Województwo lubelskie</u>	28,78	25,07	23,97	17,34	14,40	11,12	10,46	10,26

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W Gminie Gościeradów wszystkie szkoły zostały wyposażone w komputery z dostępem do Internetu, natomiast wskaźniki wyposażenia szkół w komputery na 1 ucznia w porównaniu do powiatu kraśnickiego i województwa lubelskiego kształtują się na dość wysokim poziomie, co widać w tabelach powyżej.

5.8. Ochrona zdrowia

Usługi medyczne na terenie gminy świadczą:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Refugium” Rzeszutek Henryk w Gościeradowie Folwarku, Księżomierzy Gościeradowskiej i Liśniku Dużym,
2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Twój Lekarz Anna Kołtun,
3. Specjalistyczny Gabinet Lekarski, Lek. stom. Edyta Kossowska-Idler”,

Podstawowa opieka zdrowotna jest świadczona mieszkańcom gminy w wystarczającym zakresie. Porady specjalistyczne udzielane są na podstawie skierowań do poradni specjalistycznych w Kraśniku i Lublinie.

5.9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne sprawuje Komenda Powiatowa Policji w Kraśniku.

Na terenie Gminy Gościeradów funkcjonuje 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Gościeradowie – z siedzibą Gościeradów Folwark, włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego,
  2. Ochotnicza Straż Pożarna w Aleksandrowie – z siedzibą Aleksandrów,
  3. Ochotnicza Straż Pożarna w Księżomierzy – z siedzibą Księżomierz Gościeradowska,
  4. Ochotnicza Straż Pożarna w Liśniku Dużym – z siedzibą Liśnik Duży-Kolonia,
  5. Ochotnicza Straż Pożarna w Marynopolu – z siedzibą Marynopol,
  6. Ochotnicza Straż Pożarna w Salominie – z siedzibą Salomin,
  7. Ochotnicza Straż Pożarna w Suchodołach – z siedzibą Suchodoły,
  8. Ochotnicza Straż Pożarna w Szczecynie – z siedzibą Szczecyn,
  9. Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Gościeradowskiej – z siedzibą Wólka Gościeradowska.
- Jednostki te wyposażone są w podstawowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy.

5.10. Kultura

Funkcję upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna znajdujące się w Gościeradowie.

Ilość osób korzystających z usług Biblioteki z roku na rok rośnie, a obecnie wynosi 714 czytelników.

5.11. Działalność gospodarcza

Gmina charakteryzuje się małą liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości.

Na dzień 31 grudnia 2009 r. na terenie Gminy Gościeradów funkcjonowały 308 zarejestrowane podmioty gospodarcze. Przeważającą formę własności stanowi sektor prywatny – 281 podmiotów gospodarczych, natomiast publiczny – 27.

Tabela 23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2009 roku w Gminie Gościeradów

Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2004	Liczba jednostek gospodarczych
Sekcja A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	37
Sekcja B - Rybactwo	1
Sekcja C - Górnictwo	0
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	19

Sekcja E - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0
Sekcja F - Budownictwo	51
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	92
Sekcja H - Hotele i restauracje	9
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	16
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	6
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	19
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	11
Sekcja M - Edukacja	19
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	9
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	19
Sekcja P - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0
Sekcja Q - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W strukturze zarejestrowanych podmiotów dominowały firmy prowadzące działalność usługową, budownictwo oraz rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.

Spośród wszystkich gmin w powiecie kraśnickim, Gościeradów w 2009 roku figuruje na trzecim miejscu pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Do największych pracodawców na terenie gminy należy zaliczyć:

- ERKADO Zbigniew Kozłowski, Chwałowice 156, 37-455 Radomyśl nad Sanem
Siedziba zakładu na terenie gminy: Gościeradów Folwark Os. POM 8, 23-275 Gościeradów,
- Kępiński Janusz - Piekarnia – Cukiernia Handel - Usługi, Gościeradów Ukazowy 21, 23-275 Gościeradów
- Zakład Usług Leśnych „GLOBUS” Jacek Malinowski, Gościeradów Folwark 78, 23-275 Gościeradów.

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY, W TYM ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

6.1. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla krajowego i wojewódzkiego

6.1.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

W „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego”¹ wymieniono cel generalny, którego założeniem jest: „osiąganie trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez wykorzystanie geograficznego położenia regionu jako platformy współpracy krajów Europy Wschodniej i Zachodniej”.

¹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLV/597/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 lipca 2002 r.

„Poprawa jakości zagospodarowania regionu prowadząca do podnoszenia jego atrakcyjności rozwojowej i jakości warunków życia”, to natomiast treść celu wiodącego wyznaczonego przez władze województwa.

Przyjęta wizja rozwoju województwa w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego” opiera się na następujących celach strategicznych:

- A) „kształtowanie optymalnej przestrzennej sieci osadniczej opartej na policentrycznej i zróżnicowanej sieci ośrodków ponadlokalnych i lokalnych;
- B) integracja funkcjonalna regionu oraz poprawa dostępności i sprawności jego obsługi przestrzennej;
- C) przekształcenie funkcjonalne w zagospodarowaniu regionu, umożliwiające uzyskanie maksymalnych korzyści rozwojowych, wynikających z jego nowych szans, szczególnie przygranicznego położenia i rozwoju współpracy międzynarodowej;
- D) podnoszenie efektywności wykorzystania zasobów województwa, a szczególnie walorów wynikających ze zróżnicowania przestrzeni regionu oraz predyspozycji jego naturalnych obszarów funkcjonalnych;
- E) poprawa jakości środowiska kulturowego poprzez ochronę wartości regionalnych, rewaloryzację zasobów zabytkowych, kształtowanie rozwoju w ciągłości (kontynuacji) historycznej i kulturowej;
- F) porządkowanie struktury przestrzennej celem optymalizacji intensywności zabudowy i poprawy estetyki krajobrazu województwa;
- G) wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją;
- H) rewitalizacja bazy ekonomicznej miast”.

W trakcie prac nad zmianą Studium uwzględniono wnioski zgłoszone przez Zarząd Województwa Lubelskiego wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (przyjętego Uchwałą nr XLV/597/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 lipca 2002 r. wraz ze zmianami zatwierdzonymi Uchwałą Nr XXXI/546/09 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 kwietnia 2009 r., Uchwałą Nr VII/85/2011 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 marca 2011 r. oraz Uchwałą Nr XXI 11/393/2012 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 25 czerwca 2012 r.), podane poniżej w formie syntetycznego omówienia rekomendacji i zaleceń dla określenia kierunków rozwoju przestrzennego Gminy Gościeradów.

W zakresie ochrony środowiska kulturowego wskazano zasady i kierunki kształtowania harmonijnego krajobrazu kulturowego.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska wskazano:

1. do objęcia ochroną planistyczną:
  - projektowany Gościeradowski Park Krajobrazowy oraz jego otulinę,
  - korytarz ekologiczny łączący projektowany Gościeradowski Park Krajobrazowy z Kraśnickim,
  - istniejące rezerваты przyrody - „Marynopol” i „Doły Szczeckiej”,
2. propozycję utworzenia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 406 (Lublin), w celu ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych,
3. propozycję utworzenia ostoi siedliskowej „Szczecyn” i „Gościeradów”.

W zakresie turystyki wskazano zasady i kierunki kształtowania warunków przestrzennych dla rozwoju turystyki w strefie występowania wysokich walorów przyrodniczych (obejmującej tereny położone na obszarze projektowany Gościeradowskiego Parku Krajobrazowego) oraz w strefie zrównoważonego rozwoju turystyki (obejmującej tereny położone na północ od projektowanego Gościeradowskiego Parku Krajobrazowego).

W zakresie infrastruktury komunalnej należy dążyć do:

1. zapewnienie wszystkim odbiorcom stałego dostępu do dobrej jakości wody pitnej poprzez nowoczesne uzdatnianie wody, modernizację ujęć i pompowni oraz eliminację rur azbestowo – cementowych,
2. poprawy stanu sanitarnego poprzez likwidację bezodpływowych zbiorników ścieków,
3. rozwiązywania gospodarki odpadami w skali powiatów lub obszarów kilku gmin z uwzględnieniem ustaleń zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2011” przyjętym przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą Nr XXV/435/08 z dnia 27 października 2008 r.

W zakresie obronności i bezpieczeństwa publicznego wskazano na potrzebę ochrony ludności województwa przed zagrożeniami chemicznymi i przewozem materiałów niebezpiecznych. W Planie droga krajowa nr 74 przechodząca przez gminę proponowana jest do przewozu materiałów niebezpiecznych w transporcie krajowym i międzynarodowym.

W ramach obszarów objętych III zmianą studium uwzględniono ustalenia wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego nr XI/162/2015 z dnia 30 października 2015 r.

6.1.2. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020² jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej.

Jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego do roku 2020. Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Realizacja pożądanych przemian określonych w misji, która brzmi:

„Uruchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwałą i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniających się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny”,

przy aktualnym stanie i tendencjach rozwojowych regionu, będzie wymagała skoncentrowania wysiłków na wielu obszarach. Zidentyfikowano je wyznaczając następujące cele:

Cel nadrzędny:

„Osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych”.

Cele pośrednie, będące osiami priorytetowymi Strategii:

1. *„Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy;*
2. *Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy;*
3. *Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego;*
4. *Rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu”.*

Poszczególne priorytety rozwoju będą realizowane w oparciu o zestaw spójnych i wzajemnie się uzupełniających celów operacyjnych, stanowiących z kolei podstawę do określenia wiodących kierunków działań. **Na podstawie uchwały Nr IV/96/2019 z dnia 11 marca 2019 r. przystąpiono do aktualizacji obowiązującej „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020”.**

6.1.3. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Lubelskiego 2012-2023

Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego³ został przyjęty uchwałą Nr XXIV/396/2012 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 lipca 2012 r.

² Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Zarząd Województwa Lubelskiego, lipiec 2005r.

³ Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego na lata 2012-2017. Zarząd Województwa Lubelskiego, lipiec 2012r.

Zakres planu wojewódzkiego określa:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o *odpadach* (Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o *zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2011 r., Nr 152, poz. 897).

Do głównych celów należy:

1. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
2. Zmniejszenie ilości odpadów ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie.
3. Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.
4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Do szczegółowych celów zalicza się:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 1 lipca 2013 roku.
2. Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku.
3. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w województwie lubelskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
  - do dnia 16 lipca 2013 r. nie więcej niż 50%,
  - do dnia 16 lipca 2020 r. nie więcej niż 35%.
4. Przygotowanie do ponownego użycia, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy do końca 2020 roku.
5. Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie procesom odzysku i unieszkodliwiania. Zakłada się następujący rozwój systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych i uzyskanie następujących poziomów odzysku:
  - Rok 2017: 80%,

- Rok 2020: 95%.
- 6. Przygotowanie do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych. Przewiduje się następujące poziomy odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych:
  - Rok 2017: 55%,
  - Rok 2020: 70%.
- 7. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom unieszkodliwiania. Przewiduje się osiągnięcie następujących poziomów selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych na terenie gmin celem ich przekazania do centralnych obiektów unieszkodliwiania:
  - Rok 2017: 60%,
  - Rok 2020: 95%.
- 8. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca roku 2014.

6.2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów szczebla powiatowego i lokalnego

6.2.1. Strategia Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2007 - 2015 roku

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Kraśnickiego na lata 2007 - 2015 roku⁴ określa strategiczne cele dla osiągnięcia pełnego rozwoju w całym powiecie, a tym samym w Gminie Gościeradów. W niniejszej strategii obowiązuje hierarchiczny układ celów strategii, składający się z:

A) Misja strategii:

Misją powiatu kraśnickiego jest wzrost zamożności mieszkańców poprzez poprawę struktury lokalnej gospodarki oraz wszechstronny rozwój społeczności powiatu.

B) Priorytety:

Priorytet 1: Poprawa konkurencyjności gospodarczej powiatu.

Priorytet 2: Wzrost poziomu wiedzy i zatrudnienia mieszkańców powiatu.

Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu.

Priorytet 4: Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego oraz zwiększenie poziomu integracji społecznej.

C) Cele operacyjne w ramach priorytetów:

Priorytet 1: Poprawa konkurencyjności gospodarczej powiatu:

- 1.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej warunki do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie powiatu.

⁴ Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Kraśnickiego do 2015 roku, Uchwała Nr XII - 93 /07 Rady Powiatu w Kraśniku z dnia 28 listopada 2007r.

- 1.2. Modernizacja gospodarstw rolnych oraz różnicowanie działalności gospodarczej na wsi.
- 1.3. Rozwój instytucji otoczenia rolnictwa w powiecie.

Priorytet 2: Wzrost poziomu wiedzy i zatrudnienia mieszkańców powiatu:

- 2.1. Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców powiatu.
- 2.2. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia w powiecie..
- 2.3. Rozwój instytucji rynku pracy i aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu

Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu:

- 3.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej atrakcyjność turystyczną powiatu.
- 3.2. Rozwój kultury i aktywności społecznej w powiecie.
- 3.3. Promocja oraz rozwój współpracy międzynarodowej powiatu.

Priorytet 4: Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego oraz zwiększenie poziomu integracji społecznej:

- 4.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu oraz ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.
- 4.2. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego i jakości rządzenia w powiecie.

Sformułowana powyżej misja rozwoju powiatu (generalny cel kierunkowy) możliwa do spełnienia dzięki realizacji wymienionych priorytetów, stanowią syntetyczną deklarację intencji władz samorządowych, co do kierunków jego przyszłego rozwoju. Celów tych nie należy traktować w kategoriach wizji docelowego stanu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, lecz w kategoriach celów - procesów rozwojowych, których realizacja:

- służyć będzie w sposób ciągły coraz lepszemu zaspokajaniu różnorodnych potrzeb mieszkańców i sprzyjać będzie rozwojowi gospodarki lokalnej,
- przyczyniać się będzie do stałego wzrostu konkurencyjności gospodarczej i rangi powiatu w otoczeniu wojewódzkim i krajowym.

Przyjęty układ celów jest w pełni zgodny z priorytetami strategicznymi Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, a także wpisuje się w strukturę celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020. Uwzględnia również obowiązujące dokumenty strategiczne na poziomie powiatowym, w tym: Program ochrony środowiska dla powiatu kraśnickiego na lata 2003-2013, Plan gospodarki odpadami dla powiatu kraśnickiego na lata 2003-2013 oraz Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych.

6.2.2. Strategia Rozwoju Gminy Gościeradów na lata 2007 – 2015⁵

Strategia Rozwoju Gminy Gościeradów jest dokumentem strategicznym przedstawiającym szczegółową diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, formułującym wynikające z niej wnioski i prezentującym cele i zaplanowane na ich podstawie działania. Działania te, charakteryzujące się kompleksowością i zintegrowanym podejściem, mają na celu zrównoważony rozwój terenu, dla którego został sporządzony. Ideą wykonania strategii jest odpowiednie zapewnienie koncentracji środków finansowych na strategicznych celach gminy. Poprzez strategiczne działania oraz długofalowe programowanie i konsekwentną realizację celów Strategii Rozwoju Gminy Gościeradów powinny zostać rozwiązane podstawowe problemy rozwoju Gminy Gościeradów.

6.3. Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy

6.3.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Analizy ekonomiczne

Gmina Gościeradów charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Przez obszar gminy przebiega droga krajowa nr 74 klasy głównej ruchu przyspieszonego relacji Sulejów - Żarnów - Ruda Maleniecka - Kielce – Łagów - Opatów - Ożarów - Annopol - Kraśnik - Janów Lubelski - Frampol - Gorajec - Szczepieszyn - Zamość - Hrubieszów - Zosin – granica państwa, stanowiąca główną trasę tranzytową. Ponadto planuje się realizację obejścia komunikacyjnego miejscowości Gościeradów. Układ ten uzupełniony jest siecią dróg powiatowych oraz gminnych.

Gmina charakteryzuje się dobrą dostępnością do usług publicznych (najwyższą w powiecie krańickim). Usługi medyczne świadczy pięć przychodni zapewniających podstawową opiekę medyczną. Usługi oświaty świadczy siedem placówek wychowania przedszkolnego, pięć publicznych szkół podstawowych oraz trzy szkoły gimnazjalne (na obszarze gminy brak natomiast żłobków). Stan oraz wyposażenie budynków usług oświaty utrzymują się na dobrym poziomie wskutek systematycznie prowadzonych na przestrzeni ostatnich lat kompleksowych remontów. Liczba uczniów w szkołach podstawowych oraz gimnazjalnych na przestrzeni ostatnich lat maleje. Do szkół podstawowych w roku 2016 uczęszczało 408 uczniów, wobec 617 w roku 2006, zaś do szkół gimnazjalnych 208 uczniów wobec 311 w roku 2006.

Tabela 32. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Gościeradów w latach 2006 – 2016.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rodzaj szkoły	Uczniowie										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Podstawowa	617	543	507	494	458	438	430	420	452	455	408
Gimnazjalna	311	321	328	316	297	262	243	210	201	211	208

⁵ Załącznik do Uchwały Rady Gminy Gościeradów Nr XV/80/08 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Gościeradów na lata 2007 - 2015

Gminę cechuje dość niski stopień wyposażenia terenów w obsługę infrastrukturalną (choć sytuacja w przedmiotowym zakresie ulega stopniowej poprawie). Dostęp do gminnej sieci kanalizacji wodociągowej w 2014 r. posiadało 42% mieszkańców (w powiecie kraśnickim odpowiednio 86%), kanalizacji sanitarnej – 7% (w powiecie 43%), gazowej – 24% (w powiecie 53%).

Gmina posiada dość dobrą dostępnością do usług wyższego rzędu - czas dojazdu do ośrodka wojewódzkiego wynosi ok 60 min.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w roku 2016 w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest nieco większy niżeli wskaźnik dla powiatu kraśnickiego i wynosi 10,3% wobec 9,9%.⁶ Wskaźniki przedsiębiorczości jest na niskim poziomie - liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2014 r. przypadająca na 10 000 ludności wyniosła 472 wobec 628 w powiecie kraśnickim. Ogólna liczba podmiotów gospodarczych w gminie Gościeradów w 2014 r. wyniosła 348.⁷

Gminę cechuje niekorzystna struktura ewidencyjna nieruchomości gruntowych, która utrudniać może zainwestowanie oraz prowadzenie wielkoobszarowej działalności rolniczej. We wszystkich obrębach dominują działki o układzie pasmowym, o średnich szerokościach w większości przypadków nie przekraczających 18 m, co powoduje, że znaczna część nieruchomości nie jest możliwa do samodzielnego zainwestowania, zaś stan prawny gruntów jest mocno rozdrobniony.

Analizy środowiskowe

Analizy środowiskowe w ramach opracowania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę należy rozumieć jako te cechy i komponenty środowiska przyrodnicze, które istotnie rzutują na możliwość i warunki sytuowania nowej zabudowy bądź przesądzają o braku możliwości realizacji nowej zabudowy. Innymi słowy analizy środowiskowe w ramach opracowania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę sprowadzają się do określenia środowiskowych predyspozycji realizacji nowej zabudowy, w tym określenia ograniczeń bądź wykluczenia możliwości zabudowy terenów.

W celu określenie środowiskowych predyspozycji realizacji nowej zabudowy dokonano analizy ustaleń opracowania ekofizjograficznego gminy Gościeradów, map topograficznych, materiałów studialnych oraz wyników inwentaryzacji terenowych. Na tej podstawie określa się, iż podstawowymi czynnikami warunkującymi możliwość realizacji zabudowy na obszarze gminy Gościeradów są:

1. Stabilność gruntu

Część obszaru gminy Gościeradów obejmująca rejony miejscowości Aleksandrów oraz Liśnik Duży narażona jest na występowanie procesów erozyjnych. Okresowa intensyfikacja tego typu zjawisk, zwłaszcza w sezonie letnim przy intensywnych opadach atmosferycznych, może istotnie determinować warunki zabudowy. Z uwagi na powyższe, przy zagospodarowaniu przedmiotowych terenów wskazane jest przeprowadzenie zabiegów przeciwoerozyjnych bądź uwzględnienie możliwości wystąpienia tego typu zjawisk w projektach zagospodarowania terenów.

2. Warunki morfologiczne terenu

Obejmują lokalne, miejscowe tereny występowania urozmaiconej rzeźby terenu, co może stwarzać dogodne warunki realizacji np. zagospodarowania rekreacyjnego, ale również ograniczyć realizację zabudowy przeznaczonej na inne cele. Tereny te związane są przede wszystkim z występowaniem na obszarze gminy Gościeradów krajobrazów pagórkowatych oraz wąwozów

⁶ Wdg danych GUS.

⁷ Dane Urzędu Statystycznego w Lublinie.

lessowych - Szczeckie Doły, okolice Suchodołów oraz Liśnika Dużego, a także lokalnych deniwelacji terenów dochodzących do 50-60 m (np. wzdłuż doliny Tuczyzna).

3. Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Gmina Gościeradów położona jest w dorzeczu Sanny oraz jej prawobrzeżnych dopływów - Tuczyzna oraz Karasiówki. Sieć rzeczna jest tutaj bardzo rzadka, jednak podmokłe tereny dolin rzecznych w czasie okresowych zjawisk meteorologicznych sprzyjać mogą powstawaniu lokalnych, sezonowych podtopień. Na obszarach tych realizacja nowej zabudowy powinna być ograniczona do niezbędnego minimum.

4. Obszary pełniące funkcje przyrodnicze

To przede wszystkim obszary występowania sieci Natura 2000, użytków ekologicznych terenów leśnych, w tym lasów ochronnych oraz korytarze ekologiczne. Obszary te powinny trwale pełnić funkcje przyrodnicze, a wszelkie inne działania w ich obrębie powinny być dostosowane do funkcji podstawowej terenu.

Analizy społeczne

Według danych GUS na koniec pierwszego kwartału 2016 r. gminę Gościeradów zamieszkiwało 7357 osób, w tym 49,7% mężczyzn oraz 50,3% kobiet. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2016 r. wyniósł -0,5%, zaś saldo migracji było dodatnie. W ujęciu 15 letnim dynamika liczby ludności wyniosła -1,2%, przy czym ujemna dynamika liczby ludności dotyczyła przede wszystkim kobiet. Dla mężczyzn wskaźnik ten utrzymuje się na w miarę stabilnym poziomie.

Tabela 33. Liczba ludności w Gminie Gościeradów w latach 2002 - 2016 r.

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2002	7446	3769	3677
2003	7446	3784	3662
2004	7411	3770	3641
2005	7401	3736	3665
2006	7341	3727	3614
2007	7333	3722	3611
2008	7300	3715	3585
2009	7287	3706	3581
2010	7304	3699	3605
2011	7422	3733	3689
2012	7428	3739	3689
2013	7400	3714	3686
2014	7380	3707	3673
2015	7388	3718	3670
2016	7357	3701	3656
Dynamika	-1,2%	-1,9%	-0,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza powyższych wyników wskazuje, że od 2002 r. do sierpnia 2016 r. liczba mieszkańców gminy zmalała o 89 osób, co daje ujemny 1,2% przyrost naturalny.

Wskaźnik zaludnienia w 2016 r. wyniósł 46 osób/km². W porównaniu do poziomu gęstości zaludnienia w powiecie kraśnickim jest to wartość zdecydowanie niższa - dla powiatu kraśnickiego wskaźnik ten wyniósł w 2016 r. 98 os/km², zaś ogółem w Polsce 123os/km². W gminie jak i całej

Polsce widoczny jest proces starzenia się społeczeństwa, choć nie przebiega on tak dynamicznie jak w skali kraju.

Tabela 34. Liczba ludności w Gminie Gościeradów wg poszczególnych grup wiekowych.

Rok	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej)	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
2002	1540	4519	1387
2003	1488	4596	1362
2004	1455	4606	1350
2005	1393	4667	1341
2006	1336	4682	1323
2007	1316	4712	1305
2008	1277	4713	1310
2009	1224	4739	1324
2010	1244	4842	1318
2011	1218	4872	1332
2012	1192	4866	1370
2013	1165	4839	1396
2014	1398	4574	1408
2015	1119	4847	1422
2016	1088	4783	1442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zauważalny jest spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym - w 2002 r. udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności stanowił 20,6% wobec 14,7% w roku 2016. Z kolei udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 1% - z 18,6 % w roku 2002 do 19,6% w roku 2016. Udział ludności w wieku produkcyjnym zwiększył się o 4,4% - z 60,6% w roku 2002 do 65,0% w roku 2016. Sytuacja taka wydaje się, że nie stwarza zagrożenia w bliższym czasookresie dla struktury usług publicznych na terenie gminy, w tym zmniejszenia liczby placówek edukacyjnych oraz służby zdrowia.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, wg danych GUS wyniósł w 2016 r. 10,3% (dla powiatu wskaźnik ten jest na poziomie 9,9%).

Wśród tej grupy ok 30% ludności stanowią osoby w wieku 18-34 lata. W przypadku tzw. trwałego bezrobocia wśród tej grupy osób sytuacja taka stanowić może zagrożenia skutkujące wzrostem poziomu migracji osób z wyższym wykształceniem poza granice gminy.

6.3.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Prognozy demograficzne są jednym z istotniejszych elementów planowania potrzeb i możliwości rozwojowych gminy. Ocena aktualnej sytuacji demograficznej gminy oraz prognoza stanu przyszłego, w tym struktury ludności, dają podstawy do właściwego zdefiniowania potrzeb mieszkaniowych gminy, a co za tym idzie także potrzeb rozwoju nowej infrastruktury technicznej i społecznej.

Tabela 35. Prognoza demograficzna dla Polski do roku 2050 w podziale na miasto i wieś.

Liczba ludności	2016	2030	2050
Ogółem	38 419,0	37 185,1	33 950,6
- w miastach	23 129,5	21 618,4	18 826,8
- we wsiach	15 289,5	15 566,7	15 124,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższa prognoza wskazuje, że ubytek liczby ludności będzie dotyczył przede wszystkim ludności miejskiej. Do 2050 r. należy spodziewać się spadku o 18,7%. W przypadku ludności wiejskiej wskaźnik ten wynosi 1,1%, przy czym do 2030 r. należy spodziewać się nawet niewielkiego wzrostu liczby ludności wiejskiej.

Przedstawiona poniżej tabela stanowi prognozę liczby ludności dla powiatu kraśnickiego na lata 2013 - 2050, obrazującą udział poszczególnych grup wiekowych ludności w ogólnej strukturze ludności powiatu.

Tabela 36. Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego na lata 2013 - 2050.

Grupy wieku	2013	2020	2035	2050
przedprodukcyjny (0-17)	17636	15515	11691	9004
produkcyjny (18-65/67)	61509	58909	51760	39567
poprodukcyjny	19604	20073	21128	24083
Razem	98 749	94 497	84 579	72654

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 37. Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego na lata 2013 - 2050 w podziale na miasto i wieś.

Grupy wieku	2013		2020		2035		2050	
	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
przedprodukcyjny (0-17)	6275	11361	5300	10215	3803	7888	2927	6077
produkcyjny (18-65/67)	24360	37149	22413	36496	18479	33281	12807	26760
poprodukcyjny	7817	11787	8553	11520	8716	12412	9375	14708
Razem	38	60	36	58	30	53	25	47
	452	297	266	231	998	581	109	545

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W świetle prognoz GUS, liczba ludności powiatu kraśnickiego będzie się systematycznie i wyraźnie zmniejszać, przy czym, inaczej niż w całej Polsce, dotyczyć to będzie również ludności wiejskiej, dla której prognozuje się spadek liczby ludności do 2050 r. o 22%, podczas gdy dla kraju wskaźnik ten wynosi 1,1%. W odniesieniu do ludności miejskiej spadek liczby ludności wynosi 35%. Zarówno w przypadku ludności miejskiej jak i wiejskiej spadek liczby ludności nie będzie dotyczył ludności w wieku poprodukcyjnym, dla której przewiduje się wzrost o 19% w przypadku miast oraz 24% w przypadku wsi.

Prognozy wskazują, że nastąpi starzenie się demograficzne zasobów pracy oraz wzrost liczby i odsetka populacji w wieku poprodukcyjnym. Wystąpią też różnice we wzrostach i ubytkach ludności miejskiej i wiejskiej w poszczególnych regionach. Wzrost liczby ludności miejskiej nastąpi w województwie mazowieckim (o 50 tys.), a największe ubytki, powyżej 30%, wystąpią w województwach opolskim i świętokrzyskim. Ubytki w granicach 20 – 30% wystąpią w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, podkarpackim, śląskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim.

Oprócz obserwowalnych tendencji demograficznych, istotny wpływ na kształtowanie się sytuacji demograficznej mają również takie kwestie jak:

1) *dzielnosc:*

- spadek dzietnosci (wskaźnik dzietnosci po szczytowym okresie w latach 80-tych ub. wieku, spadł z 2,2 ponizej 1,5),
- przesuwanie się wieku urodzeń w kierunku starszych roczników (średni wskaźniki spadł z około 28 lat do 32 lat w miastach i 31 lat na wsiach);

2) *umieralność i długość trwania życia:*

- wydłużenie się przeciętnego czasu trwania życia i trwania w zdrowiu i dobrej kondycji fizycznej;

3) *migracje wewnętrzne i zagraniczne:*

- ujemne saldo migracji zewnętrznych występujące w ostatnich latach,
- z reguły migracje zewnętrzne dotyczą osób w wieku produkcyjnym, w tym niejednokrotnie całych ich rodzin.

W wyniku tych zjawisk, nastąpiło zachwianie relacji między generacjami, tj. pomiędzy liczbą najmłodszych, liczbą ludności w wieku produkcyjnym i liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym. Popularnie określa się to jako zjawisko starzeniem się społeczeństwa; stąd wywodzą się m.in. obawy o brak możliwości zapewnienia środków do życia osób w wieku emerytalnym, w sytuacji zbyt małej liczebnie populacji w wieku produkcyjnym i braku perspektyw powiększenia tej grupy w przyszłości, na skutek niskiej dzietności. GUS w swych materiałach wskazuje na potrzebę zahamowania spadku dzietności i wywołania tendencji przeciwnej, wzrostowej. Jest to bowiem czynnik decydujący o pożądanych zmianach w strukturze demograficznej ludności. To założenie leży u podstaw prognozy dla całego kraju GUS na lata 2014 – 2050; jest też podstawą prognoz demograficznych wykonywanych przez GUS oraz stanowi podstawę prognozy wykonywanej na rzecz przedmiotowej analizy, z uwzględnieniem wartości obserwowalnych zmian liczby ludności gminy Gościeradów na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat.

W niniejszej prognozie przyjęto 2 warianty rozwoju demograficznego: wariant constans zakładający jedynie minimalny spadek liczby ludności oraz wariant wysoki, z wyraźnym zahamowaniem i poprawą niekorzystnych tendencji.

Założenia wariantu constans:

- wynikają wprost z obserwacji trendów i zachowań ludności gminy na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat.

Założenia wariantu wysokiego:

- wzrost dzietności (do wskaźnika 1,7),

- rozszerzenie produkcyjnej grupy populacji poprzez wydłużenie okresu od momentu wejścia na rynek pracy do wyjścia z tego rynku.

Ponadto należy wziąć pod uwagę:

- migracje wewnętrzne - mając na uwadze prognozowane tendencje migracji pomiędzy miastem, a wsią, tj. dodatnia migracja z miast na tereny wiejskie,
- migracje zewnętrzne, przy których prognozy zakładają, że w następnych latach zrównoważy się dotychczasowe ujemne saldo i że możliwe jest przejście na saldo dodatnie, w szczególności na skutek coraz większej liczby osób z Europy Wschodniej, podejmujących zatrudnienie na obszarze Polski. Równocześnie jednak należy zaznaczyć, że wobec dynamicznego charakteru zjawiska migracji zewnętrznych, trudno jest przewidzieć ich skalę w odległej przyszłości.

Wg GUS, jako podstawę prognozy do 2030 r. należy zakładać następujące wskaźniki demograficzne:

- wzrost współczynnika dzietności do 1,7,
- przyrost przeciętnego życia mężczyzn o 6 lat (80 lat) i kobiet o 3 lata (do 84 lat),
- dodatnie saldo migracji przy jednoczesnym wyraźnym wzroście wskaźnika zatrudnienia imigrantów,
- wzrost wskaźnika zatrudnienia we wszystkich grupach wieku, w tym trzykrotnie większy wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 65 – 69 lat,
- wzrost zatrudnienia kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku 5 lat (z 57,5 do 70%),
- obniżenie o rok wejścia na rynek pracy (do 21 lat),
- obniżenie wskaźnika bierności społecznej młodzieży.

Zaznaczyć jednak należy, iż osiągnięcie założonego w niniejszej prognozie wysokiego wariantu rozwoju demograficznego jest zależne i uwarunkowane od:

- ułatwienia dostępu do usług opiekuńczych dla dzieci do ukończenia przez nie 12 roku życia (żłobki, przedszkola, formy opieki nad dziećmi w wieku szkolnym),
- zmian w systemie edukacji, szczególnie w zakresie przechodzenia z systemu edukacji do zatrudnienia,
- elastycznego i prostego systemu urlopów związanych z opieką nad dzieckiem,
- zmniejszenia niepewności zatrudnienia i ogólnej poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej na rynku pracy, w tym dla osób młodych oraz kobiet,
- poprawy sytuacji materialnej gospodarstw domowych, w tym wzmocnienia samodzielności finansowej rodzin wychowujących dzieci,
- poprawy sytuacji na rynku mieszkań, w tym wzmocnienia samodzielności mieszkaniowej dla osób o różnych potrzebach i różnej zamożności.

Na potrzeby projektu zmiany Studium prognoza obejmuje zmiany liczby ludności w gminie w perspektywie 30 lat. Analizę sytuacji demograficznej oparto na wskaźnikach dotyczących powiatu kraśnickiego, zgodnie z prognozą GUS na lata 2013 – 2050 dotyczącą powiatu kraśnickiego, w którym położona jest gmina Gościeradów, zawężając ją do terenów gminy.

Tabela 38. Prognoza ludności w Gminie Gościeradów na tle terenów wiejskich powiatu kraśnickiego do 2047 r.

<i>Lata prognozy</i>	<i>Ludność na terenach wiejskich powiatu (wg danych GUS)</i>	<i>Wskaźnik zmiany liczby ludności obliczony na podstawie trendu terenów wiejskich (%)</i>	<i>Ludność gminy Gościeradów - wariant wg przyjętego wskaźnika dla terenów wiejskich powiatu - wariant odrzucony jako niecharakterystyczny dla gminy</i>	<i>Ludność gminy Gościeradów - wariant wysoki (założenie: coroczny 0,5% wzrost)</i>	<i>Ludność gminy Gościeradów - wariant constans (założenie: liczba ludności z minimalnym 0,2% spadkiem)</i>
2013	60297	0,0	7400	7400	7400
2014	60004	- 0,5	7363	7437	7386
2015	59705	- 1,0	7326	7474	7372
2016	59405	- 1,6	7282	7511	7358
2017	59105	- 2,2	7238	7548	7344
2018	58810	- 2,7	7201	7586	7330
2019	58518	- 3,2	7164	7624	7316
2020	58231	- 3,7	7127	7662	7302
2021	57945	- 4,2	7090	7701	7288
2022	57659	- 4,7	7053	7739	7274
2023	57373	- 5,2	7016	7778	7260
2024	57084	- 5,8	6971	7817	7246
2025	56794	- 6,4	6927	7856	7232
2026	56500	- 7,0	6882	7895	7218
2027	56202	- 7,6	6838	7934	7204
2028	55899	- 8,2	6794	7974	7190
2029	55591	- 8,8	6749	8014	7176
2030	55278	- 9,4	6705	8054	7162
2031	54955	- 10,0	6660	8094	7148
2032	54624	- 10,7	6609	8135	7134
2033	54286	- 11,4	6557	8176	7120
2034	53938	- 12,1	6505	8216	7104
2035	53581	- 12,8	6453	8257	7090
2036	53216	- 13,5	6401	8299	7076
2037	52844	- 14,2	6350	8340	7062
2038	52464	- 15,0	6290	8382	7048
2039	52079	- 15,8	6231	8424	7034
2040	51686	- 16,6	6172	8466	7020
2041	51289	- 17,4	6113	8508	7004
2042	50888	- 18,2	6054	8551	6990
2043	50481	- 19,0	5994	8594	6976
2044	50070	- 19,9	5928	8637	6962
2045	49657	- 20,8	5861	8680	6948
2046	49239	- 21,7	5795	8723	6934
2047	48819	- 22,6	5728	8767	6920

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognozując rozwój demograficzny, podkreślenia wymaga, że do 2046 r. zmianie może ulec model rodziny. Obecnie promowane są działania związane ze wspieraniem rodzin wielodzietnych oraz wspieraniem finansowym rodzin, które decydują się na drugie i kolejne dziecko (program „500 Plus”). Dodatkowo pojawiają się nowe programy wspierające zakup nieruchomości mieszkaniowych przez młode osoby, w ramach których rodziny posiadające dzieci otrzymują dodatkowe przywileje (przykładowo: „Rodzina na Swoim”, „Mieszkanie dla Młodych”).

6.3.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Omówiono w rozdziale 6.4.5.

6.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

6.4.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę uwzględniające uwarunkowania ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i demograficzne

Stan istniejący

Rozwój przestrzenny gminy należy oceniać w kontekście całego obszaru gminy lub co najmniej w kontekście obszaru o wielkości zapewniającej racjonalność prowadzenia tego typu analiz. Obszar Gminy Gościeradów charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością i bogactwem zasobów przyrody o stosunkowo niewielkim stopniu przekształcenia. W strukturze przestrzennej gminy dominującymi funkcjami terenów są tereny rolniczej oraz leśnej przestrzeni produkcyjnej - 49% obszaru gminy stanowią tereny użytkowane rolniczo, zaś 44,1% powierzchni gminy stanowią tereny leśne.

Obszar gminy jest w niewielkim stopniu zainwestowany - zabudowa koncentruje się przede wszystkim przy istniejących ciągach komunikacyjnych - drodze krajowej oraz powiatowych i gminnych drogach lokalnych. Tereny zabudowy usługowej (w tym usług komercyjnych, publicznych, sakralnych, sportu oraz rekreacji) przenikają się z zabudową mieszkaniową, natomiast tereny produkcji stanowią niewielki odsetek terenów zabudowanych. Obszary zurbanizowane są rozlokowane dość równomiernie. Tereny zabudowy produkcyjnej zlokalizowane są głównie w środkowej części gminy w obrębie Gościeradów Folwark; tereny zabudowy usługowej i mieszkaniowej równomiernie na całym obszarze wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wskazuje, że w ramach opracowywania bilansu zabudowy analizuje się powierzchnię użytkową zabudowy. Wobec braku wyraźnego wskazania przez ustawodawcę, co należy rozumieć pod pojęciem powierzchni użytkowej zabudowy, przyjęto, że:

- przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę, powierzchnia użytkowa zabudowy stanowić będzie sumę powierzchni użytkowej wszystkich budynków na działce (bez powierzchni zabudowy związanej z szeroką rozumianą infrastrukturą techniczną), powiększoną o wskaźnik niepewności procesów rozwojowych, o którym mowa w art. 10 ust. 7 u.p.z.p. (30%),*
- przy określaniu chłonności inwestycyjnej terenu, powierzchnia użytkowa zabudowy stanowić będzie sumę niezabudowanej powierzchni terenu przeznaczonego pod zainwestowanie, znajdującego się w granicach obszarów o zwartej i wykształconej strukturze przestrzennej bądź na obszarze przeznaczonym w planach pod zabudowę, skorygowaną o wartość średniego wskaźnika intensywności zabudowy.*

Na potrzeby przedmiotowej analizy założono, że zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz chłonność inwestycyjna terenów dotyczyć będą funkcji zabudowy bezpośrednio związanych z zaspokajaniem podstawowych potrzeb życiowych mieszkańców gminy. W związku z powyższym wyróżniono trzy podstawowe rodzaje zabudowy:

- 1) Zabudowa mieszkaniowa - zabudowa zagrodowa, zabudowa jednorodzinna, a także wielorodzinna, z uwagi na nikomy udział w ogólnej strukturze zabudowy mieszkaniowej na obszarze gminy,
- 2) Zabudowa usługowa - zabudowa usług komercyjnych, publicznych, w tym sportu i rekreacji oraz sakralnych,
- 3) Zabudowa produkcyjna - zabudowa składowa, magazynowa i produkcyjna. Podkreślenia wymaga, że ten rodzaj zabudowy nie jest bezpośrednio związany z zaspokajaniem podstawowych potrzeb mieszkańców, wobec czego analiza w tym zakresie, w ramach opracowanego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, ma charakter informacyjny (uzupełniający).

Na podstawie danych z Urzędu Gminy Gościeradów, w tabeli nr....określono powierzchnię użytkową budynków w granicach gminy w podziale na trzy rodzaje zabudowy: zabudowę mieszkaniową, zabudowę produkcyjną oraz zabudowę usługową. Zaznaczyć należy, że wartości te dotyczą istniejących obiektów kubaturowych, znajdujących się na działkach, nie uwzględniają powierzchni zabudowy związanej z szeroko rozumianą infrastrukturą techniczną, niezbędną dla prawidłowego funkcjonowania budynków i obiektów na działkach.

Tabela 39. Powierzchnia użytkowa budynków w Gminie Gościeradów (stan na sierpień 2017 r.).

Funkcja zabudowy	Powierzchnia użytkowa (m²)
Zabudowa mieszkaniowa	177 432
Zabudowa produkcyjna	22 792 (bez zabudowy produkcyjnej związanej z prowadzoną działalnością rolniczą i leśną)
Zabudowa usługowa	6376 (bez usług sportu i rekreacji oraz kultu religijnego)
Suma	206 600

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Podatków i Opłat Lokalnych urzędu gminy Gościeradów.

Zestawiając liczbę ludności gminy, sumaryczną powierzchnię użytkową budynków mieszkaniowych oraz powierzchnię terenów zabudowanych związanych z zainwestowaniem na działce, można określić wskaźnik istniejącej chłonności terenów mieszkaniowych, rozumiany jako liczba mieszkańców (osób) przypadająca na 1 ha terenu zabudowy mieszkaniowej.

Tabela 40. Chłonność inwestycyjna terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej w Gminie Gościeradów.

Liczba mieszkańców (osób)	Powierzchnia użytkowa budynków (m²)	Powierzchnia terenów zurbanizowanych (ha)⁸	Chłonność terenów (osób/ha)
----------------------------------	---	--	------------------------------------

⁸ Obliczono na podstawie przeprowadzonych analiz przestrzennych GIS.

Zabudowa mieszkaniowa	7357	177 432	683,4	11
----------------------------------	------	---------	-------	----

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei zgodnie z danymi GUS dotyczącymi zasobów mieszkaniowych gminy Gościeradów, liczba mieszkań w gminie wdg stanu na 2016 r. wynosi 2002, przy średniej powierzchni mieszkania wynoszącej 94 m². Oznacza to, iż całkowity zasób powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej wdg danych GUS wynosi 188 188 m² i jest nieznacznie większy od wartości wynikających z danych Wydziału Podatków i Oplat Lokalnych Urzędu Gminy Gościeradów. Zwrócić uwagę jednak należy, iż obie te wartości nie uwzględniają powierzchni zabudowy przypadającej na obiekty budowlane, związane m.in. z szeroko rozumianą obsługą infrastrukturalną i komunikacyjną, niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania budynków na działce.

Rysunek 5. Tereny zurbanizowane w Gminie Gościeradów w podziale na poszczególne funkcje zabudowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analiz przestrzennych GIS.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje terenu**Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową**

Jak stwierdza się w opracowaniu „Mieszkalnictwo w Polsce” z 2015 r.⁹, posiadanie mieszkania „jest elementarną potrzebą z punktu widzenia jednostki. Decyduje w znacznej mierze o trwałości rodziny, wymiarze kultury i modelu życia. Wyznacza trend demograficzny.”, wpływając na założenie rodziny, mobilność zawodową czy decyzję o emigracji. „Godne, dostępne cenowo mieszkanie jest inwestycją społeczną w człowieka, w rodzinę i kolejne pokolenia; jest warunkiem koniecznym dla trwałości rodziny”. Rzeczywiste potrzeby rozwojowe gminy Gościeradów należy rozpatrywać w kontekście wpływających na nią czynników lokalnych oraz ponadlokalnych. Określając je, należy brać pod uwagę perspektywę nie dłuższą niż 30 lat.¹⁰

Średnia wielkość mieszkania w Polsce wynosiła w grudniu 2014 r. 73,4 m² i wzrosła o 0,3 m² w porównaniu z rokiem poprzednim. Mieszkania na wsi były średnio o 28,1 m² większe niż na terenach miast (odpowiednie wskaźniki wynoszą dla wsi 92,3 m², a dla miast 64,2 m²). W gminie Gościeradów w roku 2014 średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 94 m² (wskaźnik większy niż średnia dla terenów wiejskich w Polsce).¹¹ Należy jednak zwrócić uwagę, iż średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca należy w Polsce do jednych z najniższych w Europie. Przykładowo wskazując w Niemczech wskaźnik średniej powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca jest dwukrotnie większy. We wszystkich analizowanych opracowaniach, w których charakteryzuje się stan mieszkalnictwa, podkreśla się, że warunki zamieszkania w Polsce, oceniane w rozmaitych aspektach, należą do najłabszych w Europie. Ponadto ceny zakupu mieszkań oraz ceny ich wynajmowania sprawiają, że nowe pokolenia mają stosunkowo słabe szanse na dostęp do samodzielnego mieszkania o dobrym standardzie. Z ostatniego raportu firmy doradczej Home Broker wynika, że cena metra kwadratowego mieszkania w Warszawie wynosi ponad 3,5 tys. euro i jest większa niżeli cena we Wiedniu czy Berlinie, gdzie średnie ceny zakupu metra kwadratowego mieszkań wynoszą odpowiednio 3,0 i 2,9 tys. euro. Większe szanse na rozwiązanie problemu mieszkaniowego może mieć natomiast ludność wsi – w tym np. gminy Gościeradów, z racji posiadania nieruchomości gruntowych i tradycyjnego sposobu realizacji małych budynków mieszkalnych „systemem gospodarczym”.

Obrazując strukturę wielkości mieszkań w Polsce, w porównaniu z niektórymi innymi krajami europejskimi, przedstawia się ona następująco:

Tabela 41. Struktura wielkości mieszkań w Polsce na tle innych krajów europejskich.

Kraj	Mieszkania 1-2 pokojowe	Mieszkania 4 i więcej pokojowe
Polska	50%	21%
Czechy	40%	23%
Dania	23%	46%
Francja	18%	60%
Niemcy	8%	89%

⁹ „Mieszkalnictwo w Polsce”, Fundacja Habitat for Humanity, Poland, 2015 r.

¹⁰ Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

¹¹ Wdg danych Urzędu Statystycznego w Lublinie.

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei wielkość powierzchni mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca przedstawia się następująco:

Tabela 42. Wskaźnik średniej powierzchni mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca w Polsce na tle krajów europejskich.

<i>Kraj</i>	<i>Powierzchnia mieszkania na 1 mieszkańca (m²)</i>
<i>Polska</i>	<i>23 (w gminie Gościeradów – 27,7)</i>
<i>Włochy</i>	<i>40</i>
<i>Belgia</i>	<i>48</i>
<i>Holandia</i>	<i>45</i>
<i>Szwecja</i>	<i>45</i>

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że znaczny odsetek mieszkań w Polsce pochodzi sprzed 1944 r. Często są to mieszkania o złym stanie technicznym i niedostatecznie wyposażone. Wdg J. Kornilowicza¹² stan ten dotyczyć może ok. 21-30% zasobów mieszkaniowych kraju.

Statystyczna powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca ulega ciągłym zmianom, z zachowaniem wyraźnej tendencji wzrostowej. Związane jest to z bogaceniem się społeczeństwa, ze zmianą trybu życia oraz odchodzeniem od modelu wielopokoleniowych gospodarstw domowych. Mając na względzie powyższe, określając potrzeby dotyczące nowych terenów, które planuje się przeznaczyć na cele mieszkaniowe, uwzględniono:

- 1) wyniki rozpoznania potrzeb inwestycyjnych wynikających z konieczności poprawienia dotychczasowej sytuacji mieszkaniowej i wyrównywania występujących niedoborów – zakłada się wzrost średniej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca z obecnych 27,7 m² do 50 m² w roku 2047;*
- 2) wyniki prognozy demograficznej sporządzone w dwóch wariantach (o których mowa w rozdziale 6.3.2.):*
  - a) wysokim – zakłada wystąpienie czynników sprzyjających wzrostowi liczby ludności o 1% corocznie w perspektywie 30 lat. Do roku 2047 przewiduje się w ramach tego wariantu wzrost liczby mieszkańców o 26,4% - do 9916 osób, tj. o 2516 mieszkańców (wariant możliwy do zrealizowania przy spełnieniu założonych czynników społeczno-ekonomicznych),*
  - b) średnim (constans) – zakłada jedynie minimalny spadek liczby ludności o 0,2% corocznie w perspektywie 30 lat. Do roku 2047 zakłada się spadek liczby mieszkańców o 6,5% - z obecnych 7357 do 6920 osób, tj. o 480 mieszkańców;*
- 3) zróżnicowanie potrzeb mieszkaniowych w zakresie wielkości i struktury mieszkań – zakłada się zwiększenie średniej wielkości mieszkań o 1,5 m² corocznie w perspektywie 30 lat;*
- 4) dostępność i jakość usług publicznych – oświaty i opieki zdrowotnej (omówiono w rozdziale 6.3.1);*
- 5) wskaźniki dotyczące istniejącego stanu zagospodarowania przestrzennego gminy Gościeradów w podziale na poszczególne funkcje zabudowy – powierzchnie obszarów zurbanizowanych, wskaźnik istniejącej chłonności terenów mieszkaniowych (rozdział 6.4.1);*

¹² Jan Kornilowicz: Aktualny stan mieszkalnictwa w Polsce, 2009 r.

6) stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną - założono zwiększenie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej o 25% powierzchni użytkowej zabudowy przypadającej na obiekty infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W związku z powyższym, przy uwzględnieniu prognozowanej średniej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na jednego mieszkańca (zwiększenie z obecnych 27,7 m² do 50 m² w perspektywie 30 lat), w roku 2047 w gminie Gościeradów będzie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej:

1) przy wariancie wysokim – 438 350 m²

2) przy wariancie constans – 346 000 m².

Podkreślenia wymaga, iż określone zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy dotyczy zarówno planowanych nowych budynków mieszkaniowych, jak również obiektów istniejących, dla których w celu poprawy istniejących standardów mieszkaniowych niezbędna będzie rozbudowa i modernizacja.

Z uwagi na niepewność procesów rozwojowych ustawodawca przewidział możliwość zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę (wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej zabudowy) o maksymalnie 30 % w stosunku do wyników analiz.

Tabela 43. Szacunkowe zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w gminie Gościeradów wg przyjętych wariantów demograficznych w roku 2047.

	Liczba mieszkańców w 2047 r.	Powierzchnia użytkowa zabudowy (m²)	Powierzchnia użytkowa zabudowy ze wskaźnikiem zwiększającym 30% (ha)
Zabudowa mieszkaniowa - wariant wysoki	8767	438 350	56,9
Zabudowa mieszkaniowa - wariant constans	6920	346 000	44,9

Źródło: opracowanie własne.

Mając na względzie wyniki powyższych analiz, zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w roku 2047 r., (związane z realizacją nowych budynków oraz polepszeniem standardu istniejących), uwzględniając przyjęte czynniki, tendencje rozwojowe oraz wskaźniki zwiększające, wynosić będzie **569 855 m² w wariancie wysokim oraz 449 800 m² w wariancie constans.**

Należy podkreślić, iż przedstawione analizy i obliczenia powierzchni użytkowej zabudowy stanowią wartości prognozowane, w związku z czym mogą wymagać w przyszłości aktualizacji.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową

Na potrzeby przedmiotowej analizy założono, że na zabudowę usługową składać się będą zarówno budynki o funkcji usług komercyjnych i publicznych (oświaty, edukacji, zdrowia), jak również obiekty sportu i rekreacji oraz sakralne.

Realizacja zabudowy usługowej jest ściśle powiązana i bezpośrednio determinowana skalą oraz rodzajem występujących potrzeb. Oprócz typowych usług związanych z zaspokajaniem

podstawowych potrzeb życiowych (edukacja, opieka zdrowotna, socjalna, rekreacja), coraz większego znaczenia nabierają usługi komercyjne, do czego silnie przyczynia zmieniająca się sytuacja na rynku pracy, powodująca konieczność coraz większej mobilności oraz specjalizacji. Należy zauważyć również zwiększającą się liczbę tzw. zawodów wolnych oraz coraz większe możliwości pracy zdalnej, gdzie miejsce prowadzenia działalności ma coraz mniejsze znaczenie. Ponadto zauważalny jest trend przenoszenia się mieszkańców miast, często przedsiębiorczych, o ustabilizowanej sytuacji zawodowej, na tereny wiejskie. To wszystko generuje wzrost zapotrzebowania na nowe tereny przeznaczone pod rozwój zabudowy usługowej.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wydanych w okresie ostatnich pięciu lat pozwoleń na budowę dla zabudowy usługowej, należy stwierdzić, że w okresie tym wydano łącznie 12 decyzji o pozwoleniu na budowę. Oznacza to, że średniorocznie w ostatnich latach na obszarze gminy Gościeradów wydawane były ok. 2-3 decyzje o pozwoleniu na budowę dla zabudowy usługowej (w tym również związanej z usługami publicznymi oraz terenami sportu i rekreacji). Zakładając, że trend ten się utrzyma oraz przyjmując średnią powierzchnię użytkową dla zabudowy usługowej (w tym związanej z terenami usług sportu i rekreacji) wynoszącą 1000m², można określić wzrost zapotrzebowania na nową zabudowę usługową w perspektywie kolejnych 30 lat.

Tabela 44. Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usługowej w Gminie Gościeradów w roku 2047.

	<i>Prognozowana ilość obiektów rocznie/do roku 2047</i>	<i>Średnia powierzchnia użytkowa obiektu (m²)</i>	<i>Łączna powierzchnia użytkowa obiektów (m²)</i>	<i>Powierzchnia użytkowa ze wskaźnikiem zwiększającym 30% (ha)</i>
Zabudowa usługowa	3 / 90	1000	90 000	11,7

Źródło: opracowanie własne.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną

Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną, opracowane w ramach przedmiotowego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, ma jedynie charakter informacyjny i należy traktować je uzupełniająco. Podkreślenia wymaga, że z punktu widzenia celu opracowania, określenie zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną nie ma znaczenia, gdyż ta funkcja terenu nie jest bezpośrednio związana z zaspokajaniem podstawowych potrzeb mieszkańców (co najwyżej pośrednio jako miejsce pracy), zaś zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy produkcyjnej jest w tym przypadku uwarunkowane specyfiką i skalą prowadzonej działalności, zależne od zastosowanych procesów technologicznych oraz szeroko rozumianych uwarunkowań ekonomicznych. W dotychczasowych rozważaniach dotyczących prób ustalenia prognozowanego zapotrzebowania dla udziału powierzchni zabudowy związanej z działalnością produkcyjną na jakimkolwiek obszarze odniesienia, brak jest skonkretyzowanych propozycji mogących stanowić merytoryczny punkt odniesienia. Wynika to z faktu, iż analizowana materia nie poddaje się jakimkolwiek ocenom prawidłowości, co prowadzi do wniosku, że jedynymi kryteriami według których można realnie ustalić prawidłowość określenia zapotrzebowania na powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej, są każdorazowo indywidualne analizy ekonomiczne, społeczne i środowiskowe uwarunkowań danej gminy oraz terenów sąsiednich. W związku z powyższym określenie zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną - jak również wyznaczenie nowych

terenów inwestycyjnych - należy każdorazowo przeprowadzać na podstawie konkretnego wniosku inwestorskiego, po przeprowadzeniu przedmiotowych analiz oraz uwzględnieniu specyfiki i skali wnioskowanego przedsięwzięcia, w dostosowaniu do indywidualnych uwarunkowań danego terenu.

W aktualnych warunkach gospodarczych gminy Gościeradów, zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną związane będzie przede wszystkim z zabezpieczeniem terenów pod przyszłe potrzeby rozbudowy istniejących obiektów produkcyjnych oraz, ewentualnie, ze wskazaniem rezerw terenowych dla potencjalnych inwestorów w ramach oferty inwestycyjnej samorządu. Zwrócić uwagę również należy, iż działalność produkcyjna w gminie Gościeradów w części skierowana jest na eksport towarów na rynki zewnętrzne, w tym do krajów europejskich, w związku z czym zapotrzebowanie na nowe tereny produkcyjne będzie w pewnym zakresie również determinowane czynnikami zewnętrznymi.

Zakłada się, że wskazane dwa czynniki będą w głównej mierze kształtowały przyszłe zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną.

Mając na uwadze istniejącą strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy Gościeradów, w której w zasadzie brak większych obszarów przeznaczonych pod rozwój nowych obiektów produkcyjnych, można stwierdzić, iż istnieją przesłanki dla wyznaczenia nowych terenów inwestycyjnych, które stanowić mogłyby rezerwę terenową w kontekście stwierdzonej tendencji rozwojowej istniejących przedsiębiorstw jak również ofertę gminnego samorządu dla potencjalnych inwestorów.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy wydanych w ostatnich pięciu latach w gminie Gościeradów pozwoleń na budowę, zauważalna jest tendencja do rozbudowy i modernizacji istniejących przedsiębiorstw prowadzących działalność produkcyjną - w ostatnich pięciu latach wydano łącznie 12 pozwoleń na budowę dotyczących prowadzonej działalności m.in. w zakresie budowy i rozbudowy hal produkcyjnych, magazynów, placów składowych, silosów oraz chłodni.

Zakładając, że tendencja do rozwoju prowadzonych na obszarze gminy Gościeradów działalności produkcyjnych się utrzyma, można stwierdzić, że corocznie w perspektywie najbliższych 30 lat wydawane będą średnio 2 pozwolenia na budowę dotyczące przebudowy, rozbudowy bądź budowy obiektów produkcyjnych (w tym związanych z produkcją rolną i leśną).

Przyjmując średni coroczny przyrost nowej powierzchni użytkowej zabudowy związanej z budową bądź rozbudową obiektów produkcyjnych na poziomie 4000 m², można określić prognozowane zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej w roku 2047.

Tabela 45. Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej w Gminie Gościeradów w roku 2047.

	Średni roczny przyrost powierzchni zabudowy (m ²)	Łączny przyrost powierzchni zabudowy do roku 2047	Powierzchnia zabudowy ze wskaźnikiem zwiększającym 30% (ha)
Zabudowa produkcyjna	4000	120 000	15,6

Źródło: opracowanie własne.

6.4.2. Chłonność inwestycyjna obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Dla potrzeb przedmiotowej analizy przyjęto, że przez chłonność rozumie się możliwość lokalizowania zabudowy na wydzielonym terenie, zawierającym się w granicach obszarów o

zwartej i wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz objętych obowiązującymi planami miejscowymi, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy.

Zwarte obszary funkcjonalno-przestrzenne to obszary zurbanizowane o dającej się wyróżnić strukturze i zasięgu przestrzennym, na których istniejąca infrastruktura techniczna, komunikacyjna oraz społeczna pozwala na funkcjonowanie obszaru, a także jego uzupełnianie zabudową w ramach istniejących rezerw terenowych. Cecha charakterystyczną zabudowy większości jednostek osadniczych na terenie gminy jest jej mieszany charakter, tj. występowanie jednoczesne zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z zabudową zagrodową, która ponadto ztraca stopniowo swój dotychczasowy charakter.

Analiza istniejącej zabudowy na obszarze gminy wykazała, że zasięg przestrzenny określonych wyżej obszarów funkcjonalno-przestrzennych na terenie gminy zawiera się zasadniczo w granicach obszarów danych jednostek osadniczych wyznaczonych w studium. Są to obszary skomunikowane, w większości uzbrojone w sieci infrastruktury technicznej (lub w trakcie uzbrajania) i wyposażone w podstawowe usługi niezbędne do ich prawidłowego funkcjonowania. Obszary te posiadają pewne rezerwy terenowe pod zainwestowanie w ramach powierzchni wyznaczonych dla danej jednostki. Ocena wielkości tych rezerw jest najwłaściwszym sposobem oceny potencjalnych rezerw terenowych w gminie.

Chłonność położonych na obszarze gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Wyznaczone tereny możliwe do nowego zainwestowania zostały określone na podstawie:

- przeprowadzonych analiz terenowych, ortofotomap oraz danych systemu informacji przestrzennej powiatu kraśnickiego,
- analiz ustaleń obowiązującego studium,
- analiz obsługi infrastrukturalnej oraz komunikacyjnej poszczególnych jednostek terenowych,
- analiz występujących ograniczeń związanych z realizacją nowej zabudowy, w tym ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych.

Tabela 46. Chłonność inwestycyjna obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Gościeradów.

Funkcja zabudowy	Powierzchnia obszarów o wykształconej i zwartej strukturze przestrzennej (ha) ¹³	Powierzchnia terenów zainwestowanych (ha) ¹⁴	Chłonność obszarów (ha)	Średni wskaźnik intensywności zabudowy	Chłonność powierzchni użytkowej zabudowy (ha)
Zabudowa mieszkaniowa	958,4	683,4	275	0,2	55,0
Zabudowa usługowa	91,5	70,5	21	0,4	8,4
Zabudowa produkcyjna	54,6	23,6	31	0,5	15,5

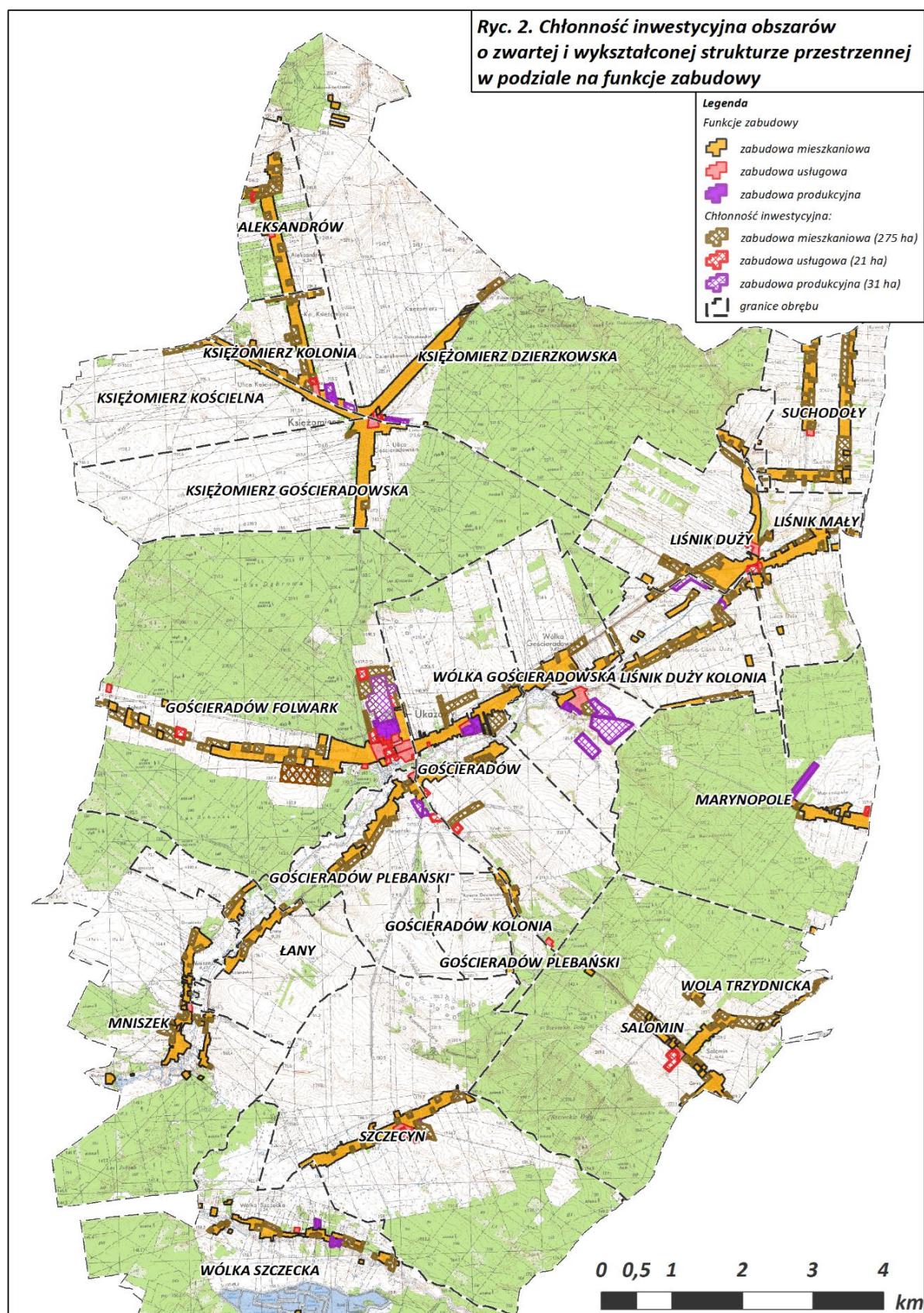
Źródło: opracowanie własne.

¹³ Określono na podstawie przeprowadzonych analiz przestrzennych GIS.

¹⁴ Określono na podstawie przeprowadzonych analiz przestrzennych GIS.

Rysunek 6. Chłonność inwestycyjna obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na funkcje zabudowy w Gminie Gościeradów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analiz przestrzennych GIS.

Wyznaczone w ramach III zmiany studium tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej oraz zabudowy produkcyjno-usługowej zostały uwzględnione w ramach wyznaczonych obszarów o zwartej i wykształconej strukturze funkcjonalno-

przestrzennej, i zostały uwzględnione w ramach opracowanego zestawienia chłonności inwestycyjnej tego rodzaju obszarów. Zrezygnowano z części wyznaczonych dotychczas terenów zabudowy mieszkaniowej w obrębie Gościeradów Folwark, które wskazano w innej, korzystniejszej lokalizacji w granicach obrębu.

6.4.3. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy

Obecnie w Gminie Gościeradów ok. 10 % obszaru gminy objętych jest ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- uchwała nr XV/97/2000 z dnia 30 czerwca 2000 r. w sprawie uchwalenia I etapu zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Gościeradów,
- uchwała nr 142/01 z dnia 30 sierpnia 2001 r. w sprawie uchwalenia II etapu zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Gościeradów,
- uchwała nr XXI/89/96 z dnia 28 sierpnia 1996 r. w sprawie uchwalenia III etapu zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Gościeradów,
- uchwała nr XXI/133/16 z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część nieruchomości znajdujących się w granicach obrębów Księżomierz Gościeradowska, Księżomierz Kościelna, Gościeradów Folwark oraz Łany - ETAP I,
- uchwała nr XXI/134/16 z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego część nieruchomości znajdujących się w granicach obrębu Księżomierz Dzierzkowska - ETAP II.

Część planów sporządzona została na podstawie nieobowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 1994r. Nr 89, poz. 415), stanowiąc zmianę miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Gościeradów. Plany te wyznaczają fragmentaryczne powierzchnie terenów pod zabudowę i zagospodarowanie, z których przeważająca część znajduje się w granicach obszarów o w pełni wykształconej i zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach przedstawiono w tabeli poniżej (uwzględnione powierzchnie nie powielają obszarów o w pełni wykształconej i zwartej strukturze przestrzennej). Przy oszacowaniu chłonności inwestycyjnej uwzględniono średnie wartości wskaźników intensywności zabudowy reprezentatywne dla poszczególnych funkcji terenu.

Tabela 47. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Gościeradów w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego.

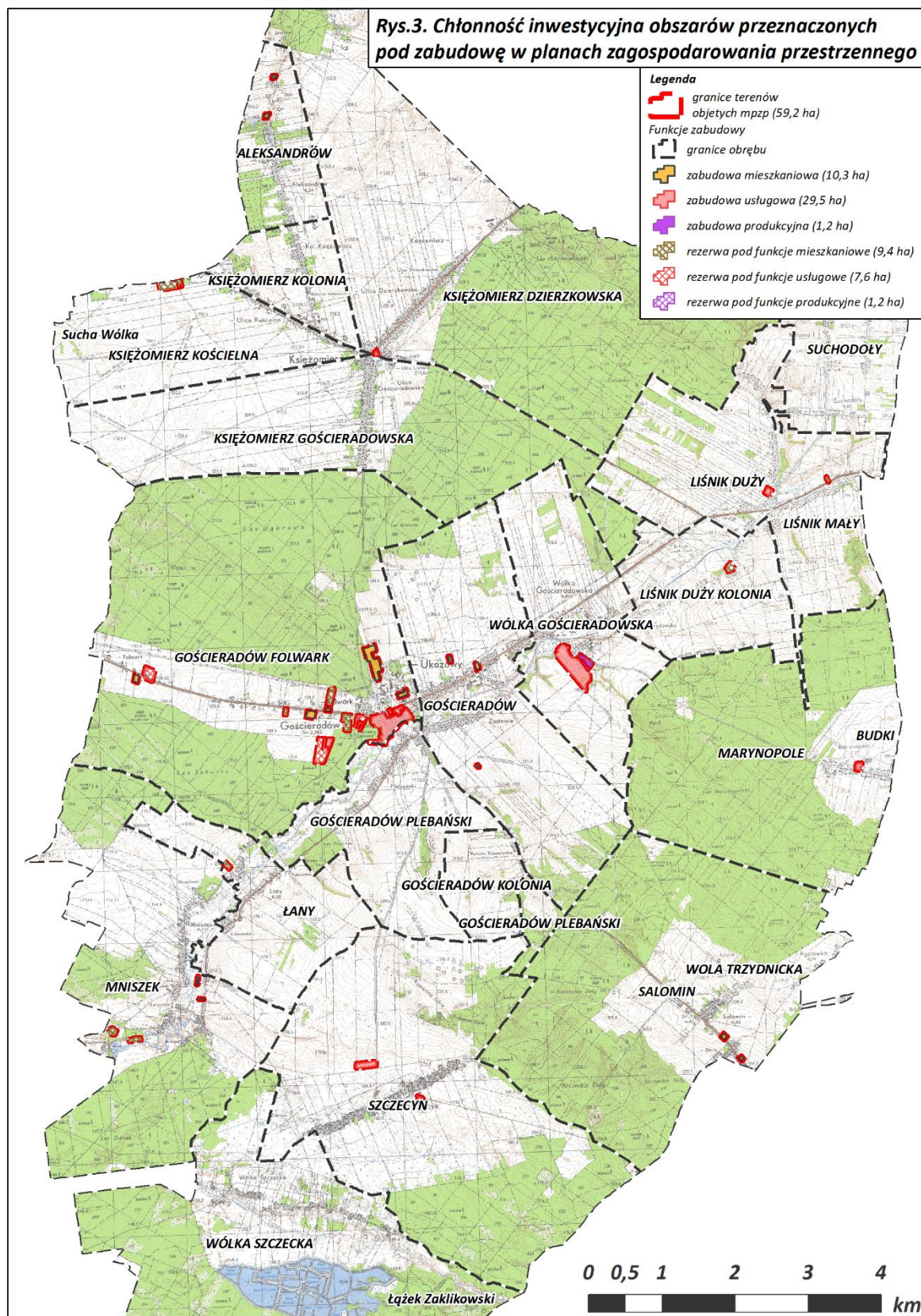
<i>Funkcja zabudowy</i>	<i>Powierzchnia całkowita obszaru zabudowy (ha)</i>	<i>Powierzchnia faktycznie zainwestowana (ha)</i>	<i>Chłonność obszaru (ha)</i>	<i>Średni wskaźnik intensywności zabudowy</i>	<i>Chłonność powierzchni użytkowej zabudowy (ha)</i>
<i>Zabudowa mieszkaniowa</i>	19,7	10,3	9,4	0,2	1,8
<i>Zabudowa usługowa</i>	37,1	29,5	7,6	0,4	3,0

Zabudowa produkcyjna	2,4	1,2	1,2	0,5	0,6
----------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego w Gminie Gościeradów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analiz przestrzennych GIS.

Wyznaczone w ramach III zmiany studium tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej oraz zabudowy produkcyjno-usługowej w części znajdują się w obrębie obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego, i zostały uwzględnione w ramach opracowanego zestawienia chłonności inwestycyjnej tego rodzaju obszarów.

6.4.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz istniejącej chłonności inwestycyjnej

Zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 4 ppkt a) i b) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w sytuacji, gdy:

- 1) maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza wyznaczonymi obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę w planach miejscowych,
- 2) maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz przeznaczonymi pod zabudowę w planach miejscowych, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu.

Tabela 48. Zestawienie maksymalnego w skali Gminy Gościeradów zapotrzebowania na nową zabudowę oraz chłonności inwestycyjnej.

Funkcja zabudowy	Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy (ha)	Chłonność inwestycyjna (ha)	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (ha)
Zabudowa mieszkaniowa	56,9	56,8	+0,1
Zabudowa usługowa	11,7	11,4	+0,3
Zabudowa produkcyjna	15,6	16,1	-0,5
Suma	91,7	84,3	-0,1

Źródło: opracowanie własne.

Uwzględniając wyniki przeprowadzonych analiz i obliczeń – prognozowanego zapotrzebowania na nową zabudowę oraz chłonności inwestycyjnej obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz przewidzianych do zainwestowania w obowiązujących planach, należy stwierdzić, że:

– pod zabudowę mieszkaniową możliwe jest przeznaczenie terenów o powierzchni 284,4 ha, w granicach których, przy założeniu intensywności zabudowy na poziomie 0,2, możliwa jest realizacja

56,8 ha powierzchni użytkowej zabudowy, przy prognozowanym zapotrzebowaniu wynoszącym **56,9 ha** w wariantcie wysokim, uwzględniającym 30% wskaźnik zwiększający oraz coroczny 0,5% wzrost liczby ludności. Oznacza to, że ilość wolnych terenów w granicach obszarów o wykształconej zwartej strukturze przestrzennej, dla których szacuje się możliwość zagospodarowania, równoważy prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w perspektywie do 2047 r.

– pod **zabudowę usługową** możliwe jest przeznaczenie terenów o powierzchni 28,6 ha, w granicach których, przy założeniu intensywności zabudowy na poziomie **0,4**, możliwa jest realizacja **11,4 ha** powierzchni użytkowej zabudowy, przy prognozowanym zapotrzebowaniu wynoszącym **11,7 ha**, uwzględniającym 30% wskaźnik zwiększający. Oznacza to, że ilość wolnych terenów w granicach obszarów o wykształconej zwartej strukturze przestrzennej, dla których szacuje się możliwość zagospodarowania, jest minimalnie mniejsza niż prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową w perspektywie do 2047 r.

– pod **zabudowę produkcyjną** możliwe jest przeznaczenie terenów o powierzchni 32,2 ha, w granicach których, przy założeniu intensywności zabudowy na poziomie **0,5**, możliwa jest realizacja **16,1 ha** powierzchni użytkowej zabudowy, przy prognozowanym zapotrzebowaniu wynoszącym **15,6 ha**, uwzględniającym 30% wskaźnik zwiększający. Oznacza to, że ilość wolnych terenów w granicach obszarów o wykształconej zwartej strukturze przestrzennej, dla których szacuje się możliwość zagospodarowania, jest minimalnie większa niż prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną w perspektywie do 2047 r. Podkreślenia wymaga jednak, że prognozowane zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjną ma w ramach przedmiotowego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę charakter informacyjny (uzupełniający) z uwagi na fakt, że analizowana materia nie poddaje się jakimkolwiek ocenom prawidłowości, i zależna jest od szeregu uwarunkowań zewnętrznych, w tym skali działalności, rodzaju stosowanych procesów produkcyjnych, udziału eksportu w sprzedaży, sytuacji ekonomicznej na rynkach europejskich itp. Wyznaczenie nowych terenów w tym zakresie powinno następować każdorazowo w odpowiedzi na potrzeby inwestycyjne wyrażone konkretnymi wnioskami inwestorskimi, w dostosowaniu do skali planowanego przedsięwzięcia oraz zgłaszanego zapotrzebowania, z uwzględnieniem spektrum uwarunkowań społecznych i środowiskowych.

6.4.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych należy wziąć pod uwagę możliwości finansowe gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2016 poz. 446), związanych m.in. z obsługą infrastrukturalną nowych terenów budowlanych oraz zaspokojeniem zbiorowych potrzeb społecznych. Realizacja tych zadań może być finansowana z:

- dochodów bieżących gminy (podatki i opłaty lokalne, w tym opłaty adiacenckie, subwencje ogólne i dotacje z przeznaczeniem na cele bieżące),
- dochodów majątkowych gminy (środki pochodzące ze sprzedaży składników majątku gminy, dotacje z przeznaczeniem na inwestycje),
- środków unijnych,
- środków pozyskiwanych z partnerstwa publiczno-prywatnego.

Zadania własne gminy, istotne z punktu widzenia opracowywanej zmiany studium, podzielić można na trzy podstawowe kategorie, tj.:

- 1) Zadania związane z realizacją infrastruktury komunikacyjnej – obejmują inwestycje z zakresu budowy dróg, oświetlenia, parkingów, ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz wykupem gruntów,*
- 2) Zadania związane z szeroko rozumianą obsługą infrastrukturalną, w tym rozbudową systemu gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz zaopatrzeniem w ciepło i energię – obejmują inwestycje z zakresu sieci i urządzeń wodno-kanalizacyjnych oraz ciepłowniczych,*
- 3) Zadania związane z rozbudową i utrzymaniem infrastruktury społecznej – obejmują inwestycje z zakresu sportu, kultury, oświaty, opieki społecznej, a także porządku i bezpieczeństwa publicznego.*

Analizy poszczególnych zadań własnych gminy oraz możliwości ich finansowania dokonano na podstawie Uchwały Rady Gminy Gościeradów Nr XXII/145/16 z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2017 r. (wraz z późniejszymi zmianami) oraz Uchwały Rady Gminy Gościeradów Nr XIV/88/16 z dnia 28 stycznia 2016 r. (wraz z późniejszymi zmianami) w sprawie wieloletniej prognozy finansowej (WPF) na lata 2016-2022.

Wśród zadań własnych, których realizację przewidziano na rok 2017, i dla których zabezpieczono środki finansowe w budżecie, wymienić należy:

1. Inwestycje z zakresu infrastruktury komunikacyjnej:

- rozdział 60016: modernizacja drogi gminnej dojazdowej w miejscowości Liśnik Duży Kolonia – 50 000 zł*
- rozdział 60017: przebudowa i modernizacja dróg wewnętrznych w miejscowościach Wólka Szczeka, Gościeradów Folwark, Księżomierz Kolonia – 172 000 zł*
- rozdział 90015: budowa oświetlenia ulicznego w gminie Gościeradów – 45 000 zł*

2. Inwestycje z zakresu obsługi infrastrukturalnej:

- rozdział 40002: budowa wodociągu wiejskiego w miejscowości Gościeradów Ukazowy: 30 000 zł*
- rozdział 40002: modernizacja wodociągu wiejskiego w miejscowości Księżomierz i Aleksandrów: 30 000 zł*
- rozdział 90005: montaż kolektorów słonecznych w gminie Gościeradów: 3 591 395 zł*

3. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej:

- rozdział 92109: termomodernizacja gminnego ośrodka kultury społecznej w Gościeradowie: 20 000 zł*
- rozdział 85295: zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych: 50 000z zł*
- rozdział 75412: budowa garażu ochotniczej straży pożarnej w Liśniku Dużym: 22 008 zł*
- rozdział 75023: termomodernizacja budynku ośrodka zdrowia w Księżomierzu i Liśniku: 20 000 zł*

Zgodnie z uchwałą budżetową gminy Gościeradów na rok 2017, suma planowanych dochodów wynosi 30 735 053 zł (w tym dochody bieżące 28 123 658 zł oraz majątkowe 2 611 395 zł). Natomiast wydatki budżetu gminy (bieżące i majątkowe) zostały zaplanowane na kwotę 30 135 053 zł (w tym wydatki bieżące 25 657 291 zł oraz majątkowe 4 477 762 zł). Wydatki te obejmują środki na zadania własne Gminy, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz zadania wynikające z odrębnych ustaw. W podsumowaniu dochodów i wydatków budżetu przewiduje się wystąpienie nadwyżki finansowej w wysokości 600 000 zł z przeznaczeniem na spłatę rozchodów oraz kredytów.

Realizacja zadań własnych gminy w kolejnych latach następowała będzie sukcesywnie, w zależności od możliwości finansowych gminy. Wdg danych WPF gminy Gościeradów, pozytywnie zaopiniowanej przez RIO, dochody w kolejnych latach powinny utrzymywać się na stabilnym poziomie z nieznaczną tendencją wzrostową.

Tabela 49. Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Gościeradów w latach 2013-2022 wdg danych WPF.

Rok	Dochody ogółem	Dochody z tytułu podatków PIT i CIT	Podatki i opłaty	Dochody z tytułu subwencji i dotacji	Dochody majątkowe w tym dotacje na inwestycje	Wydatki ogółem	Dług publiczny¹⁵
2013	20 881 973	1 342 002	2 339 462	16 011 816	1 188 692	18 257 867	6 050 000
2014	20 345 083	1 559 829	2 145 345	16 135 054	79 454	19 954 842	5 750 000
2015	20 821 863	1 694 923	2 171 636	15 990 022	523 781	19 991 863	4 920 000
2016	25 488 726	1 960 847	2 299 136	20 558 653	95 991	24 713 726	3 945 000
2017	27 638 718	1 763 800	2 259 400	20 431 623	2 611 395	26 578 718	2 885 000
2018	24 554 470	1 799 200	2 304 500	16 769 970	2 610 035	23 799 470	2 130 000
2019	21 800 059	1 835 200	2 350 600	17 019 959	15 000	21 267 559	1 597 000
2020	22 239 260	1 871 900	2 397 600	17 371 960	15 000	21 706 760	1 065 000
2021	22 687 245	1 908 800	2 445 600	17 726 945	10 000	22 154 745	532 500
2022	23 144 190	1 947 700	2 494 500	18 102 190	10 000	22 611 690	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WPF.

Jak wynika z danych WPF, prognozowane zadłużenie gminy ogółem, zgodnie z art. 170 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz.U. 2009 poz. 1240) o finansach publicznych w żadnym roku nie będzie przekraczać ustawowego progu 60% i stanowić będzie w kolejnych latach wartość malejącą, aż do poziomu 0 w roku 2022.

6.4.6. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych

Realizacja potrzeb inwestycyjnych gminy wiązać się może z koniecznością realizacji różnorodnych zadań własnych, w tym nie tylko tych związanych bezpośrednio z zaspokajaniem podstawowych potrzeb mieszkańców, ale również zadań zleczanych przez sektor administracji centralnej. Mogą być to zadania np. z zakresu gospodarki odpadami, infrastruktury technicznej,

¹⁵ Zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 poz. 1240). Uwzględnia zobowiązania z lat ubiegłych.

społecznej, komunikacyjnej, zarządzania kryzysowego, edukacji, upowszechniania sportu, ochrony środowiska itd. W ramach opracowanego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę uwzględniono wyłącznie te zadania własne, których realizacja może być konsekwencją prowadzonej polityki przestrzennej.

Wśród tak określonej kategorii zadań własnych gminy, zakłada się konieczność realizacji zadań własnych z zakresu infrastruktury technicznej:

– komunikacyjnej, związanej z budową oraz rozbudową lokalnego układu komunikacyjnego na potrzeby skomunikowania wyznaczonych nowych terenów inwestycyjnych (drogi publiczne kategorii dojazdowej oraz lokalnej, drogi wewnętrzne stanowiące własność gminy)

– wodno-sanitarnej, związanej z budową i rozbudową systemu kanalizacji wodno-sanitarnej.

Nie zakłada się konieczności realizacji zadań własnych z zakresu infrastruktury społecznej - stan i liczba obiektów infrastruktury społecznej (choć mogą wymagać w przyszłości modernizacji i polepszenia standardu) generalnie zaspokajają występujące potrzeby.

Zainwestowanie wyznaczonych rezerw terenu, określonych w ramach zdefiniowanych obszarów o zwartej i wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, nie będzie wiązało się z koniecznością realizacji zadań własnych. Wynika to z faktu, iż obszary te przeważnie zaopatrzone są w podstawowe media bądź zlokalizowane są w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Tereny te ponadto posiadają w zdecydowanej większości przypadków bezpośredni dostęp do dróg publicznych. Potrzeby inwestycyjne oraz konieczność realizacji związanych z nimi zadań własnych, pojawią się natomiast w przypadku uchwalenia oraz zainwestowania części obszarów objętych ustaleniami projektu planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczającego nowe tereny przeznaczone pod rozwój mieszkalnictwa w obrębach Gościeradów Folwark, Gościeradów oraz Wólka Gościeradowska. W tym przypadku konieczna będzie rozbudowa zaprojektowanego układu komunikacyjnego (drogi publiczne kategorii dojazdowej oraz lokalnej). W celu poprawy warunków obsługi infrastrukturalnej terenów projektowanej zabudowy konieczna będzie również rozbudowa istniejącej infrastruktury technicznej związanej z systemem kanalizacji wodno-sanitarnej, obejmującej część obszarów planowanych do zainwestowania w ramach ustaleń projektu planu zagospodarowania przestrzennego. Realizacja tych inwestycji wiązała się będzie ponadto z koniecznością wykupu części gruntów oraz obsługą procesu inwestycyjnego. Podkreślenia wymaga jednak, iż częściową rekompensatę poniesionych nakładów inwestycyjnych związanych z zapewnieniem optymalnej obsługi infrastrukturalnej nowych terenów inwestycyjnych zapewnić powinna opłata adiacencka. Ustalenia pozostałych planów zagospodarowania przestrzennego, uchwalonych na bazie nieobowiązującej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym zostały w zasadniczej części skonsumowane i nie będą generować żadnych kosztów związanych z realizacją zadań własnych. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie były ponadto przedmiotem analizy na etapie sporządzania prognoz skutków finansowych do opracowanych dokumentów.

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy nie występują obiekty, obszar i urządzenia, które mogą powodować potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia w myśl przepisów dotyczących ochrony osób i mienia.

Ważnym źródłem zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego w obrębie gminy jest zróżnicowane; największe na drodze krajowej i tam potencjalnie największa jest możliwość wystąpienia zagrożeń nadzwyczajnych, a najmniejsze na drogach gminnych. Punktowymi źródłami skażenia środowiska przyrodniczego mogą być substancje ropopochodne, zagrożenie pożarem, w przypadkach awaryjnych zagrożeniem są także stacje paliw lokalizowane przy drogach.

8. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

8.1. Komunikacja i transport

8.1.1. Transport drogowy

Przez teren gminy przebiega:

- droga krajowa Nr 74 klasy GP,
- drogi powiatowe i gminne.

Gmina Gościeradów jest położona w zasięgu głównych komunikacyjnych powiązań krajowych i regionalnych. Gminę przecina droga krajowa nr 74 klasy GP o dł. 11,705 km (Sulejów – Żarnów – Ruda Maleniecka – Kielce – Łagów – Opatów – Ożarów – Annopol – Kraśnik – Janów Lubelski – Frampol – Gorajec – Szczepieszyń – Zamość – Hrubieszów – Zosin – granica państwa).

Tabela 24. Drogi gminne na terenie Gminy Gościeradów

Lp.	Numer ewid. drogi	Kategoria drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Rodzaj nawierzchni
1.	108531 L	-	Suchodoły-Liśnik Duży	Asfaltowa
2.	108567 L	-	Suchodoły Kolonia II	Asfaltowa
3.	108568 L	-	Suchodoły	Asfaltowa
4.	108569 L	NIE WIADOMO DOPISAĆ NA MAPIE	Liśnik Duży-Zimnowodny	Asfaltowa
5.	108570 L	-	Liśnik Duży-Marynopol	Droga tylko w części asfaltowa, pozostały odcinek gruntowy
6.	108571 L	KG-D	Liśnik Duży-Kolonia Liśnik	Asfaltowa
7.	108572 L	KG-D	Aleksandrów Osady	Asfaltowa do lasów państwowych
8.	108573 L	-	Gościeradów Zastawie	Asfaltowa
9.	108574 L	KG-D	Szczecyn-Mniszek	Gruntowa
10.	108575 L	KG-L	Szczecyn-Baraki Stare	Droga gruntowa oprócz odcinka do szkoły
11.	108576 L	KG-L	Szczecyn-Wółka Szczeka	Asfaltowa

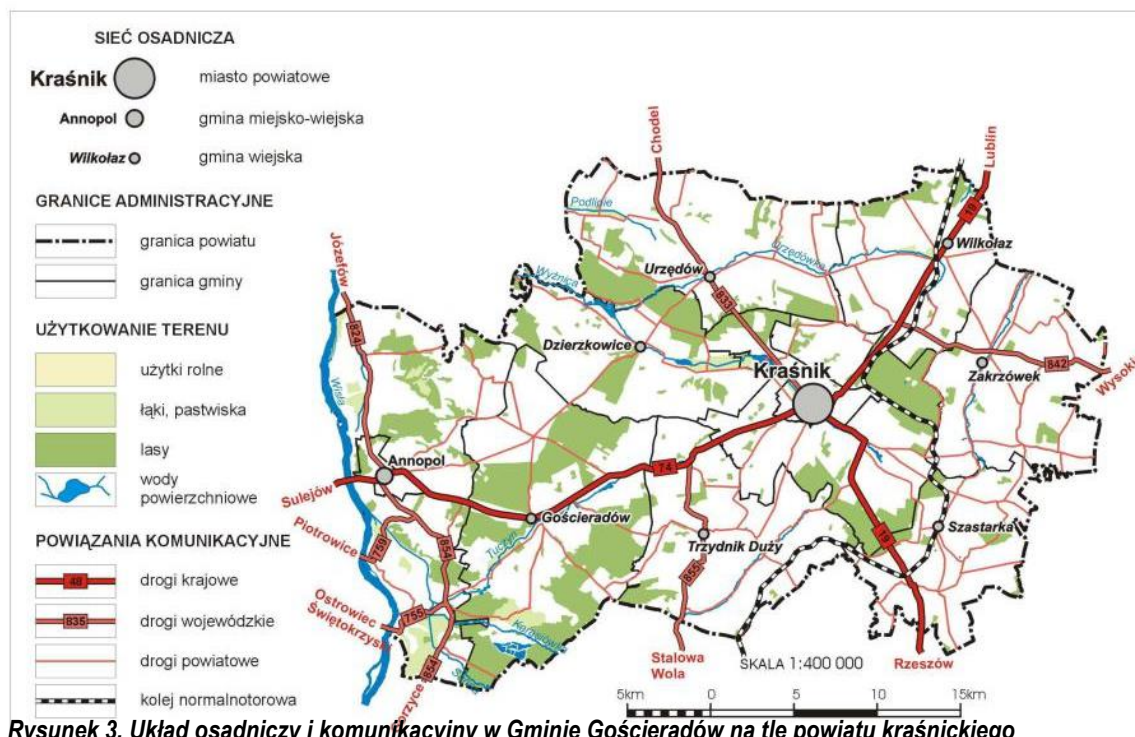
12.	108577 L	KG-D	Gościeradów-Zaborze-Mniszek	Droga w Łanach i Mniszku asfaltowa
13.	108578 L	KG-D	Gościeradów Folwark	Asfaltowa
14.	108579 L	-	Gościeradów Ukazowy	Żułowa

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Gościeradowie

Tabela 25. Drogi powiatowe na terenie Gminy Gościeradów

Lp.	Numer ewid. drogi	Kategoria drogi	Nazwa drogi	Długość drogi [km]
1.	2644 L	KP-Z	Bliskowice-Księżomierz	3,2
2.	2701 L	KP-G	Wilkołaz-Urzędów-Dzierzkowice- Annopol	6,7
3.	2706 L	-	Księżomierz-Gościeradów	5,0
4.	2705 L	KP-L	Liśnik Duży-Księżomierz	5,1
5.	2711 L	KP-Z	Gościeradów-Kosin	9,1
6.	2712 L	KP-L	Gościeradów-Wółka Szczeka	9,1
7.	2716 L	KP-Z	Wółka Gościeradowska-Trzydnik	5,3
8.	2614 L	KP-Z	Gościeradów-Zdziechowice	7,0
9.	2715 L	KP-Z	Budki Dolne-Salomin-Zdziechowice	2,3
10.	2513 L	KP-Z	Zaklików-Borów	2,1
11.	2708 L	KP-L	Huta-Księżomierz	3,8

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Urzędu Gminy w Gościeradowie.

Rysunek 3. Układ osadniczy i komunikacyjny w Gminie Gościeradów na tle powiatu kraśnickiego

Źródło: Strategia rozwoju powiatu kraśnickiego na lata 2007-2015

8.2. Zaopatrzenie w wodę, oprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Tabela 26. Sieć wodociągowa

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Rok									
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	36,7	36,7	36,7	37,6	37,6	37,6	37,6	39,1	39,1	43,1
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	622	622	628	632	640	640	646	689	689	714
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	63,7	64,1	62,4	64,8	62,3	60,1	62,2	63,2	63,0	66,6
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	-	2308	2316	2316	2341	2322	2334	2429	2425	2491

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie Gminy Gościeradów 2010 roku było 43,1 km sieci wodociągowych przesyłowych oraz 714 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących małą ilość mieszkańców gminy, tj. 34 % ludności gminy. W 2010 r.

przeciętny pobór wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wyniósł 9,1 m³ i od szeregu lat wykazuje tendencję wzrostową, co jest widoczne w zestawieniu poniżej.

Tabela 27. Zużycie wody na 1 mieszkańca (m³)

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	8,6	8,4	8,7	8,4	8,2	8,5	8,6	8,6	9,1

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

OPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Tabela 28. Sieć kanalizacyjna

Wyszczególnienie	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,7	6,0	6,0	6,0
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	82	82	82	82	84	84	88	102	102	102
Ścieki odprowadzone (dam ³)	11,9	11,1	11,3	11,2	11,2	8,1	8,4	8,7	9,3	10
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)	-	439	439	437	443	439	453	498	497	498

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Sieci kanalizacyjna ma 6,0 km długości, 102 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, zaopatrujących 6,8% mieszkańców gminy. W 2010 r. ilość ścieków odprowadzanych wnosila 10 dam³ i wykazuje od 2001 do 2009 roku tendencję spadkową.

8.3. Energetyka, gazownictwo i ciepłownictwo

ENERGETYKA

Gmina nie ma stacji transformatorowej WN/SN, tzw. Głównego Punktu Zasilania. Źródłem zasilania w energię elektryczną są główne punkty zasilania: GPZ 110/30/15 kV –Annopol, GPZ 110/30/15 kV – Budzyń (Kraśnik) i GPZ 110/15 Zaklików. Energia przesyłana jest poprzez układ sieci średniego napięcia SN –15 kV.

Sieć średniego napięcia stacje transformatorowe SN/nN

Na obszarze Gminy dość liczne są sieci elektroenergetyczne. Obejmują one linie następujących relacji:

- 30 kV Annopol – Budzyń, przebiegający przez środkową część gminy (linia ma charakter tranzytowy - nie bierze udziału w zasilaniu gminy),
- 15 kV – Annopol – Grabówka, zasilająca północną część gminy (w tym Aleksandrów),
- 15 kV – Annopol – Księżomierz – Dzierzkowice, zasilająca północną część gminy (w tym Księżomierz),
- 15 kV Annopol – Liśnik - Budzyń, zasilająca środkową, północno-wschodnią i wschodnią część gminy (w tym Gościeradów),
- 15 kV Annopol – Wymysłów - Liśnik, zasilająca środkową i południowo-zachodnią część gminy,
- 15 kV Zaklików – Borów, przebiegająca przez południowo-zachodnią część gminy, (linia ma charakter tranzytowy - nie bierze udziału w zasilaniu gminy),
- 15 kV Zaklików - Liśnik, zasilająca wschodnią część gminy.

Linie energetyczne SN-15 kV zrealizowane są głównie w wykonaniu napowietrznym. Na terenie gminy istnieje ponad 60 stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Moc znamionowa poszczególnych transformatorów jest dostosowana do występujących potrzeb lub przewyższa te potrzeby. W przypadku zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną istnieje możliwość wymiany transformatorów w stacjach transformatorowych na jednostki o większej mocy lub budowy nowych stacji transformatorowych.

Sieć niskiego napięcia

Sieć energetyczna niskiego napięcia, (zasilająca odbiorców energii elektrycznej oraz oświetleniową) zrealizowana jest głównie w wykonaniu napowietrznym. Oświetlenie uliczne zrealizowane jest we wszystkich miejscowościach gminy.

W Gminie Gościeradów przeważa napowietrzna sieć energetyczna niskiego napięcia. Przeciętnym odbiorcą energii elektrycznej o mocy szczytowej 5-10 kW są gospodarstwa domowe, do celów bytowych i zasilania urządzeń produkcji rolnej. Przeprowadzona analiza zapotrzebowania na energię elektryczną przez odbiorców z terenu gminy wykazała, że nie przewiduje się obiektów energochłonnych (typu duże zakłady o mocy kilku MW).

GAZOWNICTWO

Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokoprężny DN 150 CN 6,3 Mpa Zaklików – Gościeradów. Na terenie Gościeradowa zlokalizowana jest stacja redukcyjno – pomiarowa I stopnia, z której siecią średnioprężną doprowadzony jest gaz, położona w miejscowości Gościeradów Plebański. W programie gazyfikacji przewidziano docelową wydajność stacji 6000 m³/h. W sieć

gazu ziemnego z tej stacji wyposażone są: Gościeradów Folwark, Gościeradów Ukazowy, Gościeradów Plebański, Księżomierz, Liśnik Duży, Marynopol, Salomin, Wólka Gościeradowska.

Pozostali mieszkańcy korzystają z gazu technicznego propan – butan w butlach gazowych.

CIEPŁOWNICTWO

Gmina nie posiada zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Podstawowe zaopatrzenie w ciepło stanowią indywidualne i lokalne źródła ciepła opalane w większości paliwem stałym.

8.4. Telekomunikacja i telefonia komórkowa

Łączność telefoniczna jest zautomatyzowana. Sieć telefoniczna istnieje w wykonaniu napowietrznym oraz kablowym doziemnym. W miarę wzrostu liczby abonentów istnieje możliwość rozbudowy sieci telefonicznej i uzyskania łącza telefonicznego. Na obszarze gminy występuje trzech operatorów telefonii komórkowej, którzy posiadają na omawianym terenie swoje stacje bazowe.

8.5. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy znajduje się nieczynne składowisko w Księżomierzy Gościeradowskiej, gdzie odpady były składowane do 2005 roku. Obecnie unieszkodliwianie odpadów odbywa się poprzez składowanie ich na składowisku odpadów komunalnych Piaski Zarzecz II w Kraśniku. Transportem i zbiórka odpadów na terenie gminy zajmuje się Przedsiębiorstwo Wielobranżowe EKOLAND.

Tabela 29. Charakterystyka składowiska odpadów Piaski Zarzecze II

Nazwa składowiska	Składowisko odpadów Piaski Zarzecze II
Zarządca składowiska	Właściciel WOD-BUD Sp. z o.o. w Kraśniku
Typ składowiska	niecka na odpady niebezpieczne i niecka na odpady niebezpieczne zawierające azbest
Całkowita pojemność [m3]	kwatera odpadów niebezpiecznych 104 200 kwatery odpadów azbestowych 166 991,00
System ujmowania odcieków	Drenaż odcieków: -zbieracze – PHED O = 200 -sączki- PHED O = 100 Zbiornik na odcieki o pojemności 1200 m ³ Kwatera na odpady niebezpieczne zawierające azbest – drenażu i zbiornika na odcieki
Wolna pojemność (m³)	kwatera odpadów niebezpiecznych 97 000
	kwatera odpadów azbestowych 112 511
Kody przyjmowania odpadów	061304, 101181, 101309, 150111, 160111 160212, 170601, 170605
Rok zamknięcia	po 2015

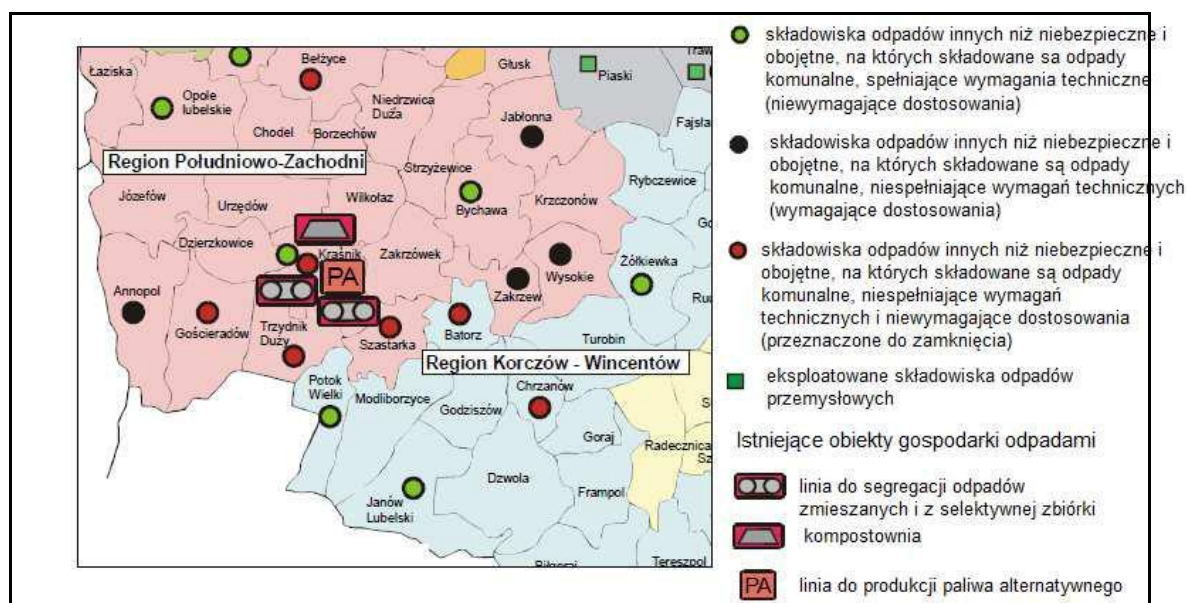
Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa Lubelskiego 2017

Przy składowisku odpadów Piaski Zarzecze II funkcjonuje pilotażowa linia do segregacji odpadów, której parametry przedstawia tabela nr 33:

Tabela 30. Charakterystyka linii do segregacji odpadów przy składowisku Piaski Zarzecze II

Lp.	Elementy charakterystyki instalacji	Informacje o instalacji
1.	Nazwa i adres instalacji	Pilotażowa linia do segregacji odpadów przy składowisku „Piaski Zarzecze II” w Kraśniku.
2.	Nazwa zarządzającego instalacją	P.U.W.B. „WOD-BUD” Sp. z o.o. ul.
3.	Moc przerobowa	13 500
4.	Rodzaj odzysku	R 15
5.	Rodzaj i ilość odpadów dopuszczonych do odzysku	15 01 06, 20 01 99, 20 03 01, 20 02 03, 20 03 03, 20 03 99

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa Lubelskiego 2017

Rysunek 4. Rozmieszczenie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa Lubelskiego 2017

9. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie Gminy Gościeradów nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego nie występują także tereny predysponowane do powstawania ruchów masowych, czyli terenów podmokłych, obszarów wzdłuż większych cieków wodnych, rowów i brzegów jezior, czyli obszarów stwarzających warunki do powstawania osuwisk.

10. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN I ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie objętym obszarem opracowania, głównymi surowcami mineralnymi są fosforyty, piaski i żwiry.

Według Państwowego Instytutu Geologicznego (stan na 31.12.2011) na terenie gminy zlokalizowanych jest 4 złóż kopalin, cztery kruszywa naturalnego - Kol. Liśnik Duży, Liśnik Duży, Liśnik Duży Kolonia oraz jedno fosforytu-Gościeradów.

W granicach III zmiany studium ujawnia się następujące złoża kopalin, wskazane na rysunku studium:

- **złoże kruszywa naturalnego Wólka Gościeradowska (numer identyfikacyjny złoża 13683),**
- **złoże kruszywa naturalnego Liśnik Duży Kolonia I (numer identyfikacyjny złoża 18125),**
- **złoże kruszywa naturalnego Liśnik Duży Kolonia II (numer identyfikacyjny złoża 19638),**
- **złoże kruszywa naturalnego Liśnik Duży (numer identyfikacyjny złoża 15938).**

Wody podziemne

Obszar Gminy Gościeradów według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych opracowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1995 r. pod redakcją naukową B. Paczyńskiego położony jest w makroregionie centralnym w obrębie regionu przedkarpackiego.

Wody podziemne występują w utworach jurajskich, kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Głębokości zwierciadła wody podziemnej wahają się od kilku metrów do 60 m w partiach wierzchowin (Kamienna Góra). Średnie głębokości wynoszą 20 m. Stwierdza się również schodowe ułożenie zwierciadła wody wskazujące na szczelinowo – warstwowy system krążenia wód. Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z dolinami rzecznyymi oraz z częścią gminy leżącą w obrębie Niziny Sandomierskiej.

Gmina znajduje się w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 o nazwie Niecka Lubelska GZWP.

Na obszarze gminy wyróżniono 3 systemy zaopatrzenia w wodę: grupowy, lokalny, indywidualny. Źródłem zaopatrzenia w wodę są ujęcia wód głębinowych służące zbiorczemu zaopatrzeniu ludności w wodę oraz ujęcia lokalne i indywidualne, głównie studnie kopane.

11. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie Gminy Gościeradów występują złoża dla których wyznaczone zostały tereny i obszary górnicze w aktualnie obowiązujących koncesjach na eksploatację.

Koncesja	Nazwa	Data dec.	Stan
Oś.7512-14/2000	Kolonia Liśnik Duży	2001-01-18	aktualny
OŚ.7512-22k/2002	Liśnik Duży Kolonia; pola: A i B	2003-04-04	aktualny

Źródło: Dane pozyskane od organu koncesyjnego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów (stan na rok 02.11.2012)	8
Tabela 2. Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni. Stan w dniu 02.11. 2012 r	10
Tabela 3. Stan prawny gruntów (wg powierzchni ewidencyjnej) na dzień 02.11.2012 r.	11
Tabela 4. Charakterystyka zainwestowania i uzbrojenia terenów Gminy Gościeradów według wybranych cech w roku 2010	12
Tabela 5. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 2011 r.)	13
Tabela 6. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane na podstawie art. 50 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.)	14
Tabela 7. Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy wydane na podstawie art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stan na 31 grudnia 2008 r.)	15
Tabela 8. Wydane decyzje lokalizacyjne	15
Tabela 9. Grunty orne wg klas bonitacyjnych w Gminie Gościeradów	21
Tabela 10. Formy ochrony przyrody w Gminie Gościeradów	25
Tabela 11. Formy ochrony przyrody w Gminie Gościeradów	36
Tabela 12. Wykaz Zabytków Wpisanych Do Rejestru „A” Zabytków Nieruchomych Woj. Lub. – Gmina Gościeradów	41
Tabela 13. Liczba mieszkańców Gminy Gościeradów wg sołectw	63
Tabela 14. Przyrost naturalny w powiecie kraśnickim (stan 2011r.)	66
Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2001-2010	70
Tabela 16. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w Gminie Gościeradów	71
Tabela 17. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w Gminie Gościeradów na tle powiatu kraśni-	72
Tabela 18. Charakterystyka szkół podstawowych w Gminie Gościeradów	72
Tabela 19. Charakterystyka gimnazjów w Gminie Gościeradów	73
Tabela 20. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w latach 2001-2010	73
Tabela 21. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	73
Tabela 22. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	74
Tabela 23. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2009 roku w Gminie Gościeradów	75
Tabela 24. Drogi gminne na terenie Gminy Gościeradów	109
Tabela 25. Drogi powiatowe na terenie Gminy Gościeradów	110
Tabela 26. Sieć wodociągowa	111
Tabela 27. Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	112
Tabela 28. Sieć kanalizacyjna	112
Tabela 29. Charakterystyka składowiska odpadów Piaski Zarzecze II	115
Tabela 30. Charakterystyka linii do segregacji odpadów przy składowisku Piaski Zarzecze II	116
Tabela 32. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Gościeradów w latach 2006-2016	84
Tabela 33. Liczba ludności w Gminie Gościeradów w latach 2002 - 2016 r.	86
Tabela 34. Liczba ludności w Gminie Gościeradów wdg poszczególnych grup wiekowych	86
Tabela 35. Prognoza demograficzna dla Polski do roku 2050 w podziale na miasto i wieś	87
Tabela 36. Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego na lata 2013 - 2050	88
Tabela 37. Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego na lata 2013 - 2050 w podziale na miasto i wieś	88
Tabela 38. Prognoza ludności w Gminie Gościeradów na tle terenów wiejskich powiatu kraśnickiego do 2047 r.	90
Tabela 39. Powierzchnia użytkowa budynków w Gminie Gościeradów (stan na sierpień 2017 r.)	93
Tabela 40. Chłonność inwestycyjna terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej w Gminie Gościeradów	93

Tabela 41. Struktura wielkości mieszkań w Polsce na tle innych krajów europejskich.....	95
Tabela 42. Wskaźnik średniej powierzchni mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca w Polsce na tle krajów europejskich.	96
Tabela 43. Szacunkowe zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej w gminie Gościeradów wdg przyjętych wariantów demograficznych w roku 2047.	97
Tabela 44. Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy usługowej w Gminie Gościeradów w roku 2047.....	98
Tabela 45. Szacunkowe zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową zabudowy produkcyjnej w Gminie Gościeradów w roku 2047.....	99
Tabela 46. Chłonność inwestycyjna obszarów o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Gościeradów.....	100
Tabela 47. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Gościeradów w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego.....	102
Tabela 48. Zestawienie maksymalnego w skali Gminy Gościeradów zapotrzebowania na nową zabudowę oraz chłonności inwestycyjnej.....	104
Tabela 49. Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Gościeradów w latach 2013-2022 wdg danych WPF.....	107

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Średnie roczne temperatura dla terenu opracowania na tle Polski.....	23
Rysunek 2. Średnie roczne opady dla terenu opracowania na tle Polski.....	24
Rysunek 3. Układ osadniczy i komunikacyjny w Gminie Gościeradów na tle powiatu kraśnickiego.....	111
Rysunek 4. Rozmieszczenie instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.....	116
Rysunek 5. Tereny zurbanizowane w podziale na poszczególne funkcje zabudowy.....	93
Rysunek 6. Chłonność inwestycyjna obszarów o zwartej i wykształconej strukturze przestrzennej w podziale na funkcje zabudowy.....	100
Rysunek 7. Chłonność inwestycyjna obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planach zagospodarowania przestrzennego.....	102

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1 Elewacja frontowa (wschodnia) pałacu w Gościeradowie	42
Fot. 2 Dawny spichlerz.....	43
Fot. 3 Łuk triumfalny	44
Fot. 4 Kapliczka w parku gościeradowskim	44
Fot. 5 Neogotycka brama wjazdowa do pałacu w Gościeradowie.....	45
Fot. 6 Dawny czworak w Wólce Gościeradowskiej.....	46
Fot. 7 Kapliczka św. Jana Nepomucena z 1728 roku oraz budynek wikarówki w Gościeradowie Plebańskim	48
Fot. 8 Kapliczka św. Jana Nepomucena w Księżomierzy	49
Fot. 9 Ludowa kapliczka w Kolanówce przy drodze Mniszek-Gościeradów Plebański.....	50
Fot. 10 Cmentarzu z okresu I wojny światowej w Gościeradowie Folwarku	52
Fot. 11 Mogiła żołnierzy NSZ w Lesie Salomińskim	52
Fot. 12 Zespół kościoła parafialnego w Gościeradowie widziany od strony św. Jana Nepomucena	52